

Muusikaleht

Nr. 4
Aprill
1999
Hind 9.-

MUUSIKA, MUUSIKASAAS JA MUUSIKATÖÖSTUS

Vasakult K. Kikerpuu, K. Vilgats, T. Sulamanidze, M. Väljataga. GEORG HALLINGU foto

Muusikaleht palus läbi Otsa-kooli direksiooni ümarlauale selle kooli mitmeharulise pop-jazzosakonna inimesi. Kõigile sobiva aja leidmine osutus keeruliseks ja aegaviitvaks ülesandeks. Lõpuks kogunesid inimesed jazz'i poolelt: instrumentalistidest õppejõud **Kustas Kikerpuu** (KK) ja õpilane **Themuri Sulamanidze** (TS) ning vokalistidest õppejõud **Mare Väljataga** (MV) ja kontsertmeister **Kaire Vilgats** (KV). Jutuajamine kujunes küllaltki pikaks ja keerles kohati samade küsimuste ümber, millele läheneti mõnevõrra erinevatest vaatenurkadest. Anname siinpuhul selle edasi lühendatult, essentsina, selleks ka kohati jutuajamise järjekorda muutes. Selle tulemus on rohkem monoloogisarnane, kui oli vestlus tegelikult. Domineerivad selle mehe sõnad, kes kõige sagedamini ja selgemalt väljendas seisukohti, mida üldjoontes paistsid jagavat kõik.

Paneme paika terminid

Milles te näete oma strateegilist eesmärki Eesti praegust levimusika olukorda arvestades ja milliste põhiprobleemidega puutute te kokku?

KK: Kui keegi suudaks mulle selgeks teha, mis on levimusika. Maailmas on levinud teistsugune jaotamine: sümfooniline, lava-, filmi-,

pop-, džäss- jne muusika. Nõukogude Liidus tõi Leonid Utjossov kasutusele termini "estraadimuusika" peamiselt selleks, et vältida Ameerikast tulnud termini "džäss" kasutamist. Eesti keelde tõi terminid "levi- ja süvamuusika" Valter Ojakäär kasutusele umbes samadel eesmärkidel, kusjuures levimusika alla läks nii džäss- kui ka popmuusika.

(Järg 2. lk.)

PREEMIAD

Eesti Vabariigi aastapäeva puhul välja antud 4 isikulisest kultuuripreemiast said kaks muusikud: dirigent **Eri Klas** ja helilooja **Eino Tamberg**.

Suure Vankri preemiad said muusikutest **Siiri Sisask**, **Tõnis Mägi**, **Rein Rannap**, **Lepo Sumera**, **Tõnu Kaljuste**, **Jüri Kruus** ja **Toomas Siitan**. Raha neile seekord ei jagatud.

Elleri-preemiad määrati heliloojale **Toomas Trassile** ja Eestis korduvalt esinenud Soome dirigendile **Juha Kangasele**.

VEEL NUMBRIS

Heliloojad mitmest kandist

– lk. 3

– lk. 4

Muusikaakadeemia logo

– lk. 8

R. Tobiase sünnipäigas

– lk. 9

Arvo Pärt kodumail

– lk. 24

Eesti Muusika Päevad röömustasid

– lk. 12–13

Festivalid ja konkursid (Peterburg, Tallinn, Pärnu, Viljandi, Jõgeva)

– lk. 14–17

75 aastat esimesest raadiomuusika-saatest Eestis

– lk. 20

Võru kahe suure kontserdi eel

– lk. 17–18

Reisimuljeid Jaapanist

– lk. 5

Intervjuu Aleksei Ljubimovilt

– lk. 21–22

Yehudi Menuhin, Abi Zeider in memoriam

– lk. 22

JÄRGMISES NUMBRIS

Külalislavastajad Eesti muusikateatrites

Dirigendid Pehkid

Kammerkoorid Eesti koorimaastikul

Muusika puuetega inimeste arendamisel

Richard Wagner kriitikatules

Need ju asendasid varasemaid termineid "kerge ja klassikaline muusika" ja minu teada Ojäär pole selgelt vastandanud pop- ja džässmuusikat.

KK: Ojakäär on mu hea sõber, kuid ta pole jumal ja tean, et ka tema võib vahel eksida. Ma olen ise seda talle öelnud. Ja muidugi esineb ka džäss- ja popmuusika läbipõimumist. Lõpuks on popmuusika välja kasvanud džässmuusikast. Aga kui 40.–50. aastatel tekkis Ameerikas bebop, mille järgi ei saanud tantsida, on nad arenenud eri teed pidi. Džässmuusikast on saanud elitaarmuusika, maailmakultuuri osa.

Kui juba muusikat jaotada kahte lehte, pean ma õigeks D. Ellingtoni jaotust — on hea ja halb muusika. Meie näeme oma ülesannet selles, et seda vahet õpilastele selgeks teha ja õpetada neid tegema head muusikat.

MV: Meil on piir õpetajate ja õpilaste vahel väike. Oleme nagu üks pere. Õpilased hakkavad varakult ka ise esinema. Põhiliselt tulevad siia õppima niisugused noored inimesed, kes ei saa laulmata elada. Sureksid ära.

KK: Kui rääkida probleemidest, siis on selleks näiteks madalad palgad. Seetõttu ei saa me võtta õppejõuks kõiki, keda me tahaksime.

Euromuusikast

Kas rahva maitse on kõvasti muutunud võrreldes nõukogude ajaga? Kuidas te kohanete eurostandarditega, et viia näiteks Eurovisiooni kaudu eesti levimuusika — nimetagem teda nii — maailma?

KK: Meie ei tegele euromuusikaga. See ei ole tegelikult muusika, vaid sotsiaalne nähtus, muusikatööstus, mida pealegi tehakse ¾ ulatuses masinatega. Me püüame tegelda — ütleme nii — väärtmuusikaga, mitte muusikasaastaga. Me ei kasvata riigi rahadega inimesi muusikatööstuse jaoks. Eesti riik on niigi vaene.

Aga Eesti ajakirjandus, eriti elektrooniline, peab ju head kohta Eurovisiooni lauluvõistlustel peaaegu ja kõige ihaldatavaks eesmärgiks. Te olete ise kirjutanud eurolaule ja teie kooli õpilased esinevad seal.

KK: Umbes 2/3 on olnud meie kooliga seotud, kes on lõpetanud, kes välja visatud. (Üldine naer.)

Kas nii kriitilised on ka teie kooli õpilased?

KV: Eurovisioon ei ole mu siin õppimise eesmärk.

TS: Vaid vahend enda tutvustamiseks. Tutvuste, uute suhete loomiseks. Võimalus ka raha teenimiseks. Muusika õppimise eesmärk võiks olla eneseleidmine. Ning hea muusika sees elamine. Võrreldes punase ajaga jõuab meile ju nüüd maailmast palju rohkem head muusikat.

Aga raadio, muusikatööstuse kaudu on inimesteni jõudnud ju ka biitlid, ABBA jne. Kas te peate ka neid muusikasaastaks?

MV: Ei, nemad olid suured meistrid.

KK: Suuri andeid aitab muusikatööstus publikuni jõuda, nad löövad läbi oma mina säilitades. Aga väiksemaid ta muserdab, sunnib oma standarditele kohanema, oma välimust, häältkki muutma, tegema seda, mida reklaamiga peale surutakse.

Seejuures on muusikatööstus raske sisse minna. See eeldab sidemeid, tutvusi, kohanemist. ABBA oleks jäänud kohalikuks nähtuseks, kui ta oleks laulnud rootsi keeles.

MV: Ainult üksikud pääsevad sinna sisse. Ja seega ka suurte rahade juurde. Me peame noori selleks imeks ette valmistama, samas andma soovitusi, kuidas selles masinavärgis on vaja käituda eneseväärikuse säilitamiseks.

Aga kuidas suhtute hittide edetabelisse?

KK: Umbes samuti nagu muusikatööstuse lõpp-produktidesse. On head, on saasta. Need koostatakse ju plaatide läbimüügi põhjal. Plaatte osta ei ole mitte kõigile jõukohane.

Levimuusika plaate ostetakse üle 10 korra rohkem kui süvamuusika omi. Kas see peegeldab rahva maitset?

KK: Tuleb arvestada sedagi, et süvamuusika plaadid on kallimad. Ning et levimuusikatööstus püüab rohkem olla rahvale meelepärane, painutades esinejaid oma šabloonide järgi ja seega tihti peale neid rikkudes. Võtame või meie Maarja-Liisi. Sellisesse masinavärki sattunult ja töödeldult pole ta suutnud end Ameerika hittide edetabelisse läbi lüüa.

TS: Jaapanis siiski olevat.

KK: Mulle paistab, et ta õielehed on juba ära nopitud.

MV: Ma arvan, et kogemusi omandades ta siiski leiab enda.

KK: Tal pole ju korralikku muusikalist haridust. Tuleks väga palju enda kallal tööd teha.

KV: Keskkoolgi lõpetamata.

KK: Muusikatööstusel, vaatamata propagandalaviinile, pole õnnestunud meie rahva maitset oluliselt mõjustada. Praegu mängitakse ju põhiliselt retrot. Raadiojaam Elmar on populaarne mitte ainult vanade, vaid ka noorte hulgas. Vanad Vene-aegsed lood on uuesti üles soojendatud, harmoonia natuke siledamaks muudetud, et inimesel poleks vaja pead vaevata. Eurotümps on meelepärane umbes 5 protsendile inimestest.

Kas ma õigesti väljendan teie arusaamu, kui ma neid kokku võtan järgmiselt. Praeguse jaotuse asemel levi- ja süvamuusikaks pakute te uut jaotust: hea muusika hulka arvate te klassikalise ja džässmuusika, muidugi kui see on professionaalselt esitatud, halb muusika on muusikatööstusel tulev tümps.

KK: Üldjoontes küll, kuid jaotus pole nii selgepiiriline. On mitmesugused hübriidvormid. On ka head popmuusikat. Aga saasta on selles rohkem kui muudes muusikalikes.

Džässmuusika kui tuhkatrüinu...

Aga milleks on siis ka rahva hulgas tunustatud vana jaotus süva- ja levimuusikaks, kusjuures levimuusika alla loetakse nii džäss- kui ka popmuusika.

KK: See on minu arvates kasvatusel viga. Meie muusikaline kasvatus algklassidest peale on täiesti paigast ära. On seda olnud terve nõukogude aja. Aga see algas meil just siis, kui Ameerika popmuusika džässist eraldus. Meie õpetajaid, eriti algklasside omi, valmistatakse, paistab, ikka ette veel vanas vaimus. Ja koolis kes eelistab klassikalist, kes ühte patta aetud džässipoppi.

Ega see ainult muusikas nii ole. Ka mujal, näiteks maalikunstimis.

Kas on siis ka maalikunstistöötlus nagu muusikatööstus?

KK: Aga mis see Kostabi muud on kui maalikunstistöötlus.

Läänes on lugu teisiti. Olen seal big-bändiga mänginud koolides džässis. Hästi on vastu võetud. Ja õpetajad on öelnud: "Meie lapsed teavad, mis asi on džäss."

Aga kui pole põhja, ega siis hiljemgi asi meil parem ole. Tulevad siia õppima 18-aastased, kes teavad vaid Louis Armstrongi nime. Mõned on kuulnud ka Ellingtonist. Eestis ju, erinevalt paljudest teistest maadest, muusika-kõrgkoolis džässis ei õpetata. Ainult Viljandi Kultuurikolledžis, minu teada mitte eriti kõr-

gel tasemel. Kes läheb õppima välismaale, see sinna ka jääb. Palgad on palju kõrgemad. Alles 10–15 aasta pärast, kui juba jõukaks saadud, võib koduigatsus ta jälle siia tuua.

...ja kui printsess

Arvatakse, et džäss on mingi alamt sorti muusika, millega klassikalises muusikas hariduse saanud inimene võib kergesti toime tulla.

Aga tänapäeval see ei ole ju enam nii. Džässis etendab väga suurt osa improvisatsioon. Interpreet peab olema samaaegselt ka looja. Ja see seab džässmuusikale kõrgendatud nõuded. Džässmuusik Steve Lacey on öelnud: "Laua taga istudes võib 15 sekundi nootide kirjapanemiseks kulutada 15 minutit, isegi 15 tundi või 15 päeva. Aga džässis improviseerides pean ma sellega toime tulema 15 sekundi jooksul." Ning see eeldab palju rikkalikumaid teadmisi klassikalises muusikast, džässmuusikast, muusikateooriast, improvisatsioonist. Klassikalise muusika harmoonia põhineb konsonantsil, džässil dissonantsil.

Džässmuusikuks tuleb spetsiaalselt valmistuda. Eriti kehtib see puhkpillide kohta, ilma milleta on džäss kujuteldamatu. Aga meil arvatakse, et Muusikaakadeemia klassikalise muusika mängimiseks ette valmistatud pasunapuhujad võivad mängida niisama edukalt ka džässis.

TS: Aga samal ajal peab džäss olema kergemini mõistetav kui klassikaline muusika. Inimesed kuulavad seda siiski rohkem ajaviiteks kui klassikalist muusikat.

Meie väljaande veebruarinumbris on artikkel interpreedi ja nooditeksti suhte kohta klassikalise muusika esitamisel. Autor väidab, et on kahte liiki interpreete: ühed, kes hoiavad täielikult kinni helilooja poolt kirjutatud, teised, kes seda vabamalt tõlgendavad vastavalt publiku koosseisule, meeolule jne. Kas viimane tüüp on lähedane džässmuusikule?

KK: Ei ole. Klassikalise muusika esitajale on noot püha.

TS: Ta võib muuta vaid dünaamikat, heli kõrgust, lubada endale tempolisi vabadusi.

Me näeme siin seinal ühe mehe pilti, kes oli ühte viisi tugev — kasutagem tava-termineid — nii süva- kui ka levimuusikas. Teie kool kannab tema nime. Kuidas te sellesse suhtute?

MV: On ainult üksikuid erandeid, kes suudavad olla nii mitmekülgsed.

KV: Nooremalt ma mõtlesin, et võiksin olla nii operi- kui ka džässilaulja. Nüüd olen ma aru saanud, et ma seda ei suuda.

KK: Rõhutan veel kord, et džässmuusikat tegema õppida on palju raskem kui klassikalist muusikat. Ainult üksikud klassikalise muusika kooliga inimesed tulevad sellega toime. Seejuures ei tohi muidugi muutuda ühekülgses. Ma ei mängi klassikalist muusikat, aga ma käin klassikalise muusika kontsertidel, nautin seda, saan ka inspiratsiooni. Ja tean, et samasugune on ka mitmete klassikalise muusika tegijate suhtumine džässis.

Aitäh mõtteavalduste eest põhimõteteliste küsimustes. Võib-olla jätkame kunagi konkreetsemaid asju arutades.

Küsitles ja kirjutas
HERBERT VAINU

Muusikaleht on diskussiooniks lahti ka teistsuguse seisukoha pooldajale.

V. Ojakäär arvab, et...

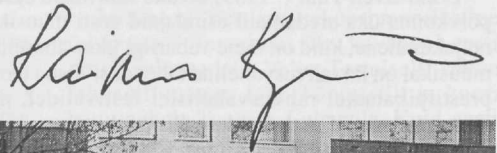
Tutvustades Pärnu Postimehes oma uut teost "Eesti levimuusika", kuhu on lülitatud ka džäss, ütleb Valter Ojakäär, et džässis paigutamiseks levimuusika alla pole kõik nõus, tema ise ka mitte, aga päris omaette žanrit on džässile raske leida.

Heliloojad mitmest kandist

Toimetusse laekus peaaegu üheaegselt kaks eriilmelist lugu eesti heliloojatest. Heliloojad on tuntud, nendest annab kirjutada ja lood ongi pikavõitu, ajakirja ruum aga piiratud. Et ka kummalegi mitte eelistust anda, otsustas toimetus panna mõlemad lood järgnema.

MUUSIKU ELUTOAS

Kangrote pere — isa Raimo, ema Leelo, tütre Maarja, Magdalena ja Kirke ning neljajalgne Henri — elavad Ruilas pikas kahekoruselises majas, ümberringi kasvamas metsapuud ja metsalilled, sest aiapidamine ei sobi Kangrote praegusse elulaadi. Ometi elatusid Raimo vanemad just lillede, tomatite, kurkide kasvatamisest.

R. Kangro: "Tegime vendade-õdedega kõvasti aiatööd, kõige vahvamad olid varakevadised lumesõjad, mille aegu lund kasvuhoo-nesse loopisime — nimelt soodustab lumesulamise vesi kõvasti taimekasvu, ja sügisel tomatisõjad, mille käigus tirisime kasvuhoo-ness välja vanad taimed mõnede poolmädanenud viljadega... Aga siin, Ruilas pole lihtsalt midagi korralikult kasvatada-hooldada, esimeses tuhinas istutatud õunapuud närisid jänesed valgeteks luukeredeks; ja kui suri Leelo isa, soikus ka kartuli- ja juurviljakasvatus. Kõike on lihtsam osta ümberkaudsetest taludest või linnapoest."

Pythagoras tuli appi

Kuidas tuldi üldse mõttele seada elamine pealinnast veerandsaja kilomeetri kaugusele.

RK: "Tegelikult oleme selle kohaga seotud kogu abielu vältel, nädalalõppudel ja suviti elasime ikka Leelo kooliõpetajatest vanemate juures. Olen alati tahtnud ehitada endale maja, aga kuna Tallinna piirsesse oli omal ajal krunti võimatu saada — pealegi poleks meid rahuldanud mingi 600-ruutmeetri maalapike —, otsustasimegi Ruila kasuks. Mäletan, kuidas märkisime Leeloga heinamaale maha oma maja vundamenti Pythagorase teoreemi abil — ehitusmeistrid täheldasid 24 meetri kohta vaid 2 cm-lise vea!"

L. Tungal: "Ehitamine oli 15 aastat tagasi väga raske, kui mõnele materjalile peale sattusid, tuli koheseks äraostmiseks sageli laenu võtta. Raimo püüdis ise palju ära teha, see parkettpõrandki siin on tema laotud."

Põneva arhitektuurilise lahendusega ruumikas kodu võimaldab igal pereliikmel tõmbuda loomingu- ja inimesele nii vajalikku üksiolemisse.

LT: "Ometi tulime noortena toredasti toime ka oma tillukesel Pika tänava ateljeepinnal, kus Maarja voodile oli kohta vaid tiibklaveri otsas. Kui Raimo tegi tööd, lükkasin tundide viisi lapsevankrit mööda Hirveparki. Heliloojate Liidu kaudu saadud Öismäe kolme-toaline — vannitoaga! — oli siiski lausa õndsuse tipp!"

Šiauliaist Marokoni

Kohvi rüübates ja kooki süües meenutame veel varasemaid aegu, kui Raimo ja Leelo said ühe ilusa laulu varal tuttavaks. "Noorusest" silma hakanud L. Tungla luuletuse viisistas R. Kangro esitamiseks Marje Aarele. Kui viimane poetessi ja komponisti teineteisele tutvustas, oli Leelo äärmiselt üllatunud; tollast Keskkõõprogrammi koostajat Kangrot oli ta seni pidanud soliidselt vanahärraks... Pulmi ei peetud ja abielu registreeritigi alles Maarja tuleku eel vanemate nõudmisel. Raimo teenis siis aga Šiauliais ja seal nad leedu moodi paari pandi — taidlusringi juhi ja garderoobitadi juuresolekul, vastav tannistus on kolmekeelne!

Tookord ära jäänud pulmareisi asemel sõitsid Kangrod selle aasta algul hõbepulmi tähistama Marokosse.

RK: "Seal oli hea olla — soe, rahulik, polnud vaja kuhugi kiirustada, pääsuparved valmistusid teekonnaks Eesti poole... Läheks kohe sinna tagasi!"

LT: "Oleme ikka koos üsna palju reisinud, aga paar suve tagasi avastasime Valga lähedalt Jaanikese hotelli. Küll seal oli vaikne, puhast ja armas olla ja milline köök! Ega me rohkem kui 3–4 päeva saa endale vabadust lubada, aga seal veetsime need oivaliselt."

Leelo ja Raimo said Šiauliaist õnnistuse kooseluks.

Uuest kodust on rõõmu kõigile, ka Leelo emale.

Aadress: Ruila, Harjumaa

Võiks arvata, et külalisi satub Ruilasse harva, kuid võta näpust, neid olevat — eriti suviti — isegi liialt palju. Ainult talvel, kui teed umbes, ei käi külalisi ega pääse pererahvaski liikuma. Hanges kinniistumine pole Kangrotele tundmatu seiklus.

Kolm last alustasid kooliteed Ruilas.

LT: "Selles koolis olime ise ka mitu aastat õpetajaiks: Raimo andis laulutunde, mina emakeelt. Viimane kümnendivahetus, eriti esimesed vabariigiaastad olid meile materiaalselt väga rasked — muusikat ei osetud, raamatuid ei kirjastatud, tuli leida muud teenistust. Mäletan, et kui tütre lõpetasid keskkooli, saime HLiidust väikese toetuse

kingade ostmiseks... Aga maalastega oli huvitav töötada, nad tulid nii kenasti kaasa."

Nüüd on Maarjast saamas inglise filoloog, Kirkest skulptor, Magdalena käib aga Pärnu Akadeemia non gratas. Ja ükski ei siina vanemaid elukohavaliku pärast, hääletatakse end kenasti Tallinna või Pärnusse, vahel ka Pariisi või Hamburgi — liikumisega pole neil kunagi probleeme.

RK: "Kirkest sai mu uue ooperi libretist — nii ranget pole mul veel olnud, õigem oleks öelda rangeid, sest ka Maarja sekkus asjasse ja vaatab kõik üksipulgi üle."

LT: "Mina olen olnud liiga leebe — "Ecu-Ukuse" tekkis üks kole lause — "häbi, häbi, püksis käbi", mida ma pole elu

Öismäe korteris oldi juba neljakesi — Raimol süles Kirke, Leelol Maarja.

seeski kirja pannud... ja jäigi sisse."

Tartust Moskva kaudu Tallinna

Raimo Kangro tuli D. Daragani sõnul eesti muusikasse "enesest-mõistetavalt ja ühe korraga". Kuidas see number õnnestus?

RK: "Oii jumal, ma ei oska öelda. Mul on mõnikord tunne, et ma ei ole veel üldse siia tulnud... jään vastuse võlgu."

Aga siiski, juba tudengipõlles loodud Süit op 1 lõi kõvasti laineid.

RK: "Viisin selle noodi Bruno Lukile tutvumiseks ja mõni aeg hiljem sain elu õndasima üllatuse osaliseks: maestro mängis Tartus oma soolokontserdil lisapalaks Toccata — ühe osa sellest süidist. Ehk ma nii tulingi "ühe korraga"."

1982. a. kõlas terve Süit K. Randalu esituses Tšaikovski-nim. konkursi II voorus.

Muusiku elutoas istus INES RANNAP

(Järgneb)

ERKKI-SVEN TÜÜRI HELILOOMING

MARK RAIS

Sissejuhatus. Õpinguaastad. Ansambel In Spe

Erkki-Sven Tüür (*1959) on üks suurimaid eesti heliloojaid, oma põlvkonna üks eredamaid esindajaid eesti muusikas. Ta ei ole veel neljakümnene, kuid on meie vabariigi üks väheseid heliloojaid, kelle muusikal on ka rahvusvaheline tähendus. Tema teosed kõlavad kõige prestiiplikamatel rahvusvahelistel festivalidel, neid on korduvalt premeeritud nii Eestis kui ka välismaal.

Tüür sündis ja kasvas üles Hiiumaal; helilooja enda sõnade kohaselt on ta oma lapsepõlve tugevate muljete eest võlgu isa plaadikogule — seal oli palju klassikalist muusikat, eriti barokkmuusika teoseid. Neid mõjutusi koos kõigile märgatavate *hard rocki* kajastustega leiame me ka helilooja enda varastes oopustes.

1980. a. lõpetas Tüür Tallinna muusikakooli ja 1984. a. konservatooriumi, kus tema eriala õpetajaks oli Jaan Rääts. Tüüri sõnul pööras Rääts esimesena tema tähelepanu vertikaalile (esialgu oli noore helilooja jaoks kõige tähtsam meloodiline liin). Tüür hakkas tundma keeruliste rafineeritud harmooniate ilu ja aktiivselt neid kasutama. Rääts mõju Tüüri muusikas — intonatsioonide ringist kirjaviisini — on märgatav siimaani. Samuti võttis Tüür eratunde Lepo Sumera juures; need andsid talle palju esteetilises plaanis ja laiendasid tema muusikalist silmaringi.

Tüür pööras esialgu endale tähelepanu kui ansambli In Spe kunstiline juht; seal töötas ta aastatel 1979–1982, esinedes nii vokalisti kui ka instrumentalistina. Sellele ansamblile on loodud tema esimesed kompositsioonid. Ansambel oli noore helilooja jaoks heaks loominguks laboratooriumiks: iga motiivi, iga harmooniat, iga töötlusviisi võis kohe kontrollida ja kuulda, kuidas see kõlab, ning see oli väga tähtis. Tüür ei teinud kunagi vahet oma "kerge" ja "tõise" muusika vahel; see maailmatajumise terviklikkus on säilinud siimaani. Tolle aja teostest on aga need, mis ta komponeeris konservatooriumis, näiteks "Visioonid barokktantsudest" plokkflöötide ansamblile ja klavessiinile, lähedased In Spe loodud muusikale; nii siin kui ka seal valitsevad sarnased barokkmuusika intonatsioonid.

Selle loominguuperioodi eredaimaks teoseks on kahtlemata "Sümfoonia seitsmele esitajale" (1980), millega Tüür astus konservatooriumi ja mis oli tol ajal üle-eestilist mastaapi sündmus. Selles teoses lõi Tüür, muusika kerge stiili ohverdama, juba oma sümfonismi meetodi, mis on saanud tema jaoks hiljem põhiliseks. Sümfoonia on kolmeosaline, igal osal on pealkiri; muusikalist materjali — kui võrrelda Tüüri hilisemate teostega — pigem veel eksponeeritakse ümber kui arendatakse —, kuid meeleolude varieerumise skaala on väga lai.

In Spe-perioodi iseloomustab ka huvi elektronmuusika vastu. Ansambel oli selleks oma aja kohta hästi varustatud — koosseisus oli isegi esimene eesti süntesaator, mille konstrueeris Koit Saarmäe. Loomulikult ei olnud see aparaat veel maailmatasemel, kuid Eestis oli see üks parimaid. "Sümfoonia seitsmele esitajale" koosseisus on ka kaks süntesaatorit. Sealt algab Tüüri tee küpse elektronmuusika poole.

Sümfooniline meetod

Tüüri loominguulise mõtlemise aluseks on dramaatiline sümfonism, mille mõju on märgatav ka vokaal-, kammer- ja elektronmuusikas. Tüür on helilooja, kes on avatud laiale maailmale, teda on mõjutanud üldmaailmsed voolud — keskaegsest kirikumuusikast modernismini. Ise ta leiab enda juures Ligeti, Xenakise, Reichi mõjusid. Kõik see on õige: tema stiil sarnaneb Ligeti omaga sellepõlvest, et ta samuti sageli arendab oma teoseid lakoonilistest intonatsiooniühikutest (üks heli, kaks heli), Xenakisega aga on ühine "helipilvede" ja stohhastiliste seaduspärasuste kasutamine. Kuulmise järgi on Tüüril kõige rohkem ühist Reichi ja minimalismiga: pidev järkjärguline areng on tema teostele väga iseloomulik. Helilooja ei eita ka üksikute Pärdi teoste suurt mõju oma loominguks; võib leida ka sarnast faktuuri, kuid areng toimub tavaliselt teisiti.

Tüüri teos kasvab välja tavaliselt vähestest, kõige sagedamini

kontrastsetest intonatsiooniühikutest, mis arenevad edaspidi väga aktiivselt ja viivad reeglina dramaatilistele kulminatsioonidele. Algmotiive muudetakse sageli nii tugevasti, et muusika iseloom muutub vastupidiseks. Siin on midagi minimalistidest, kuigi minimalistide põhinõudmisele see ei vasta — kulminatsioone Tüür ei väldi, pigem, vastupidi, valmistab ta neid väga hoolikalt ette.

Erinevus Pärdis on ka kohe märgatav. Pärdi muusikat iseloomustavad püsivad intonatsioonilised ideaalid (sfäärid, mida helilooja samastab tavaliselt Heaga ja mis ei saa tema esteetilises süsteemis tähendada Kurja) — need on Pärdi diatoonika ja koraalirütmid. Tüüri jaoks on niisugune esteetiliste kategooriate samastamine konkreetsete vahenditega põhimõtteliselt vastuvõetamatu. Samad ideaalid on tal ära uhtud, muusikaline protsess on pidevas muutumises nii horisontaalil kui ka vertikaalil. Tüür armastab sama materjali vastandamisi eri hääldes eri rütmidega, näiteks 5:4:3:2 (samad järgnevused on tal sagedased ka horisontaalil), või lihtsalt selle nihkumist taktiosale; akordi iga hääld muutub väikeseks klastriks või koguni (sagedamini) "helipilveks", kus on oluline kogu faktuur tervikuna, mitte üksikute hääldte konkreetsete liikumised, rääkimata kooskõlade vormist.

Diatoonika ja kromaatika täiendavad tavaliselt Tüüri teostes teineteist, need võivad isegi arendada samu süsteeme vertikaalil või horisontaalil (sh esineb erijuhtumina ka Pärdi *Tintinnabul*-süsteem), kuid sagedamini kasutatakse nende vastandamist lisakontrasti moodustamiseks, kuigi põhimõtteliselt on nende arendamisviis sama ja puudub protsess, mis sarnaneks lahendusega klassikalises mõttes.

Nimetame veel mõned väljendusvahendid Tüüri muusikas, mis mängivad tähtsat rolli ja esinevad tema esimestest küpsetest teostest alates. Harmoonias on need sonoristika ja mitmekihilisus — kaks printsiipi, mis samal ajal eitavad ja täiendavad teineteist. Põhimõtteliselt võivad Tüüril esineda ükskõik mis akordid, kuid nende tekkimise protsess on väga range. Sonoorsed kõlavused tekivad:

- sama intervalli kordusena;
- erinevate intervallide või tervete intervallsüsteemide (näiteks seeriad või klassikalised akordid) kombinatsioonide tulemusena;
- sarnaste kõlade üksteisest väljaviimise tulemusena (näiteks järgnevus: klassikaline akord — "korrapäratu" kromaatiline akord — kobarakord);
- polüfoonilise arengu tulemusena.

Kui samast harmooniast on välja viidud vertikaalil mitu erinevat akordi (või isegi mitu erinevat akordiliiki, näiteks klassikalised akordid ja klastrid), tekib mitmekihilisus. Arengu huvides liisab Tüür oma muusikas uusi kihte väga sageli. Uue kihi võivad moodustada a) eri akordid, millest iga akord on välja viidud ühest häälest (võte, mis on tavaline Tüüri jaoks), b) uue faktuuri sisseastumine, c) sama või sarnase faktuuri läbiviimine, eriti juhu, kui kasutatakse kontrastseid tämbreid. Üldse mängib kõlavärv element mitmekihilisuse moodustamisel suurt rolli. Mõnikord täidab Tüüril uue kihi osa tämber iseenesest — niisugune on näiteks magnetofoni roll Teises sümfoonias.

Tüür arendab faktuuri elemente nii homofooniliste (töötlemine) kui ka polüfooniliste võtetega, sageli üheaegselt eri hääldes, mis ka moodustavad mitut kihti muusikalises faktuuris. Tavaliselt ei opereeri Tüüri võrdsete ajahükkudega ja sarnaste rütmidega. Samad või sarnased materjali elemendid muutuvad pikemateks või lühemateks, kvadraatsus lõhubust seetõttu seestpoolt ja muusika voolab ühtse voona nagu barokkajastu teostes.

Oma mõtlemislaadilt on Tüür "puhas" muusik. Pealkirjad tema teostes ei tähenda mitte kunagi "süžeed"; tavaliselt aitavad nad mõista paremini struktuuri või muusikalise arengu eripära; mõnikord ("Lighthouse", "Homage à Sibelius: Searching for Roots" jne) vihjavad teose loomise lähtepunkte. Tüür alustab komponeerimist siis, kui tal on selge teose konstruktsioon, tööprotsessis lisanduvad detailid; võib-olla sellepärast on tema teosed nii täpsed kõikides üksikasjades. Tüür komponeerib tavaliselt arvuti abil.

(Järgneb)

Eesti laulu- ja tantsukollektiivide edu välismaal

Tuli ka muusikalise reisikirju Jaapanist ja Itaaliast, mis korruga sellesse numbrisse ära ei mahtunud. Alustame Jaapanist.

Eesti Poistekooril fännid Jaapanis

Just nii, see pole liialdus. Ja kuidas saakski see teistis olla, kui **Jaapani-Eesti Sõprusühing** tegi maksimumi selleks, et Eesti Poistekoori 40-liikmeline reisiseltskond (37 lauljat, kontsertmeister Reet Laul, rahvapillimees Igor Tõnurist ja allakirjutanu) saaks nautida 10-päevast kontserdireisi. Mida võib üks laulupoiss või -mees veel tahta, kui sa oled pideva hoolitsuse ja tähelepanu keskmes, elad kuni 5-tärnilistes hotellides, näed Jaapanit tema rahvuslikus iseolemises, naudid üli-rikkalikku rahvusroogade valikut, õhtuti liguned vulkaaniliste tervisevete basseinites, käid tegevulkaani jalamil (vaata ainult, et tuluks väävliauruga end ära ei kõrveta!), ahhetad Sapporo jääfestiivali jääarhitektuuride ees jne. Eesti Poistekoori ainus hool oli hästi esineda, oma väike Eestimaa suureks laulda.

Kontserdid toimusid Hokkaido saare linnades Sapporos, Shikaois, Obihiro, Kushiros ja reisi lõpupäeval Tokyos. Oli kontserte moodsates esindussaalides (Sapporo Concert Hall 2400 kohaga), oli kirikukontserte, lisaks mitmeid kohtumisi koolidega (muide, Sapporo

Motomachi kooli puhkpilliorkester tervitas meid Eesti hümniga, seda imetlusväärset heas teostuses). Programmis olid kohtumised linnavalitsustega ja sõprusühingu kohalike haruorganisatsioonidega. Tokyos mahtus ajakavasse ka käik Eesti saatkonda, kus saadik härra Mark Sinisoo avaldas meile tunnustust: keegi polnud kaduma läinud, kellelgi polnud vaja läinud Eesti esinduse abi (härra

Eesti laulupoisse oodatakse jaapani moodi sööma.

M. Sinisoo oli tulnud isegi Hokkaido saarele meiega kohtuma).

Milline oli Eesti poistekoori muusikaline reisipagas? Tervenisti üks kavapool eesti rahvalauluseadeid Veljo Tormiselt, sekka rahvapillimängu Igor Tõnuristilt ja koori laulumehelt Toomas Luhatsilt. Kuid eesti muusikat oli ka kontserdikavade akadeemilises pooles (K. Sink, U. Sisask, R. Eespere). Elevustekitav oli mõnelgi kontserdil eesti poiste ja meid tervitama tulnud jaapani kooride ühisesinemine, kus mõlemad pooled näitasid suutlikkust laulda teise maa keeles (meie laulsime nendega jaapani rahvalaulu, nemad meiega R. Eespere "Ärkamisaega").

Tokyos korraldati eesti koorimuusika teemaline seminar, kus V. Laul ja I. Tõnurist andsid ülevaate laulupidudest ning koorimuusika arengusuundadest, eesti rahvalaulust ja eesti rahvapillidest.

Last but not least: kes maksis reisikulud? Uskuge — viimse sendini *Jaapani-Eesti Sõprusühing*. Ja kulud ei olnud väikesed: lennupiletid Tallinnast Tokyoni ja tagasi, lend Tokyost Sapporosse ja tagasi, bussiga ringlemine Hokkaidol, hotellid ja toitlustamine kogu reisi ulatuses, sh kolm päeva maailma kalleimas linnas Tokyos... Kõige hämmastavam Jaapani-Eesti Sõprusühingu juures on asjaolu, et see ei ole riiklik institutsioon — tegemist on eraisikute initsiatiiviga.

Kauge Jaapan tuli pika sammu Eestile lähemale. Tegelikult vähenesid vahemaad mõlemast otsast — tõelised sõbrussidemed ei saa ju olla ühesuunalised. Eesti Poistekooril on nüüd aga Jaapanis palju sõpru.

VENNO LAUL

Tantsud on meil erinevad

Kui Leigarid suvise Ameerika-sõidu muljed juba mõõdanikku olid jõudnud arvestada, koitis võimalus sõita avastama Jaapanit.

Finnairi streigitingimused edukalt läbinud, maandusid 13 leigarit 24. veebruaril Tokyo lennuväljal, kus saatkonna 3. sekretäri Marek Lutsu pikk kogu pooleteistmeetriste jaapanlaste hulgast hästi silma torkas.

Jaapani — muljed algasid kohe: esimese päeva sisuks oli külaskäik templisse (lõhnava suitsu sees said tulijad endast Euroopa välja tuulutada ja meeled Jaapani jaoks puhastada), söömaag restoranis (rätsepistes esimesed katsetused toitu pulkade vahele õngitseda) ning osalemine Eesti suursaatkonna poolt korraldatud vabariigi aastapäeva vastuvõtul.

Kohe tuli õppima hakata suhtlemist jaapanlastega. Esimese eksisammuna sai esitatud küsimus eelseisva festivali korraldusliku poole kohta. Pärast täielikku vaikusmomenti, millest aimus, et miski on valesti, formuleerin küsimuse palveks sellest probleemist mind hiljem teavitada — ja vestlus sujus edasi. Sellest saime õppetunni: Jaapanis ei maksa küsimusi esitada, sest vastaspool tunneb end äärmiselt ebapädevana, kui ta kohe vastata ei oska.

Jaapanlane tahab teda, kellega tal on prajasti tegemist. Vastuvõtul suhtlesin ühe jaapani härrasmehega, kes tagasihoidliku viisakusega märkis, et ta teab Jaapanis veel üht Kalevi-nimelist meest. Kuna tegemist oli õpingukaaslase Kalev Lehtlaga, kelle tegemistega olen kuigipalju kursis, märkisin, et tean seda meest üsna hästi. Sellega esialgu vestlus piirduski ning vastuvõtu lõpul olin üllatunud, millise ülevoolava sõbralikkusega

sama härrasmees minuga hüvasti jättis. Marek Lutsu seletuste kohaselt huvitus mees vahepeal nendest omavahelistest tutvussuhetest ja leidnud kinnitust, et tantsujuhid Kalev Lehtla ja Kalev Järvela teineteist hästi tunnevad ja vastastikku tööd tunnustavad, tõstis see minu väärtust märgatavalt.

Järgmisena oli meil võimalus olla Jaapani-Eesti sõprusühingu külalisteks Hokkaidol. Juba vastuvõtul tuttavaks saanud Sirje ja Yoichi Okada ootasid meid ning olid kogu Hokkaidol viibimise aja meile sõbraks, tõlgiks, abistajaks, ihuarstiks — just parajasti seda, mida oli vaja.

Hokkaidol lauks tõiseks esinemiseks: 3–4 korda päevas suurtes rahvast täis saalides, sinna vahele veel erinevad vastuvõttud, lõunasöögid, külaskäigud. Hakodate ja Kushiro linnapead, maakonnavanem (kohanimi meelde ei jäänud) võtsid leigareid kui kauaoodatud kalleid külalisi vastu nii, et tekkis tõeliselt tunne, nagu oleksime just meie need, keda nii kaua on oodatud. Pole just tavaline, et linnavalitsuse liikmed leigarite bussikatende juures järele lehitavad, ka plaksutavatest spaleeridest polnud me enne läbi kõndinud. Jaapani viisakus ja külalislahkus sai nende kohtumiste läbi meie jaoks tõelise tähenduse.

Tagasi Tokyosse. Algas festival, mis oligi reisi peaeesmärk. Meie kutsuja-firma Kintetsu International (kes kandis kulutused meie vastuvõtuks) oli ette valmistanud 4 suurt kontserti koos jaapani truppidega. Lõpuks sai näha jaapani folkloori kogu selle mitmekesisuses: tants, laul, muusika, rõivad. Jaapanlane tantsib ringis liikudes, üksteist mitte puudutades, üksteisega mitte suheldes. Sammustik on kasin, aga seda rikkalikum on käte tegevus. Naiste ja meeste tants ei erine. Leigarid õppisid ka ise paar tantsu, tundusid olevat päris kerged meie jaoks, aga kuidas tegelikult välja tuli, ei tea, sest viisakas jaapanlane ei kritiseeri. Muusikast jäid enam meelde meestrummarid, kelle mäng oli seotud ka liikumisega ning mis on pärit aegade hämarusest. Vaheldumisi toimunud eestlaste ja jaapanlaste esinemised kontsertidel lõppesid alati suure ühistantsimisega, kus publik tribüünidelt tantsupõrandal meiega ühines. Jaapanlane õppis eesti tantsu ära päris hästi, nende jaoks raskeim oli partnerist kinni võtta ja pöörelda, aga hakkama saadi.

Jaapanist rääkides ei saa mööda minna nende liikluskorraldusest. Mulje jäigi, et jaapanlane elab põhiliselt tööl, rongis või söögikohas. Jaapan on teatud mõttes meeste riik, kus karjäärist, baarist või liiklusest rääkides meenub mees. Naine on kodus ning loob mehele tingimused, et see saaks tubli olla.

Nagu paljud teisedki, pean tõdema, et Jaapanis peab ise käima, et seda maad pisutki mõista. Pärast kaht nädalat arvan, et ehk mõistan jaapanlast omal maal ehk pisut.

KALEV JÄRVELA,
Leigarite kunstiline juht

silmas pidada esmajoones kaugemate piirkondade kuulajaid, lisades klaveri häälele "kirikukelli ja kõiki muid maailmas olevaid hääli".

Juba kaks korda on Rein Rannap kirjutanud Eurovisiooni jaoks teoseid, milles on "midagi erinevat ja erilist". Tänavu sai ta publiku auhinna, kuid välismaise žürii eelistas teist lugu. Asja välismaise žürii otsustada jätta on R. Rannapi arvates "täielik nonsens, totaalne lollus", sest "ise me teame ju kõige paremini, kuidas ennast tutvustada ja esindada".

"Irma" tähelepanu keskpunktis

Pärnu Postimees avaldas märtsikuus terve sarja intervjuusid inimestelt, kes osalesid Endlas koostöös Rahvusopera Estonia lavale toodava M. Monnot "Irma" proovidel.

Tüki lavastaja Neeme Kuningas vastas eitavalt intervjuerija sissejuhatavale küsimusele, kas Pärnu valiti prostituudiloo näitamise paigaks Illar Hallaste seksiskandaali pärast. Koostööpartnereid otsides jäänud pilk peatuma Endlal seetõttu, et seal on ennegi olnud muusikalavastusi. Tuldi terve brigaadiga — peale N. Kuninga veel muusikaline juht Erki Pehk, kontsertmeister Jaanus Juul jt, koos valgustuse ja koreograafia spetsialistidega. N. Kuningas ei välistanud võimalust, et kui lavastus osutub edukaks, näidatakse seda ka mujal Eestis, k.a. Estonias.

N. Kuningas iseloomustas peaosatäitjaid Siiri Sisaskit ja Kärt Tomingat huvitavate, kuid väga erilaadsete isiksustena, "nii et tundub, nagu teeks kahte erilaadset lavastust". S. Sisask on jõuline, särtsakas, maneeridelt kohati rägevoitu, K. Tomingas armas ja pehme.

Mõlemalt on ka intervjuud. S. Sisask ütles, et ta võttis Irma rolli vastu selles sisalduva huvitava arengu pärast: kui prostituudi ümbert aidakse ära koorida räpasus, tuleb esile puhas, aval hing. K. Tomingas, kes viimasel ajal on esinenud edukalt lepingu alusel lavastustes Soomes, omakorda väitis, et teda on ära tüüdanud puhtpositiivsed rollid. Ta väidab, et ta ei taha minna "ühesegi teatrisse pärisorjaks", st alalisele tööle. See võiks kõne alla tulla vaid siis, kui ta leiab lavastaja, kes teda tõsiselt arendab.

Meespeaosatäitjalt Tõnu Kilgaselt saame teada, et sõlmis ta kolme aasta peale lepingu Estoniaga. Otse 26. märtsiks planeeritud esietendus eel teatati, et dublantepeaosa täitja Peeter Oja loobus.

26. märtsile vahetult järgnenud päeval PP sel teemal sõna ei võtnud. Varem oli ta juhtkirjas väljendanud mõtet, et "Irnaga" püüab Endla üle saada finantsraskustest ning ka spekulatsioon selle üle, mis saab üldse, kui teatrid soosinud Jaak Allik pole enam kultuuriminister.

Juhan Aavikule pühendatud salongiõhtu

Suure-Jaanis Kappide Muuseumis toimus muusikaline salongiõhtu, millega tähistati Mulgimaalt pärit Juhan Aaviku 115. sünniaastapäeva.

95-aastane Juhan Aavik koos Neeme Järviaga Rootsisis 1979. a.

Algatajaks oli EMA emeritõppejõud Johannes Jürisson, kellele Viljandimaa muusikasuuruste propageerimise eest omandas Suure-Jaani vald äsja Aasta Inimese tiitli, millele kaasnud rahaline preemia. Kaasa oli tõmmanud ta Tiiu Levaldi, kellel suured kogemused salongiõhtute korraldamisel Tallinnas Särevi muuseumis. Nii tabas ta ka publikuga suhtlemisel õige tooni.

T. Levald jutustas ümber oma pianistist ema

Loreida ja tšellistist isa Martini mälestusi konservatooriumis õppimise ajast, kui Juhan Aavik oli selle õppeasutuse rektor. Tol ajal saavutas konservatoorium, eriti laulukateeder rahvusvahelise kuulsuse. Seal töötasid eesti parimad vokaaljõud, õppejõude kutsuti ka välismaalt, Tiit Kuusik, Tooni Kroon, Elsa Maasik töid rahvusvahelistelt konkurssidelt medaleid. Inimesena oli J. Aavik olnud rahulik, sõbralik, abistav. Martin Levald oli andnud allkirja vekslile, mis läks protesti. Rektor oli aidanud üliõpilasel üle saada rahalistest raskustest.

Tiiu Levaldi magistrand Merle Hillep — tugeva häälega sopran — esitas muude laulude kõrval Juhan Aaviku "Kõjuigatsuse" Ernst Enno sõnadele, mille ta oli kirjutanud 1928. a. Olustvere mõisas. Teda saatis klaveril Krista Kärmas, kelle isa, viiuldaja Mati Kärmas on pärit Viljandist.

Anne-Malle Hallik

Hiidlane Haapsalus

24. märtsil avaldas Lääne Elu jutujamamise mullu 85-aastaseks saanud endise Haapsalu koorijuhhi Helga Kariisiga. Vana pedagoogi teeb murelikuks see, et koorilaul ei ole enam popp. "Hakkaks või ise koori juhtima, kui vaid silmad seletaksid." Oma noori kolleege dirigente ta siiski kiidab.

Helga Kariis on pärit Hiiumaalt. Tema isa Gustav Liit meisterdas pille ja parandas neid, hoidis Hiiumaa oreleid korras. Mängis ka viiulit. "Polnud tal mingit konservatooriumi. Tema konservatoorium oli Käina kõstri koolis, Rudolf Tobiase isa juures." Seal õppis ta esmajoones orelit. Õpetaja ise õelnud, et ta ei suuda mängida nii hästi kui ta poeg Ruudi.

Kui juba jutt on hiidlasest, siis ei saa läbi ka hiiu naljadeta. Üks Helga Kariisi jutustatud lugu: "Hiidlane tuleb kirikusse. Orel hakkab mängima ja hiidlane laulab. Orel jääb vaikseks. Hiidlane laulab edasi, siis taipab ja ütleb: "Näe, massin ikka massin, ta lõpetas ära, aga minul jäi kaks salmi laulmata.""

Kevadballid ei tõmmanud rahvast ligi

Kevade alguse tähistamiseks oli Rakvere teatrisse planeeritud ball, kus peale kohalike tugevamate isetegevustruppide pidid üles astuma ka Pirjo Levandi, Mart Mikk jt., pilet 150 krooni. Vahetult kevade saabumise eel aga võis lugeda Virumaa Teatajast, et ball jääb huvipuudusel ära. Reklaam lülitati ümber samas stseenide mängimisele O. Lutsu "Kevades" kohalike prominentide poolt. Tootsi ja Kiirt kehatamas kaks endist Rakvere linnapead. Kuidas läks see täpselt kevade saabumise ajale, umbes kella poole neljale hommikul välja kuulutatud etendus, sellest lehes infot leida ei õnnestunud.

Teatrikuu lõpu tähistamiseks toimus aga ball Järva-Jaanis, külalisteks Sirje ja Väino Puura ning Eesti Raadio orkester Peeter Sauli juhatamisel. Järva Teataja andmeil oli ballil vaid pool-sada inimest ning needki pelgasid minna tantsima. Kogu aasta jaoks kultuurile planeeritud raha kulutati aga ära.

Andrus Veerpalule lauldi pärast keskööd

2. märtsi öösel kella 2 paiku tervitasid mitmelt poolt Eestist Otepäälle tulnud inimesed kõnede, laulude ja ilutulestikuga Ramsaast koju jõudnud Andrus Veerpalut. Enne seda oli seal valmis meisterdatud kogu Veerpalude peret kujutavad lumememmed.

Ühe muusikaürituse lõpp

Viis aastat on Märjamaa muusika- ja kunsti-kool korraldanud kevade alguse puhul kultuuripäevad Con Anima, mis lõppes Tõnis Mängi kontserdiga. Tänavu seda üritust enam ei toimunud. Muusika- ja kunstkooli direktor Maiu Linnamägi ütles, et see polnudki mõeldud eluaegseks tavaks, kuid kahjuks pole ka keegi teine soovinud jätkata samasuguste kultuuripäevade korraldamist. Pealegi jagati tänavu Märjamaal kultuuriraha alles 15. märtsil ja seejärel poleks enam jõutud Con Anima ette valmistada.

Malle Elveti sõnumid

Kaks juubelit

Märtsikuul tähistasid kontsertidega oma juubelit kaks Tartu koori — naiskoor Domina (st majaemand, endine tervishoiutöötajate koor) sai 50-, naiskoor Eha 40-aastaseks. Peod peeti Tiigi seltsimajas (endises tervishoiutöötajate majas), kus ka algas Domina lauluteekond. Ehal tuli aga sinna kolida pärast oma endise kodu — kultuurihoone — mahamüümist.

Vanem koor Domina on kahestunud, vanadest lauljatest on moodustatud veternikoor Ave, kes juubelikontserdil samuti esines. Aga kahe pealegi ei saada kätte koori õitseaja — 70-ndate aastate II poole — ligi 100-liikmelist koosseisu. Eha on jäänud põhiliselt veteranide kooriks, koosseis ka vähenenud.

Ehat juhatab nüüd Aili Unt, Dominat kunagi abidirigendina alustanud Elvi Oolo. Sünnipäevakontserdil oli ka külalisi, Doinat koguni Tallinnast meeskoor Runo, kellega on kauaaegsed sõbrussidemed. Pealegi on selle koori dirigent Marko Pruul saanud tuule tiibadesse Tartus. Peagi sõidab Domina omakorda Tallinna tähistama Runo pooleajandi juubelit.

Marko Pruul ja Elvi Oolo.

Soome muusikud üllatavad

13. märtsil töid Soome Instituudi töötajad koostöös Viljandi Kultuurikolledžiga Tartusse esinema ühe maailma andekaimaks peetava, Kuldsed Akordioni võitnud akordionisti Maria Kalaniemi. Koos pianisti Timo Alakotilaga esitasid nad läbilõike oma vastvalminud CD-plaadilt, milles põhiosa moodustab mitmete maade rahvamuusika.

Kui president Lennart Meri koos kaaslastega väljus oma 70. sünnipäevaga seoses korraldatud teaduskonverentsilt, tervitati teda ülikooli peahoone ees R. Eespere lauluga "Ärkamise aeg". Tervitajaks oli Jyväskylä poiste-koor Soomest, kes oma Eestist pärit õppejõudude Koit ja Ülle Kenneri eestvedamisel oli käinud kontserdi andmas Elvas.

Rekord Tartus märtsis, Tallinnas aprillis

Enne F. Liszti oratooriumi "Kristus" ettekandmist Tallinnas 1. aprillil esitati seda märtsikuul viimasel päeval Tartus.

Vanemuise kontserdimaja lava on praegu Eesti suurim ning otse hiilgaslik koosseis — ERSO, Estonia sümfooniaorkester ja koor, RAM ja solistid Paul Mägi taktikepi all — mahtusid sinna ära, Tallinnas aga tuli püsti panna lisalava ja kasutada muid nippe.

Rekord registreeriti mitte ainult esinejate arvult ja etenduse kestvuselt (3 tundi), vaid ka aplausi pikkuselt. Pealtvaatajad avaldasid püsti seistes tänu 8 minutit järjepanu.

Päev varem oli Vanemuise kontserdimajas pea-aegu samasuguse vaimustusega vastu võetud (jällegi päev enne Tallinna) Arvo Pärdi uudisteose "Como anhelda la cierva" esiettekannet Eestis ja selle teose autorit, 10. märtsil aga Olav Roothi 40 aastat tagasi Kolumbias kirjutatud "Variatsioonid ja Passacaglia" ERSO ja viiulivirtuoosi Liina Issakadze ettekandes. Ka see oli omalaadne kojutulek — alustas ju Olav Rooth oma muusikuteed Tartus.

Eesti Muusikaakadeemias

* Eesti Muusikaakadeemias toimus **logokonkurs**. Konkursile laekunud umbes 50 tõe hulgast tegi valiku komisjon, millesse kuulusid Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Muusikaakadeemia esindajad. I preemia otsustati anda **Andres Rohtlale**. Võitjatöös oli minimalistlike vahenditega edasi antud EMA tänane sisu ja ilme, helihark kui sümbol ühendab kõiki EMA-s õpetatavaid erialasid, olles kohe äratuntav ja arusaadav.

E E S T I
M U U S I K A A K A D E E M I A

* 17. märtsil oli järjekordne EMA nõukogu koosolek, kus olulisemate otsustena muudeti teatrimagistri kraadi taotlemise määrus ning kinnitati uus teatrimagistri nõukogu.

* 5.–10. märtsil peeti Eesti Klaveriõpetajate Ühingu ning EMA klaveriosakonna korraldusel **üleriigiline võistlus pianistidele**. (vt. lk 14 – toim.).

* Yamaha Music Foundation of Europe'i stipendiumi sai EMA tudengitest käesoleval aastal klaveri ning klavessiini erialadel õppiv **Irina Zahharenkova**.

* 19. märtsil toimus Estonia Talveaias EMA **ooperistuudio esietendus**. Vaatajani toodi G. Bizet ühevaatuseline koomiline ooper "Doktor Miraakel". Muusikajuht oli Ellen Maiste, lavastaja Arne Mikk, osades EMA ooperistuudio üliõpilased.

* 20. märtsil korraldasid EMA ja Eesti Muusikateaduse Selts (EMTS) Kaarli pst 3 saalis professor **Rein Laulu** 60. juubelile pühendatud ettekandekoosoleku. Õhtul toimus Tallinna Raekoja saalis R. Laulu helitööde kontsert ja tema raamata "Sissevaateid muusikasse" (kirjastus Ilmamaa) esitus.

* 24. märtsil korraldas EMA koolimuusika instituut prof. Olev Oja eestvedamisel kohtumise helilooja **Veljo Tormisega**. Kohtumise ideeks oli avaldada ausust heliloojale, arendada temaga kontakti ning näidata, kui mitmekülgset on tema muusikat võimalik rakendada õppeprotsessis. Koolimuusika instituudi naiskoor esitas Tormise teosed "Koolimuusika" ning "Etüüdid laadides", demonstreeriti partituuri mängu klaveril ning dirigeerimist klaveri juures. V. Tormis rääkis oma loomingu põhimõttest, oma teoste valmimisest ning sellest, kuidas ta töötab partituuriga. Põhjalikult tutvuti teosega "Koolimuusika", mis on mõeldud kasutamiseks üldhariduskoolide muusikatundides, kuid on teenimatult koolitundidest kõrvale jäänud valdavalt vajaliku instrumentaariumi (plokkflööt, kannel, mitmesugused rütmipildid) puudumisel.

MAARJA KASEMA

Klassikaraadios

Neljapäeval, 1. aprillil tähistas Klassikaraadio oma 4. sünnipäeva. Nelja aasta jooksul saavutatu on naljast kaugel, võiks öelda — on vägagi tõsine ja koguni aukartustäratav. Kui algul oldi eetris 3 tundi hommikul ja 3 tundi õhtupoolikul, siis nüüd kõik 24 tundi. On viidud Rostrumi konkursside, vahetusprogrammide jne kaudu eesti muusikat maailma ja saadud maailmamuusikat Eestisse. Äsjastest tegemistest on suuremad stuudio üleviimine uutesse värskest remonditud ruumidesse ja osalemine noorte infomessil "Teeviit 1999".

Oma sünnipäeva tähistas Klassikaraadio seitsmetunnise soovikontserdiga ja õhtul piduliku kontsert-ülekandega Estonia Talveaiast, kus esines Hortus Musicus Andres Mustoni juhendamisel. Oma tervituskõnes tõi A. Mustonen välja veel ühe Klassikaraadio saavutuse: inimesed, kelle jaoks on tüütu ja tundub tihti peale isegi tobedana muude raadiojaamade poolt eetrisseantu, võivad jääda raadiosõpradeks pidevalt vaid Klassikaraadiot

kuulates. Ja neid inimesi pole vähe.

Klassikaraadio püüab olla tihedas kontaktis oma kuulajatega ja hindab neid, kes on selles osas vastutulelikud. Pidulikult sünnipäeval anti üle raadioaparaadi näol Aktiivse Kuulaja auhind. Selle sai Kose-Uuemõisase elav **Andres Valdi**. Ta lõi innukalt kaasa juba muusikalistes viktoriinides, mida omal ajal korraldasid Edgar Selberg ja Helve Võsamäe (tollased lahendajad kogunevad tänava 15. mail taas) ning on jäänud samavõrra aktiivseks nüüd Klassikaraadioga suhtlemisel.

M. VÕHMAS

Viljandi Kultuurikolledži...

...levimuusika kateedril on heaks tavaks korraldada igakevadisi Levimuusikapäevi, mis hõlmavad jazz-klaveripalade ning omaloomingu konkursi. Seekordsed levimuusikapäevad toimusid seitsmendat korda ning avaaokardiks sai 24. märtsil õhtul Viljandi Maavalitsuse saalis toimunud jazz-klaveripalade interpretatsiooni konkurs. Kolmandas kategoorias pälvis preemia parima esituse eest esmakursuslane **Kalev Saarva** (õp. M. Loik). Teises kategoorias tuli võitjaks kolmanda kursuse tudeng **Kalev Tiik** (õp. T. Kallaste), kes võlus eelkõige vabalt valitud pala (Chick Corea "Armando's Rhumba") omanäolise tõlgitsusega. Esimese kategooria peapremia anti kolmanda kursuse üliõpilasele **Riho Majasele**, kes esitas heatasemelise kava (õp. E. Raidma).

25. märtsil jätkusid Levimuusikapäevad kultuurimajas omaloomingukonkursiga. Instrumentaalmuusika peapremia pälvis rahvamuusika osakonna vilistlane **Koidu Ahk** palaga "Vana kannel". Vokaal-instrumentaalmuusikas tunnustati parimaks teise kursuse levimuusika tudengi **Üllar Priksi** laul "Leaving". Parima eestikeelse laulu "Ma tunnen" eest sai auhinna levimuusika kolmanda kursuse tudeng **Kalev Tiik**. Huvitava vokaalseade R. Valgre laulust "Suudle mind" olid ühistööna loonud levimuusika teise kursuse tudengid **Piret Otsla** ja **Tõnu Laikre**. Preemia mitmekesiste väljendusvahendite kasutamise eest instrumentaalpalas "Children" anti teise kursuse levimuusikatudengile **Handrias Solomile**. Selle aasta publiku preemia võitis **Kristjan Priks** instrumentaalseadega "Vilelugu".

HEDI SÕSTRA

G. Otsa nim. Tallinna Muusikakoolis...

oli märtsikuu küllaltki sündmuserohke.

20.–22.03. leidis aset vabariiklik keelpillimängijate konkurs. Esimesel päeval astus võistlustulle noorem vanuseaste. Teisel päeval selgitati välja parimad keskmises ja vanemas astmes.

Teiseks suureks sündmuseks oli 25.03. seitsmetekümneendat korda toimuv Uno Naissoo mälestuskonkurs. Esitusele tuli 8 vokaal- ja instrumentaalpala noortel heliloojatel. Võitjaks tuli **Andranik Kecheck** lauluga "Nostalgiat". Instrumentalistidest olid edukaimad **Raun Juurikas** (klaver) ja **Oleg Pissarenko** (kitarr) looga "Basho". I eripremia anti väljendusriikka esinemise eest aga 12-aastasele **René Tammele** Gustav Adolphi Gümnaasiumist, kes esitas omakirjutatud akordionipala "Hiina katused". Parimaks lauljaks tunnustati **Alfia Kamalova**. Oskuslikumaks bluesilauljaks osutus **Kärt Kaljaspoolik**. Parimale instrumentalistile **Lirike Vaherile** (saksofon) andis preemia üle Soome dzässisõber Pauli Halmann.

Märtsis õnnitles koolipeer 3 juubilari — kuaaegset teooriaosakonna õpetajat ja endist direktorit **Tiina Jaaksood**, klaveripedagoogi **Ülle Sisa** ja muusikaajaloo õpetajat **Maia Liljet**.

KRISTINA MÄGI

Rahvatantsijad ja -muusikud laiendavad juhtkonna kandepinda

20. märtsil peeti Tallinnas Sakala keskuses maha Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi (ERRS) üldkogu. Deleagaatidele anti kätte ERRSi järjekordne Teataja, aruannetega esinesid seltsi esimees **Valdo Rebane** (rahvatants) ja aseesimees **Ahto Nurk** (rahvamuusika), anti ülevaade majandustegevusest, arutati perspektiive. 1998. aastal tehtust oli rääkida palju, kuid jätkus ka murepunkte. Valdo Rebane kurtis põlvkondade konflikt — vanade ja noorte eri arusaamade — ja selle negatiivse mõju üle Eesti rahvatantsuharrastusele, Ahto Nurk, keda toetati ka sõnavõttudes, sh rahvatantsijate poole pealt, luges ebanormaalseks, et juba kaks laulupidu järjest on rahvapillimeeste esinemine selle kavast välja jäetud.

Mõlemad aruandjad peeti oma ametikohtadele tagasivalimise vääriks, juhatust aga laiendati 7-liikmeliseks ning viidi selle koosseisu ka maakondade esindajad — **Virve Lääne** Harjumaalt ja **Jane Kristaja** Järvamaalt, seega suhteliselt Tallinna lähedalt, et sõit juhatuse koosolekutele ei läheks kalliks. ERRS oli endale leidnud ka patrooni, endise rahvatantsija ja uue valitsuse ministri **Toivo Jürgensoni**. Ta oli kohal, tänas usalduse eest ja lubas hoolt kanda, et rahvatantsijate ja -muusikute mured leiaksid võimukandjate hulgas mõistmist ja neid abistatakse.

T. LUUNJA

Tunnustus suure töö tegijaile

24. märtsil avati pidulikult pärast renoveerimist 75-aastaseks saava **Teatri- ja Muusikamuuseumi ekspositsioonisaalid**. Ekspositsioone on nüüd üle saja, vanu on ümber paigutatud, viidud loogiliselt ja kunstiliselt sobivasse süsteemi, uusi on lisandunud.

Rohketele külalistele Tallinna Klaverivabriku klaveri 5000 ees esinedes pühendas direktor **Arvo Saar** oma "inauguratsioonikõne" esmajoonel

H. SAARNE foto

selles osas suure töö ärateinutele, kellele anti ka lilli. Nendeks olid ümberkujunduste "strateeg", muusikaosakonna teadur **Erich Loit**, kunstilise poole eest hoolt kandnud resolutne disainer **Ene Ammer** ja töö sees olles kellavastamiseks unustav kunstnik **Urve Sakkor**. Häid sõnu jagus pille korranud töömeestele **Voldemar Südale** (tema onu Peeter Süda mälestuse jäädvustamiseks omal ajal muuseum loodi), **Hans Hiisile** ja **Heino Asperile**, samuti tiigid teostanud firmadele AS Rake, MB Meediagrupp ja OÜ Parkett Rumma. Uuest ekspositsioonidest on üks huvitavam viiulimeistri **Felix Villaku** töötoa sisustus. Tänu sõnad said osaks selle üleandjale — meistri lesele **Maimu Villakule**.

T. MUUS

Käina – R. Tobiase sünnikoht

126 aastat tagasi sündis Käinas eesti rahva suurkuju — Rudolf Tobias. Väike kahe ja poole tuhande elanikuga alevik kukub enamik päevi aastas oma igapäevast elu, servas ka helilooja majamuuseum, mis suurte valudevaevade ja tegijate närvikuluga avati 1973. aastal. Muuseum on talvel suletud. Tobiase õpetajale kuulunud ja äsja Tallinna Klaverivabriku poolt mängukorda tehtud klaver on viidud saare pealinna Kärdlasse muuseumi uhiuude kontserdisaali. Suvel tuleb aga hiidlasele meelde, et muuseum on tore koht, kuhu külalisi viia. Nii ongi. Kuid muuseumitöötajad kurdavad, et paljud ekskursioonibussid peatuvad vaid viivuks, giid ütleb kiiresti kätteõpitud teksti ja sõit läheb edasi. Käinas on ka Tobiase tänav. Olen ikka tundnud kiusatust teha küsitlus selle tänava elanike hulgas — mida nad teavad mehest, kelle nimelisel tänaval elavad? Ajapuudusel on kahjuks jäänud küsitlus siiani tegemata.

Kord aastas — maikuu, helilooja sünnipäeval — kirjutavad aga heliloojast kolm kohalikku lehte, tulevad kohale külalised kaugemalt ja lähemalt ning hiidlaselegi tuleb meelde Rudolf Tobiase nimi. Sest sel ajal on juba kuus korda toimunud R. Tobiase päevad. Päevi korraldab toimikond, mis nüüd ümberregistreerimise käigus nimetati Tobiase Seltsiks, on asja korraldanud nii, et üle aasta on noorte klaveriõpilaste võistlus ja vahepealsetel aastatel suurem või väiksem muusikafestival.

On suur au, et muusikapäevi on toetanud nõu ja jõuga Lauri Väinmaa, Eino Tamberg, Ester Mägi, Valdur Rootis, Erkki-Sven Tüür, Vardo Rumessen. Iga klaveriõpilaste võistlus

on saanud endale spetsiaalselt kirjutatud kohustusliku pala. Need on E.-S. Tüüri "Mõeldes Hiiuimaast", E. Mägi "Kassari kadakad" ja E. Tambergi "Nocturn". Tänu meeldivale koostööle kirjastusega Muusika nägid need palad ka 1998. a. trükivalgust. Käesoleva aasta võistlusele valmis R. Kangro poolt pala "Sinilinnu variatsioonid".

R. Tobiase päevi on rahaliselt toetanud Eesti Rahvuskultuuri Fond, Eesti Kultuurkapital ja tema ekspertgrupp Hiiu maal, Kultuuriministeerium, Hiiu maal Omavalitsuste Liit ja Hiiu Maavalitsus.

Sel aastal toimub noorte klaveriõpilaste võistlus 28.–30. mail Käina Kultuurikeskuses. Enne esimest võistlust osteti Hiiu Maavalitsuse abiga kontsertklaver Estonia 6. Seoses Käina Kaunite Kunstide Kooli loomisega on majas veel kolm pianinot ja kaks digitaalklaverit. Klaverite ost on teoks saanud tänu Avatud Eesti Fondi ja Regionaalarengu programmi rahastamisele.

Võistluse eesmärgiks on propageerida R. Tobiase ja teiste eesti heliloojate loomingut, süvendada muusikaõpilaste ja õpetajate ühtekuuluvustunnet ja anda esinemiskogemust väikeste koolide õpilastele. Võistlus toimub kolmes vanuserühmas: kuni 12-aastased, 13-14-aastased, 15-aastased ja vanemad. Kohustuslikud heliloojad on J. S. Bach, R. Tobias, R. Kangro, E. Mägi.

Alati esitavad klaveriõpilaste võistluse ajal väga head muusikud väga head klassikalist muusikat. Samuti on õpetajate ja žüriiliikmete vestlusring, kus väga sõbralikus õhkkonnas arutletakse noorte mänguoskuse üle. Võistlustest osavõtjatel ja külalistel on võimalik

saarel viibida mitmel päeval. Seda kasutatakse ka meelsasti, sest majutuskoht Puulaiu Matkamaja on ainulaadne ka Hiiu maal, uppudes kadakatesse ning pakkudes suurepäraselt vaadet merele.

Traditsiooniliselt algavad muusikapäevad romantilises õhkkonnas Suuremõisa lossis. Samal õhtul saab nautida oõmuusikat Pühalepa kirikus. Järgmisel päeval kandub tegevus Käinasse ja sellel aastal ka Emmaste Põhikooli äsja ehitatud suurepärasesse kontserdisaali.

"Ma loodan /.../, et mu töö mitte Eesti rahvale kaduma ei lähe, oma kõige sügavamast siidame juurtest saadik olen ta välja toonud..." — see helilooja ütlus on igal R. Tobiase nim. muusikapäevi tutvustava brošüüri esileheküljel. Ka Tobiase Selts loodab, et aastatepikkune järjepidev töö kannab vilja ja iga hiidlane õpib hindama teadmist, et tema kodusaarel on sündinud suur helilooja, kes kirjutanud suurt muusikat.

ANNELI KLAUS,
Käina valla kultuuri- ja haridusnõunik,
R. Tobiase päevade korraldaja

VII R. Tobiase päevade programm

28. mail k 19 – avamine Suuremõisa lossis, esineb Lauri Väinmaa, k 21 kontsert Pühalepa kirikus, esineb Hiiu maal kammerkoor Carina.

29. mail k 10 – noorte klaveriõpilaste võistlus Käina Kultuurikeskuses, k 18 – K. Singi "Aastaajad" Emmaste Põhikooli saalis, esinevad T. Peterson, L. Tammel jt, k 19 – võistluse lõpetamine Emmaste Põhikooli saalis, k 21 – õpetajate ja žüriiliikmete vestlusring Puulaiu puhkemajas.

KÄINA KAUNITE KUNSTIDE KOOL

Hiiu maal on üks ütle mata ilus, eluterve ja imekauni loodusega saar Läänemeres, Käina omakorda üks puhtamaid, kaunimaid, spordija kultuurilembelisemaid paiku Hiiu maal. Seda lembust on veel lisanud siin 1996. a. sügisel tööd alustanud Käina Kaunite Kunstide kool ja see lembus on kasvanud nii suureks, et kui mullu sügisel kaalus vald tõsiste finantsraskuste tõttu kooli sulgemist, siis sellele ei mindud, tõsteti vaid õppemaksu. Koolist aga ei lahkunud ükski õpilane, vaatamata sellele et suur osa nende isasid võib praegu tööd leida ainult mandrilt. Seejuures on meil koos täiskasvanutega õppimas 150 inimest.

Muusikaosakonnas võivad riiklikest raamõppekavadest lähtudes meie mängukoolis Katrin Kikase käe all õppida juba 3–6-aastased. Edasi võib valida klaveri (õp. Ene Eimre, Malle Mürjimäe), plokkföödi (M. Mürjimäe), saksofoni (Avo Tamme), lõõtsipilli (Heino Koosa), akordioni või kandle (Anneli Klaus). Solfedžo ja muusikaloo õpetaja Ene Urman annab koos Sirje Loidiga ka laulmist.

Praegu on käsil alles 3. õppeaasta ning meil pole veel nimetamisväärseid saavutusi. Üks laululaps osales siiski edukalt EÜV Laulukaruselli lõppvoorus ja üks laulueriala lõpetaja läks Tallinna laulmist edasi õppima. 1997. aasta suvel leidis Tartus lõõtsipilli-

Kaie Urman.

mängijate võistumängimisel noorima naislõõtsipillimängijana äramärkimist meie kooli 10-aastane õpilane Kaie Urman. Mullu esines ta juba nii Hiiu maal kui mitmel pool Eestis, sh Baltica '98 raames. Meie plokkföödi ansambel M. Mürjimäe (esineb ka Hiiu maal lehtede muusikakriitikuna) juhendamisel osales mullu noorte vanamuusikafestivalil Kuressaares ja teeb seda ka tänavu.

29. mail, R. Tobiase sünnipäeval toimub koolirahva piknik tema sünnitalu õuel. Kolm päeva kestab siis Tobiase päevade raames kunstikonkurss. Tuleb joonistada helilooja teoseid kuuldes tekkivaid visioone, mis hiljem pannakse üles näitusel.

Meie korradada on kolme R. Tobiase noorelt surnud õe-venna varem räämas seis-

nud hauad Käina kalmistul. Mullu 29. oktoobril, R. Tobiase 80. surma-aastapäeval tegime pöördumise Hiiu rahva poole annetuste saamiseks haudadele ühtse mälestusplaadi paigaldamiseks. Esimesed annetajad olid lapsevanemad, õpetajad, õpilased, nüüd on lisandunud teisigi, näit. Hiiu maavalitsus.

Meil on 6 kontserti aastas koolis, esineb mitmel Hiiu maal kultuurüritustel. Elanikel on kujunenud toredaks kombeks meid külastada. Oleme suutnud tõestada oma vajalikkust Lõuna-Hiiu maal lastele huvihariduse andmisel.

Avo Tamme ning tema õpilased Mihkel Saaring ja Joonas Lepna.

Kuna meil on koolis olemas oma eriala fanaatikute koosnev üksmeelne õpetajaskond, oleme veendunud, et meie õppeasutuse paremad päevad on veel ees.

AERI SALME,
KKKK direktor

Välismaalt

Pärast muusikali restorani

Firma Jekyll and Hyde kulutas 45 miljonit marka uue ajaviitekeskuse väljaehitamiseks Bremenisse, mis haarab ka 1500-kohalise teatrihoone, kus mängitakse muusikale.

Ajakirjad Der Stern ja Die Zeit märgivad, et Saksamaal etendusid 70-ndail aastail väga suure eduga vanas saksa sentimentaalses stiilis kirjutatud muusikalid. Kuid siis hakkas vibubuma huvi, eriti Ameerika turistide poolt, mis ilmnes eriti V. Hugo "Hüljatute" baasil valminud muusikali puhul. Sotsioloogilised uurimused näitasid, et vaatjad eelistavad vähem psühholoogisme, rohkem efekte, eriti aga pärast teatrietendust süüa-juua.

Uues Bremenis kompleksis on kõik need soovid arvesse võetud ning nii firma kui ka linn loodavad saada uuest ajaviitekompleksist suurt tulu. dpa-ETA

Hiina ooper New Yorgi Lincoln Centre'isse

New Yorgi Lincoln Centre'is ollakse kindel, et tänavut õnnestub näidata 1598. aastal kirjutatud 20-tunnist Hiina ooperit "Pojengi paviljon", mis oli planeeritud juba mullusele suvele, kuid jäi ära Ameerika-Hiina erimeelsuse tõttu. Nimelt nõudsid Hiina ametivõimud tutvumist esitustingimustega, enne kui nad juba New Yorki sõitnud Shanghai Kunju ooperiteatrile saadavad järele ka dekoratsioonid ja kostüümid. Kokkuleppele ei jõutud. See Chen Shi-Zengi poolt kirjutatud eepiliste

stseenide jada, milles esinevad 160 erinevat Mingi dünastia aja tegelaskuju, seehulgas bandiidid, nunnad, õpetlased, prostitutsioonid jne., oli Hiinas aastatel 1644–1911 keelatud, väidetavalt oma poliitilise ebakorrektsuse tõttu. Sellest ilmselt ka praeguste Hiina ametiasutuste tõrksus.

Seekord on ettekandjateks kodumaal ja Ameerikas elavate hiinlaste trupp, kostüümid ja dekoratsioonid on aga tellitud Prantsuse firmalt Festival d'Automne de Paris.

Reuters-ETA

Ooperiuudiseid Šveitsist

Genfi Suure Teatri praegune direktor René Auphin lahkus 2000. aasta keskpaigast töölt. Samaaegselt lõpetab pankur Guy Demole finantseerimise. Allikate teatel on see seotud teatri finantsraskustega, 1995. aastast direktor olnud Auphin on viimastel aastatel puudujärgi katnud osalt oma ettevõtte kasumite arvelt. Uueks direktoriks tuleb Jean-Marie Blanchard, kelle käes olid varem Pariisi Bastille' Ooperi, viimasel ajal Nancy teatri majandusajad.

***

Jaapani sopran Mina Taska haavas end mängupistodaga Puccini "Madame Butterfly" draamatilises enesetapusteeni esietendusel St. Galleni teatris. Haav kõri lähedal olevat olnud küll väike, kuid selle sulgemisel tundis näitlejanna teravat valu.

Reuters-dpa-ETA

Barokkmuusika kontsert Turus

Märtsikuu algul oli Turus nädal aega kestev, 7 kontserdist koosnev barokkmuusika festival.

Mängiti Bach, Couperini, Monteverdi, Telemani, Vivaldi ja Händeli muusikat. Kõrgpunktiks Bach triosonaadi "Muusikaline ohver" ettekandmine. Soome muusikute kõrval löi kaasa ka Briti ansambel The Brook Street Band.

STT

Arvo Volmer rahvusvahelise dirigentide konkursi žüriis

Vaasas viiakse 2000. a. novembris läbi esimene Balti- ja Põhja-maade dirigentide konkurs. Sellele pürgijatel on vaja saata sinna 20 minuti pikkune video, milles teda näidatakse juhatamas kolme erinevat orkestrit. Lõppvõistlusele lubatakse kuni 20 pretendenti ning nad juhatavad umbes 60 mängijast koosnevat Põhja-Soome koondorkestrit. Žüriisse kuuluvad Jorma Panula Soomest, Leo Berlin Rootsis, Ole Schmidt Taanist, Arvo Volmer Eestist ja Arve Tellefsen Norrast.

Peaaühind on 40 tuhat, teine koht 30 tuhat, kolmas koht väärt 20 tuhat Soome marka.

STT-ETA

Leiti Stradivariuse testament

Cremona arhiivis teisi vanu dokumente taga ajades sattusid uurijad selles linnas elanud kuulsas viiulivalmistajal Antonio Stradivariuse testamendile. Ta pärandas oma varanduse oma seitsmele lapsele. Animat poega Francescot kiidab Stradivarius oma testamendis tema usaldatavuse ja sõnakuulelikkuse pärast. Kuid südamelähedasim paistab talle olevat olnud noorim poeg, kellele nähti ette 2000 liiri reisiiks Napolisse.

dpa-ETA

Laupäevahommikuti Nigulistest

6. märtsi kontserdi poolitasid omavahel TPÜ naiskoor ja segakoor Ad Libitum. Lauluhuviliste tudengitega on sel ülikoolil vedanud — isegi solistid saab valida omade hulgast.

Seekord esitati põhiliselt romantilist koorimuusikat, mis nõuab teatavasti emotsionaalsust nii lauljalt kui dirigendilt. Enam või vähem jagus seda tõesti kõigil kolmel koorijuhil (Ülle Eerik, Linda Kardna, Alice Pehk).

Naisskooriga kontserti algustanud Ülle Eerik suitis Schumanni ja Francki lauludes tabada just väga sümpaatse ja loomutruu emotsiooni.

Linda Kardna juhatas ulatuslikumaid teoseid (Verdi "Laudi alla Vergine Maria" ja Britteni Missa Brevis in D), mille puhul ainult emotsioonist ei piisa. "Laudi..." ei moodustanud tervikut — ehkki sisaldas hulganisti ilusaid kujundeid ning Missa Brevis jäi väiksel karakterinälga. Ka kontsertkorras esitelt missas peaks prioriteediks olema tekst ja tema liturgiline tähendus. Sellel kontserdil kannatasid sarnasuse all Kyrie ja Gloria ning Agnus Dei raskus ja tõsidus väljendus kahjuks ainult klaverisaates (hea töö Tiia Tenno-Ratasel!). Sisuliselt õnnestusid Sanctus ja Osanna — kespsakam karakter paistis sel hommikul koorile ja dirigendile lihtsalt istuvat paremini.

Kahtlemata peaks TPÜ naiskoor suuremaid teoseid ka edaspidi õppima ja esitama — see oleks nii kasulik kui (head häälematerjali arvestades) ka tulemuslik. Latti pole teatavasti iial mõtet nii madalale asetada, et hõppamatu ei teki. "Peda" naiskoori puhul pole õnniks sedasorti hirmu.

Ad Libitum on arvuliselt hästi tasakaalustet koor (meeslauljate pöuda õnneks ei paista), vokaalselt aga jääb sopranirühm teistele pisut alla. Dirigendi (Alice Pehk) juhatamine väga kõrges positsioonis ei tule samuti koori kõlale kasuks: tihti tabasin end igatsemast avaramat ja julgemat hääleandmist.

Kavas olnud vaimulik muusika tekitas küsimuse, kas ei peaks siiski arvestama kannatusaja spetsiifikaga ja jätta näiteks halleluujad laulmata?

Hea idee on vahelduseks esineda väikese koosseisuga — antud juhul oli selleks valitud septett (kirjade järgi oktett). Muidugi on seitsmel inimesel suuremad võimalused vabaks ja nõtkeks musitseerimiseks kui kahekümne seitsmel. Samas aga jäi väikesel koosseisul hoolimata ilusaist kõlavast häälist vajaka vokaalsest jõust ja kandvusest, mida Rheinberger vajauks.

Kummalisel kombel jäi pisut värvist puudu ka ilmalikus muusikas. Kui "Suvine tuul" saanuks juurde ekspressiivsust, "Lauliku lapseõlv" rahvapärast lihtsust ja "Viru lauliku mõtet" laululusti, oluks pilt

Tohutult suur Leelo leheküljele ära ei mahtunud. Ainult pildi keskosa koos dirigentide L. Jõela ja T. Volliga.

MAIKUU KAVA:

1. mai – Tartu Õpetajate Seminari segakoor
8. mai – Eesti Meestelaulu Seltsi poistekoor
15. mai – Tallinna Raekoja kammerkoor
22. mai – Tartu Poistekoor
29. mai – Tallinna Muusikakeskkooli Kammerkoor

tunduvalt elulisem. Suurepäraselt õnnestus aga "Lahe-maa laul" ning kokkuvõttes tahaks tublidele tudengikoorigele soovida kivi kurku ja okast kotti (või kuidas see nüüd oligi). Kõigile teistele aga: üks tehke järele!

Estonia Seltsi Segakoor on eesti koorimuusika-maastikul juba tuntud, kooslaulmis- ja esinemiskogemust jagub küllaga. Sümpaatne on dirigentide (Heli Jürgenson ja Peeter Perens) taotlus leida kavva midagi enimlevinud romantilisest muusikast erinevat. Selgi korral esitati muuhulgas Schützi, Scheini ja Schönbergi loomingut, mida eesti kooridel just tihti ei kuule. Väga tubli töö oli tehtud kahe 17. sajandi Sch-ga, kahjuks sulas aga võrratu polüfonia Niguliste akustikas üsna ühtlaseks kõlamassiks (päris esimesed read kuulsid ehk siiski originaalmuusikat!). Kummatigi suudeti seda mitmetes teistes lugudes vältida — sealhulgas Lassuse säravalt esitelt "Matona". Üldiselt tõsisematoonilisele kavale pani kauni punkti Ester Mägi looming. Õieti järgnes küll veel üks laul — Hummeli "An Madame Mara", mis aga eelnenud väikse lõpetatuse järel mõjus lustaka lisapalana. Kahjuks ei jõudnud koorgi oma tõsidusest nii kähku välja ning Madame Mara aasta-peolaulule sai kannatusaja mekk manu.

Seda lugu joonealuseks arvates tuleb aga tunnustada kava ülesehitust, tervikkust ning arvestamist kiriku-aastaga.

Olen ESS-ile eriti tänulik just Schützi kavavõtmise eest: vokaalse nõudlikkuse tõttu on selle autori teoste äraõppimine (mitte äralaulmine!) päris raske ja tänamatu töö. Vähemalt siinkohal tahaksin tänada ja ühtlasi loota, et ESS ka edaspidi oma rada ja oma muusikat otsib.

Märtsikuu viimasel kontserdil esines üle-eestiline neidudekoor Leelo Toomas Volli juhatusel. Au tuleb anda nii ilusatele häälele kui nende seadjale Leelo Talvikule.

Leelo esitas üsna kirju kava kooriklassikast (G. Bizet' "Agnus Dei") ja spirituaalidest eesti müüdisaegse loomingu. Ettearvatult sobis kerge muusika sellele koorile suurepäraselt (L. Bernstein "Somewhere", A: Valkoneni "Lootus"), spirituaalide üliüüriline tõlgitus aga tundus kohati küsitav. Ehkki see tulenes ka aeglastest tempodest ning need omakorda akustika eripärast, nagu dirigent lahkeltselgitas. "Suveõõ" vahva karakter läkski suures osas liigaeglase tempo nahka, ehkki taotlus oli tuntav (ja hea!). Elavalt ja energiliselt esitelt "Tütre tänu" ja "Mustlasele maitseb piim" näitasid ju selgelt, et Leelo passiivse laulmisviisi all ei kannata.

Toomas Voll kiitis küll oma tõrkuvaid särasilmseteks, jättis aga mainimata, et nad ka laulavad hästi. Saagu see siis siinkohal ära öeldud.

KAIE TANNER

Tallinna kontserdielu • MÄRTS

Keelpillkvartetid meilt ja Londonist

Viieteistkümnendast aastaringi käiv Tallinna Keelpillkvartetit avas märtsi kontserdielu Mozarti, Weberni ja Brahmsi kammerteostega.

Praeguses koosseisus kaks aastat ühiselt musitseerinud ansamblist võib rääkida vaid positiivselt; ka viimane juurdetuli — Heili Eespere — on sellesse sulandunud võrdväärse liikmena, kelle aktiivne osalus saatefunktsiooniks vaheldub orgaaniliselt ilmekate ümarakõlaliste soololõikudega. Kõigi kvarteti-mänguks vajalike omadustega varustatud muusikute ühine püüdlus täuslikkuse poole on pidevalt tähelepanelik. Näiteks on Brahmsi a-moll kvartetit võrreldes viimase esitusega (septembris 1997) omandanud tuntavalt kirglikumad värvid, vabama ja dünaamilisema kontseptsiooni, eriti "mitmenäolisest" Quasi Minuetto's ja dramaatilise arengu sõlmipunktis — finaalis.

Märgatava arengutee on läbinud ka Weberni Kvarteti op. 28 tõlgitus, mis taotleb nüüd enamalt polüfoonilist täpsust ja loogilisemat ülesehitust.

Mozarti Kvartetit B-duur KV 589 läheneb oma mõttehaardelt juba peaaegu tema sümfoonilistele teostele ja püstitab hääle põimimise, töötletud komplitseerituse ja osade keeruka dramaturgiaga vaid nelja esitaja ette ülisuuri nõudmisi. Valdavalt täideti need edukalt, vaid kohati jättis soovida faktuuri haakumine ja karakterisus (näit. Menuettos).

Perekonnanimede põhjal otsustades eri rahvuste esindajatest koosnev Chilingirian String Quartet tähistas 1997. a. oma tegevuse 25. aastapäeva. Selle aja jooksul on ta andnud kontserte kõikidel mandritel ja neid on salvestanud mitmed tuntumad plaadifirmad.

Me hakkame juba harjuma maailmatasemeliste ansambeliga — alles mängis Raveli Kvartetit F-duur Šostakovitši-nimeline ja oleks ju lausa naeruväärne nuputada, kumb tegi seda paremini. Võrdlus võiks toetuda vaid tõlgitusnäisside eelistusele: londonlaste variant tundus olevat mängulisem, uljam, kirglikum. Ka Haydni Kvartetit C-duur op. 54 leidsid nad võimalusi "mustlaslikuks" tundelisuseks (esimeses Adagios) ja aeglase tempo natuke tehtud nautimiseks (teises Adagios). Seevastu kiiretes osades rajati erilisel markantseid "liiklusmagistraale". Paraku vaatasid inglased venelastele nii olulisele tehnilisele ja kõlalisele perfektsusele kohati ülevalt alla...

Üllatav oli esmatulvus R. Saxtoniga, kelle "Laulud, tantsud ja ellipsid" andsid mõtlemissainet tänapäeva muusika suundumuse üle. Autor ise opereerib "planeetide ellipsikujulist orbiitidega", kuulaja aga leidis, et näiliselt pidevas kulgemises olev, kuid ometi paigaltammuv, sihitu helidekeeris, mis leiab lahenduse alles lõpu kiire aktsioonis, ei tundu eriti kosmilisena.

Kontsert, mida ei saa unustada

9. märtsil tehti Mustpeade Maja Valges saalis kuulajale harukordne kingitus: "Rootsi aja" raames vormisid bariton Olle Persson ja kitarrist Mats Bergström Schuberti "Ilusast mõldroneist" ebatavaliselt intiimse ja hingemineva etenduse, kus isegi tooil, millele laulja teatud hetkedel istus, oli täita oma roll.

Milleri luuletuste põhjal loodud lauludele hakati peatselt tegema kitarrisaateid puht majanduslikel kaalutlustel — kitarr oli tol ajal populaarne ja odav koduse musitseerimise instrument, kitarrisaate lisamine klaveriparitiile suurendas nootide läbimüüki. Esimese

kogu tsükli haarava seade tegid J. W. Duarte ja K. Ragossnig alles 1970. a. Meil ettekanne tulnu on aga pärit Bergströmilt endalt ja ta esitas selle peast!!

Annotatsiooni järgi on Bergströmi näol tegemist laialt rindel tegutseva kunstnikuga, kelle haridustee on käinud läbi Rootsi kuningliku Muusikaakadeemia ja Juilliard Music School'i. Kes vähegi tunneb Schuberti klaverifaktuuri, võib ette kujutada, millist virtuositeeti nõuavad originaali jälgivad partiid kitarristilt.

O. Persson — Rootsi hinnatumaid lauljaid nii Lied'i alal kui ka ooperilaval — leidis Bergströmis oivalise kaaslasel sellel sentimentaalsel muusikalisel matkal mööda oja kallast, mille jooksul reipast mõldrupoisist saab õnnelik armastaja, kibedalt pettunu ja lõpuks enesetapja.

Suurepärase kammerlauljana kasutas Persson oma tõelist ooperihäält vaid üksikuis eriti olulistel kulminatsioonides, aga laskus hoopis sagedamini vaevukuldavasse pianissimo. Hämmastas Perssoni žestide ja intonatsiooninäanside maitsekus, pealtnäha nii vaoshoitud tundelisuse vapustav sisendusjõud.

"Kolme ajastu muusika"

Selliselt pealkirjastatud Tallinna Kammerorkestri kontserdil 6. märtsil küll kolme ajastu ei täheldanud — Mozarti kõrval seisnud Hallgrímsson ja Schnittke kuuluvad seitsmeaastasest eavahest hoolimata siiski ühte avangardistlikku perioodi.

Islandi muusikat ei tea me midagi põhjapanevat, kavalehelegi jõudsid vaid Hallgrímsoni eluloolised andmed: sündis 1941, õppis tšellot Reykjaviki Muusikakoolis, jätkas õpinguid Roomas ja Londonis ning tegutseb praegu heliloojana Edinburghis. Ettekandele tulnud M. Chagalli kolmest tööst inspireeritud "Poeemi" eest sai 1986. a. Põhjamaade Preemia. Aga kui Valentin Žuk hakkas koos Eri Klasi dirigeeritud orkestriga teost kuuldavaks tegema, ei takistanud nigelad eelteadmised vaimumust põnevast helimaailmangust, mis mulle isiklikult seondus Islandil kogetud laavaväljade, geisrite, fjordide karmi iluga ja selle väikese rahva salapärase müütidega. Teoses täidab põhirulli viiuli improvisatsioonisugemetega partii, taustaks "seisundlik" orkester.

V. Žuk, kes Tšaikovski-, Thibauld- ja Paganini-nimelisi konkursse võitnuna tegi uhke karjääri ja on praegu kontsertmeister Hollandi Raadio Sümfooniaorkestris ning professor Sweelincki Konservatooriumis, voolis põnevast materjalist midagi väga meelde jäävat. Schnittke Concerto grosso esitamiseks kutsus ta enda kõrvale Rahvus-teater Estonia kontsertmeisteri Andrus Haava. Klassikalise viiulitehnika mõttes vast mitte raske, kuid samas äärmiselt komplitseeritud partiis ei jäänud Haav mingiski mõttes Pukile alla ja nende ühist innustunud musitseerimist oli mõnus jälgida.

E. Klas — kui hiilgav kavade ülesehitusmeister — lõi Mozarti Divertismendi D-duur ülelegantse dirigeerimisega hakatuseks laheda õhustiku, mille lõpuks Schnittke pahaendelisust ja masendavat groteski täis muuika ära nullis. Kuid "hingehaavad" plaasterdati lisapalaga — II osaga Bachi kaheviilulikonserdist ja siin lõi Žuki ning Haava vaheline võrdsus põlvkonna jooksul muutunud barokkiasituse tõttu mõneti kõikumata.

Eesti keel on ilus ja rikas

Emakeele päeva üritust Estonia kontserdisaalis sisustasid Eesti Rahvusmeeskoor ja Viiv Härn. Ilma vaheplausideta kavandatud programmis vaheldusid H. Lepnurme, G. Ernesaksa, E. Mägi, V. Tormise ja teiste

laulud lilled, lindude, marjade, loomade rahvakeelsete nimede loetlemisega. Kas see oli just parim variant, ei oska öelda, aga mõned hingeliigutavad hetked siiski esinesid, ka selle päeva algatanud pedagoogi M. Laksi sõnavõtu aegu.

Sümboolseks avalauluks oli K.-J. Petersoni "Emakeele" viisistus H. Lepnurme poolt, ja üks sama paljuütlev oli ka A. Haava-E. Aava "Me oleme põhjamaa lapsed" lõpulauluna. Nende vahel tegi V. Tormise koostöö H. Runneli ja P.-E. Rummoga kuulaja õige mõtlikkuse, pannes unustama K. Törnpu "Kevade tundest" ja J. Simmi "Oma saarest" sündinud reipuse.

Ants Sootsi juhatamisel laulis meeskoor nagu viimasel ajal ikka — kohati märkimisväärselt eredal, mehisel moel, samas argiselt ja vähehüüvalt. Ikka häirivad segased fraasi-algused ja teksti "kadumine" pianos.

Mida kuuldi Nigulistest?

24. märtsil andsid Nigulistest ühise kontserdi Tallinnas ja Los Angeleses laulmist õppinud sopran Katre Kõiva ja Vanemuise kontserdimaja organist Urmas Taniloo.

K. Kõiva jõuline, isikupärase tämbriga hääle pääses Niguliste küllalt ebasoodsas akustikas paremini mõjule Gorecki "O Domina nostra's"; Poola nüüdisaegse helilooja huvipakkuv teos näis arvestavat solisti ja saatepartiid dünaamilist-registrilist vaherkorda hoopis rohkem, kui see oli tähelepanelik Bachi ja Händeli aariates.

Gorecki mõneti intrigeerivgi helikeel võngub avangardi ja rahvusliku traditsioonilisuse piiril, on ühtaegu malbelt religioosne — "O Domina nostra' ga" tähistati kirikliku sümboli Jasnogora Musta Neitsi 600. aastapäeva — ja oma visade püsimumistega ühel bassil ning meloodiakordustega ärevat pinget sisendav, Kõiva-Taniloo ansambel oli siin laitmatu, orelitämbrite valik põnev.

Tore, et kavva oli võetud ka A. Karindi IV sonaat. Tegevoranistina rakendas Karindi oreli võimalusi oskuslikult kogu oma orelloomingus. Nii selleski sonaadis, hiilates finaalis ka meisterliku polüfoonistina.

Taniloo paistis tundvat end kindlamalt uemas muusikas, ka Barblani Viiele palale leidis ta julgelt värve ja kujunduslikke lahendusi. Aga Bachi Prelüüdis ja fuugas Es-duur nappis selgust, eredust.

Nagu öeldud, varjusid aariate madalam register ja peenemad nüansid vähediferentseeritud oreლისaatesse. Enim õnnestus selles mõttes viimaseks lauldud aaria Händeli "Messiasest", kus Kõiva läbimõeldud tõlgitus oli terviklikult jälgitav.

Viimasel märtsiohtul kanti Nigulistesse kogunenud 900 aasta võrra tagasi aega, kui keskaja kuulus visionäär ja prohvet Hildegard von Bingen pani oma mahuka visioonidekogu ja muu kõrval kirja ka laulutükki "Symphonia armoniae caelestis revelationum" ja liturgilise laulumängu "Ordo virtutum".

Keskaegse muusika vastu juba asutamisajast 1985 suurt huvi tundenud Via Sonora oli Bingeni loomingu esitusse suhtunud vastutustundlikult, mistõttu jäi kontserdist iselaadset tugev üldmulje.

Sümfooniakontserte jagus igasse nädalasse

4. märtsil seisib ERSO ees Hollandi dirigent David Porcelijn, kes on juhatanud mitmeid Austraalia orkestreid, kuid tegutsenud ka Euroopas, eeskätt kodumaal.

Programmi põhiraskus langes Bruckneri üle tunni kestvale V sümfoonia. Teatavasti alustas Bruckner sümfooniade kirjutamist keskealisena ja saavutas tõelise tunnustuse alles Seitsmendaga. See ei tähenda, et varasemaid tuleks pidada tänapäevalgi kehvadeks. Juba üksi erakordne temaatiline ühtsus, mis on iseloomulik Viidendale, väärrib oma sihkindla kompositsiooniladiga austust. Ja otse

loomulikult on selleski teoses olulisel kohal autorile omane esteetiline tõsidus, terve ellusuhtumine ja vahetu tundelisus.

Nii ulatusliku helitöö kõitvaks mängimine eeldab dirigendilt erakordset eruditsiooni. Ei julgeks väita, et Porcellijnil jagus seda võrdset igale osale, mitmete aeglase osadega teos jäi ajuti venima.

Kontserdi esimest poolt sisustasid Beethoveni avamäng "Egmont" ja Tšaikovski kolm populaarset viiulipala. Originaalselt klaverisaatega loodud "Meditatsioon", "Skertsot" ja "Meloodiat" esitatakse harva tsükliina "Mälestus kallist paigast", aga eraldi kaunis meelsasti Glazunovi orkestreeringus.

Arvo Leibur jälgis teksti akadeemilise rangusega, lubades endale vaid vaevuaimatavaid agoogilisi vabadusi. "Nõretava vene hinge" asemel kuuldas karget, hillitsetult ilusat meloodilist joonist ja mõõdukat tehnilist tulevärki.

10. märtsil juhatas ERSO-t Arvo Volmer. Muuhulgas kanti esmakordselt Eestis ette meie kuulsu dirigendi ja pianisti Olav Rootsi "Variatsioonid ja passacaglia". Tänu A. Hirvesoo põhjalikule annotatsioonile saadi teada, et kaua aega Bogotás Orquesta Sinfonica de Colombia dirigendina töötanud ja selle kollektiivi tähelepanuväärsele tasemele viinud O. Roots oli ka mitme helitöö autor. Selle 1957–1959 valminud teose pühendas ta oma emale, kelle lemmiklaulu A. Kapi "Pilvele" motiivistik on teoses leidnud kasutamist. Huvitav oli jälgida, kuidas omapärasesse harmooniasse rüütatud karge põhjamaine motiiv omandas julgete varieerimiste käigus lõuna-ameerikaliku rütmilise ja passacaglia muundus äratundmatult süngeks-jõuliseks. Aga hinge jäi kriipima küsimus, kas ei väärinuks teos viimistletumata, enam südamega tehtud esitust?

R. Straussi — küllap ka Eestis esmakõlanud — "Päevajaad" on pühendatud Viini *Schubertbundile* tähistamiseks 100 aasta möödumist suure komponisti surmast. Poeetiline loodusvaatlus rajaneb J. Eichendorffi romantilistele tekstidele. Eesti Rahvusmeeskoor alustas jõulise á capella, kuid ei suutnud orkestriga "võisteldes" säilitada pidevat sära ja selgust.

Siis tuli lavale meie lemmik **Liana Issakadze** ja hakkas kõlama Šostakovitši Viulikontsert nr. 1 a-moll. Valminud Üheksanda ja Kümnenda sümfonia vahemikus, kujutab neljaosaline ja kaalukate filosoofiliste ideedega kontsert endast pigem sümfoniilist teost. Raske oleks leida kontserdile paremat esitajat kui ülimalt võimekas, temperamentne ja dünaamiline Issakadze. Teose ängistav ja süng traagika sai temalt vapustava tõlgitsuse — ja millise pärlid lihvis kunstnik peadpööravat tehnikat nõudvast kadentsist!

Aleksandr Dimitrijevi on Peterburi Filharmoonia Akadeemilise Sümfonia-orkestri dirigendiks juba üle kahekümne aasta, viimasel kümnendil on ta pühendunud ka Stravangeri orkestrile. "Vene repertuaari sügavalt intüimne tundja" ja maailmas oma plaadistustega kõrgelt hinnatud muusik tõstis 18. märtsi kontserdil Tšaikovski 6. sümfonia esituse sellele kunstilisele tasemele, et väsimatult aplodeeriv publik näis tahtvat seda veel kord kuulata.

Teosega, mis on kõrvus enamikul saalisviibijaist, on raske üllatada, kui just ei väljuta otsejoones ja kaugele tavaks saanud tõlgitsusnormidest. Aga just seda Dimitrijevi ei teinud: kõik tempolised-dünaamilised vahekorrad olid harjumuspäraselt paigas, kuid katkematuna hoitud pinge, täpsed rõhuasetused, intonatsiooniliste rikkuste viimseni väljatoomine ja veel midagi sõnadega seletamatut muutis selle kohtumise Kuendaga värskeks ja vaimustavaks. Jääb vaid mõistatada, kuidas suutis Dimitrijevi edastada orkestrile nii tulemuslikult oma kontseptsioone nii "piiratud ja ilmetute" žestidega.

Kontserdi esimesest poolest jäi hulga kesises meelest. Elgari Tšellokontsert on küll muusikute hulgas armastatud teos, kus autori oskused meloodilisuse, ereda virtuositeedi ja efektse orkestrantsiooni loomises on selgelt tuntavad, aga ilmselt lähenes Pärt Tarvas kontserdile n-ö "teise" nurga alt: sisult romantiline, kohati sentimentalsuseni laskuv muusika ei lase end naljalt suruda akadeemilisse, aktsentidega teravalt piiritletud vormi. Nii tekkiski teatud vastuolu helilooja ja interpreedi tõekspidamiste vahel, mida ei suutnud eriti pehmedada ka dirigent.

25. märtsi sümfoniakontsert, mida dirigeeris Paul Mägi, astus poolteise jalaga

Eesti Muusika Päevadesse:

neljast kavanumbriks kaks tutvustas meie autorite **uudisloomingut**, kolmanda taha peitus eesti päritolu Omar Danieli "Black Dogs", neljanda oli aga kirja pannud hoopis rootslane **S.-D. Sandström**. Just viimase "Sümfoniiline pala" kutsus esile kestvaima aplausi. Sandströmil on neoromantiline vajadus liigutada suuri helimasse, kasutada

Aare-Paul Lattiku kontserdil Toomkirikus kõlasid A. Kapi Sonaadi, E. Mägi "Dialogi" ja

Rein Rannap (ees keskel) "autogramme" andnud heliloojate keskel. **Temast vasakul** ja taga "äraarvajad", paremal **U. Sisask**, taga (vasakult) heliloojad **R. Kangro**, **J. Rääts**, **L. Sumera**, **E. Mägi** ja **E. Tamberg**.

sihipäraselt tohutut löökpillirühma ja — oh üllatust — ka rõdule varjunud meeskoori vokaliisi, ning soov ütelda oma muusikaga midagi suurt ja tähtsat.

R. Kangro Teine klaverikontsert omandas Kalle Randalu interpretatsioonis erksa, kompakte ilme, kust vaatasid vastu Kangrole juba esimese kontserdi loomise ajal iseloomulikud jooned: mõtlemine üheosalises, kuid ühendtsükli tunnustega vormis, manipuleerimine energiliste teemadega, keeruka rütmilise koe konstrueerimine. Aga muidugi on nüüd tegemist uue kvaliteediga, küpse, heleda, optimistliku muusikaga. Ainuuksi lõpu eest võiks anda "5+".

M. Kõlari "...vaid üks sõna" heledust ja optimismi oma ümber ei külvanud. Tihedalt läbipõimunud helikangas kandis valdavalt tumedaid toone ja katkematut emotsionaalset pinget.

Kanadas sündinud ja tervelt 10 riigis muusikalist haridust omandanud **O. Danieli** fragmentaarne, teatud mõttes kaootiline teos ei jätnud esmakuulamisel eriti sümpaatset muljet.

EMP-i teist kontserti raamis **R. Rannapi** nupukas idee paluda üheteistkümnelt juba väljakujunenud käekirjaga heliloojalt "autogrammi", **lühike iseloomulik muusikaline miniatuur**. Reageering oli autogrammikütile osalt üllatav, sest "allkirja" asemel maalid mõni komponist omaenda autopoortree — paljulõigulise lõpetatud vormiga teosekeske. Kuulajate osaks jäi äraarvamine, vaheajal neilt kogutud lehtede põhjal väljastati kontserdi lõpul 5 auhinda. Nuputamise tulemustega Rannap rahule küll ei jäänud, sest esikoht tuli anda vaid 8 õige vastuse eest. Ega mõistatamine olnudki nii lihtne, kindlalt äratuntavad olid Rääts, Mägi, Vähi, Tormis, Sisask ja Kostabi, vähe riskantsemana tundus Sumera, Kangro, Tüüri, Tambergi ja Eespere määratlemine.

R. Rannap mängis ka Pärdi Sonatiini ja

mõneti üllatava nägemuse tema Fratres'ist.

Tallinna Saksofonikvarteti poolt esitatud nelja uudisteose hulgas äratas tähelepanu **A. Kruusimäe** Kvarteti meloodilisus, liigutavalt ilus teine osa ja tore "vastassuunaline" liikumine "Debatis". **T. Kõrvitsa** "Kohtumises" meeldis erivõtete ja -värvidega oskuslikult kujundatud plokkide maitseks. **R. Kangro** pani saksofonid sosistama. Vaimukas idee, aga neljal saksofonil ei õnnestunud "Sosinaid" eriti tasa ja salapäraselt esitada. **E. Tambergi** "Motus'e" kummuline rabeledus kujunes pillimeestele kõvaks pähkliks, aga nad närisid selle auga katki ja löid palast peatustega liigendatud äreva liikumise võrdkaju.

Praegu Bogota eraülikoolis töötav **M. Siimer** konstrueeris oma "Exaltabo" flöödile ja saksofonile (**M. Mattiesen** ja **H. Reimann**) tuntu moel: ühest helist lähtuvalt intervallide, ka faktuuri tihendava ja algpunkti tagasi jõudva kaarena. **A. Pertmann** oli leidnud saksofonile, tšellole ja klaverile loodud palale "Dobrože Ijudi" (**V. Veldi**, **P. Tarvas**, **M. Mikalai**) kena vormistuse ja ütleмата ilusa lõpu.

Aare-Paul Lattiku kontserdil Toomkirikus kõlasid A. Kapi Sonaadi, E. Mägi "Dialogi" ja

Rein Rannap (ees keskel) "autogramme" andnud heliloojate keskel. **Temast vasakul** ja taga "äraarvajad", paremal **U. Sisask**, taga (vasakult) heliloojad **R. Kangro**, **J. Rääts**, **L. Sumera**, **E. Mägi** ja **E. Tamberg**.

A. Pärdi "Annum per annum'i" kõrval neli uut helitööd. Orelil eripära ja võimaluste täismõõdulisema kasutamise eest vääriskiitust **E. Mägi**. Nii "Dialogi" kui ka "Kyrie" kaunid kujundid ja vormiselt, iga hetk tajutav siirus ja veidi üllatavgi impulsiivsus (tohtu tõus Kyries!) pakkusid väärtelamuse.

Osavalt rakendas orelit ka **R. Remme** "Voyage" — pikalt püsivate helide taustal otsekuul võlgusahvatustena või manamistena kõlavad repliigid said järsku helgeakordilise lõpu. **A. Kruusimäe** "Slow Down" äratas tähelepanu pikkade käikudega üle manuaali ja registrite — seegi võimalik ainult orelil.

Kõige vähem sai oreliga "sina peale" **A. Marguste**, ehkki "Õitsitoidid" pole kaugeltki tema esimene kokkupuude pillide kuningaga. Ent loos oli kavalaid intonatsioone ja varieerimisvõtteid selleks piisavalt, et kõita kuulamishuvi.

Mammutkontsert keskendus flöödi- ja kitarri lugudele; esimeses paneelis mängis noorte komponistide — ka oma — palu **Lauri Jõe**leht. Pea kõigile iseloomuliku, mediteerivalt keeli näppima sundivasse loomelaadi tõi vaheldust *live* — elektroonika ja makilint. Nii pikendas **M. Tally** oma "Fragmendis" kunstlikult kitarri kiireltkustuvat heli, **K. Kosk** aga lõi "Meenutustele" loodusliku tagapõhja käo ja teiste suleliste hääliitsustega. **L. Jõe**lehe palast noppis kõrv mõne üsna värske detaili, EMA-s õppiva soomlase **J. Riskala** "Püüd" tundus aga eelmistega võrreldes kõige kindlamasse vormi valatuna.

Ühe oma "Odaliskidest", nimelt "Vaikiva" tõi **L. Sumera** kuulajate ette juba kaks aastat tagasi, nüüd kõlas tsükkel tervikuna. Sumera visioon palgalisest türgi tantsijatarist on kõrvapüüde ja imponeerib oma pitoreskusega: keerlevas segaduses oli Tantsiv odalisk lausa nähtav, väljapeetud ühehäälsus markeeris ideaalselt Laulvat odaliski, ja paljutähendav oli kitarri (**H. Mätlik**) ja tšello

(H.-D. Varema) toetusest ilma jäetud flöödisoolo "Vaikivas odaliskis" — J. Lentsius sooritas oma pillil lausa väikesed imesid!

K. Urbi hoolde jäi E. Mägi viie kauni romansi esitus; esiettekandele tulid neist sopranile, tšellole ja kitarrile loodud "Öö" ja "Silmil suletuil" (V. Luige tekst). Kitarr koos viiuli või flöödiga saatis seekord ka "Õne algust", "Mälestust" ja "Maarjasõnajalga", lisades nende haprale meloodilisele ilule mõned väga koloriitsed nüansid.

R. Eespere Trio viiulile, kitarrile ja tšellole viitas autori "imidžimuutusele" — ei enam nii palju kordusi, "püsimist" helistikus, staatilisust!

Teises paneelis jäid autorite nimed osalt samaks, kuid lavale tulid nüüd Tiit Peterson ja Tauno Saviauk. R. Kangro, E. Mägi, R. Eespere ja P. Vähi varasemate tööde kõrval kanti ette U. Sisaski "Hale Bopp'i komeet". Natuke pikavõitu lugu — ligi 2 meetrit jooksvat noodilehte — püüdis hiilgava repetatsioonitehnikaga kuulajat visalt veenda ühinema autori ettekujutusega kuulsakoomeedi lähenemisest-kaugenemisest.

Äärmiselt värvikalt menetles P. Vähi

"Müstiline ühinemine" eriskummalisi mänguvõtteid (näiteks kitari ja flööti löökpillidena) ja eksootilisi, kusagilt Nepaalist pärit meloodiakäände.

Kolmandas paneelis kuulati K. Singi "Aastaaegu" teose CD-le jäädvustanud ansambli esituses.

EMP viimane kontsert kujunes eriti pidulikuks, esinejad ja autorid lausa uputati lilledesse, aplausid ei tahtnud vaibuda.

Nõmme Linnaorkester H. Vestmanni dirigeerimisel tegi õhtu kordaminekuks kõrvkõrvaliku, seepärast ei saa pahaks panna, et R. Kangro tuntud Display III baroklikult aktiivne rütmika aegajalt logises ja viiulid ei mänginud puhtalt. Uute lugude aegu jättis teostus enamasti kahe silma vahele, nii tõmbas kandlevirutoosi K. Mühlingu suurepärase mäng endale pea kogu tähelepanu, selle jääk aga märkas G. Tanieli — eesti esimese "Kandlekontserdi" tõelise süvamuusikalise teose toredat ülesehitust, vahvat kulminatsiooni "draamana veeklaasis" ja efektset kadentsi. Kandle ja sümfoniaorkestri koostööseerimise põmmedendi loomine oli menukas!

A. Kruusimäe üllatas võimega vallata kõiki vokaalsümfoonilise teose põhikomponente, sakraalmuusika traditsioonilist tekstikäsitust, orkestri, koori ja solistide orgaanilist seotust. Psalmi 50 esitasid TPÜ segakoor Ad Libitum, Pärnu segakoor Endla, Aile Asszonyi, Uku Joller.

Uhke punkti EMP-le pani T. Steineri täpselt samale koosseisule kirjutatud "Fuugamust" (tekstiks nopped I. Hirve luulekogudest "Fuugamust" ja "Tähekerjus"). Kompositsioon lausa pakatas kõikmõeldavatest ideedest — saateta vokaliis, kõnefraasid, viiuli, tšello ja klaveri soleerimine, Bachilt, Šostakovitšilt ja teistelt laenatud tsitaadid, võimsa kulminatsiooni saavutamise ühegi löökpillita (!), muusikalise mõtlemise õhin ja mis kõik veel lubab oodata andekalt noormehelt suuri tegusid.

INES RANNAP
koos helilooja
M. Tallyga EMPpäevi
jälgimas.

A.-M. HALLIKU fotod

Elektronmuusika Eesti Muusika Päevadel

27. märtsil toimus Rahvusooperi Estonia Talveaias elektronmuusika kontsert. Kavas olid Eesti Muusikaakadeemia üliõpilaste, Lepo Sumera, Rauno Remme ja nende ridade autori teosed. Kontserdi üldine tase oli kõrgem kui varem. Minu arust on muutunud ka publiku suhtumine. Tänane publik (loomulikult see spetsiifiline publik, kes üldse käib Eesti Muusika Päevade kontserditel) juba ei otsinud elektronmuusikas ebatavalisi momente, vaid suhtus sellesse samuti nagu teistesse žanritesse, lähtudes ainult teoste sisust, selle avamiseks valitud vahendite sobivusest jne.

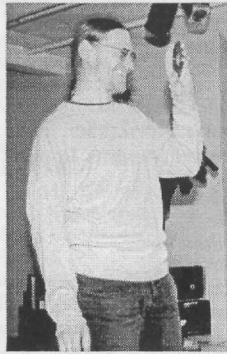
Ka samal päeval Matkamajaks toimunud Mammutkontserdil kõlas kaks elektronmuusika teost. Alustamegi nendest naisheliloojate teostest. Kairi Kose "Meenutus" kitarrile ja helilindile on pretensioonitu teos, kus lindiit kõlavad käo hääled ja metsa mühin, sellele lisandub meloodiline kitarripartii. Mirjam Tally pakkus kuulajatele kaks pala: "Fragment" kitarrile ja live-elektronikale ning "Rikkis raadio". Mõlemad palad olid teravmeelsed, elegantsed vormiga. Teine pala meeldis mulle rohkem, eriti oma arengu seisukohast — lugu kujutab endast *crescendo*-vormi tämbriteemal, "Fragmendis" olid väga osavalt kirjutatud kitarripartii.

Omapäraseim oli Talveaias kuuldust Raake Silla ja Arian Levini muusika. Need heliloojad on töötanud ühe meeskonnana, nende teosed olid loodud samas või sarnases stiilis ja käisid *attacca*. Sild esitas kaks teost — "Mutterliebe" ja "TTT (Technique, Tod und Teufel)". Levin ühe — "Cafe Liquid" Remi Pruuli tekstile, see-est neljaosalisena. Kõikides nendes on kasutatud videorida, suurt rolli mängib ka live-video, mis näitab täpselt ja transformeeritud kujul publikut,

autoreid, kitarristi. (Ka siin on kasutatud kitarrist, kuid selle partii on nii kõvasti muudetud elektroonika abil, et praktiliselt ei ole need kitarriteosed selles mõttes nagu Tally ja Kose palad). Videoes on kasutatud tavaliselt reaalse maailma kujundeid, kuid tervikuna jättis videorida abstrakte mulje, mõnikord sümbolise tähendusega. Tekst kõlas mitmes keeles, mõnikord üksikute fraasidena ja mitte alati kvalitatiivselt. Sisuna aga kasvatati kõikide elementide — nii heli- kui ka videoreala — suure arengu tulemusena peaaegu mittemillestki välja sügav inimlik draama.

Oma problemaatikalt on see mõnes mõttes sarnane Timo Steineri oratooriumiga "fuugamust", mis kanti ette Eesti Muusika Päevade viimasel kontserdil. Ka seal oli ühendatud ja samal ajal vastandatud konstruktiivsus ja suur emotsionaalsus. Vist on praegu õhus mingi rahulolematuse, mida noored tunnetavad paremini. Võib-olla on lubamatu lihtsus panna need teosed kokku, kuid esimesel korral kuulatuna jäi mulje süüdist kulminatsiooni lõpu poole.

Rauno Remmelt esitati kontserdil kaks teost. Ka kitarrist kasutatava "Tõusu" aluseks on muusika Jaan Toomiku ja Jaan Paavle samanimelisele *performance* ile, mis toimus mõõdund aastal Haapsalus ja helilooja sõnade kohaselt "tekitas kohaliku skandaali, kuna seda peeti vastuolus olevaks krist-

liku eetika ja muinsuskaitse põhimõtete (videoprojektsioon kiriku seinal)". Kontserdis mängiti teist osa sellest *performance* ist ETV salvestuses. Kuna kiriku sein ei olnud, läks kõik rahulikult. Remme teine teos — "Sõprus" kahele häälele ja efektimasinale K. J. Petersoni sõnadele — jättis suurema mulje, kõigepealt tänu väga huvitavale intoneerimisele. Nii vokaal- (Mati Turi ja Elmo Tiisvald), kui ka instrumentaalpartiid olid nagu alatiseks üllatuseks; teose dramaturgia "töötas" suurel määral tänu muusika värvikusele ja katkestamatu ootamatuse efektile.

Lepo Sumera lindikantaat "Meele juhtum" kõlas varem detsembrikontserdil pealkirja all "Raul Meele juhtum". See oli tehtud traditsiooniliselt lindistatud muusikalõikude transformatsiooni teel. Kantaat oli esialgu seotud selle kunstniku näitusega, tekst oli ja on ka praegu paroodiline. Detsembris astusin ma Sirbis välja selle teose vastu. Praegu ma küll ei oska öelda, miks mul oli siis niisugune reaktsioon; nüüd teos mulle meeldis ja mul oli tunne, nagu kuuleksin absoluutselt uut muusikat. Arvatavasti on helilooja teinud selle ümber, millele paistab viitavat ka muudetud pealkiri. Praegu on see ilus, kohati isegi lüüriline oopus, mida on võimalik näitusega seostamatult rahulikult kuulata.

Kontserdi lõpus kõlas Taniel Paliale paroodiline pala "Guru". Seal on kasutatud kõnet ja elektronmuusika elementaarseid efekte, autori eesmärgiks oli naerda välja diletante elektronmuusika valdkonnas. See tal ka õnnestus. Enne eesti elektronmuusika arengus võrdlemisi kõrge astme saavutamist oleks niisuguse sisuga lugu olnud absoluutselt võimatu.

MARK RAIS

OLETE MEILE VAJALIKUD, KALLID KUULAJAD!

21. märtsil andis Rotermanni soolalaos sarjas "Vox romanticum" järjekordse kontserdi Eesti Filharmoonia Kammerkoor. Laudis Põhjamaade, esmajoones soome laule. Dirigeeris Sibeliuse Akadeemia lõpetanud ja end Stockholm Muusikaülikoolis täiendanud Timo Nuoranne. Tema taktikepi all on Soome segakoor Suomen Laulu teinud endale nime ning kolm aastat on ta olnud ka juba Sibeliuse Akadeemias koorijuhtide juhendaja. Meile pakub ta huvi ka kui aastal 2000 toimuva Eesti-Soome ühislaulupeo kunstiline juht.

Üldtoonina jäi kõrvu igaviku teema. Nii

sõnad kui eriti esitus sisendasid tihtipeale — nähtavasti tahtlikult — mõtet: kui raske ka poleks, lõpuks jõutakse lahenduseni. Eriti tõstaksin selles osas esile "Kuningas Piibelehte", üldtoonis kurba laulu, mida aga suudetud esitada rõõmusisendavalt. Nooruse armumist peegeldavates lauludes võlusid ilusad fraasilõpud. Hugo Alfvēni "Rõõmulilled" mõjus nagu kohev lillepõõsas, tema "Õhtu" oli supernauditav — viibinuks nagu rahulikult lainetava mere ääres päikeseloojangut silmitemas. Ka solistid Kaia Urb ja Mati Turi said näidata oma peent viimistlust. "Seal on kaua juba õitsenud õunapuud"

ja "Kui päikene tõuseb" tundusid aga üleauru tormakadena. Fortes kippusid naishääled liiga "matma". Kas selles avaldub meie aja tendents: naised tahavad olla juhtvaid?

Omapärasena mõjus soomekeelne lisapala Kaia Urbi soleerimisel. Koor hargnes terves saalis, just nagu sisendas mõtet: "Olete meile vajalikud, kallid kuulajad!"

Põnev töötab tulla sarja järgmine kontsert inglise koorimuusikast 11.–12. juunini Rotermanni soolalaole lisaks Pärnu Agape Keskuses ja Tartu Ülikooli auals. Dirigendiks on maailmanimi Paul Hillier.

ULLA MÖLDER

KAHEVÕISTLUS

See termin on meile tuttav spordist. Aga on olemas ka muusikaline kahevõistlus. Üheks selliseks oli vabariiklik pianistide konkurs 1996. aasta detsembris — kaheks "alaks" kaks heliloojat — Brahms ja Hindemith. Osavõtjaid oli tookord vaid 10. Tänavuse 5.–10.03. kahevõistluse fookuses olid Mozart ja Chopin, osavõtjaid 21. Konkursi kavad olid väga targalt koostatud. Kuulajaid pikkade kavadega ei kooratutud, mida ei saa aga ütelda mängijate kohta, kellel polnud sugugi kerge läbida reeturlikult peenekoeline ja nüansirikas, pianistlikult ja vormitunnetuslikult nõudlik "kadalipp".

Meenutades nüüd kõigile kohustuslikke Mozarti variatsioone "Salve tu, Domine" paneb imestama, et esinejate enamik valis kiire põhitempo. See aga ei andnud võimalust paljusid detaile piisavalt välja mängida. Pealegi on seal ka huumorit — kas on vaja suhtuda sellesse muusikasse nii surmtõsiselt? Mõõdukamad ja sealjuures fantaasiarikkamad variatsioonid olid seekord Ralf Taalil, Taavi Kerikmäel ja Dainis Valpeterisel, säravamad Marek Vilbal, mõnusalt kerged Ann Reimannil ja Irina Zahharenkova. Paljude korrektse esituse muutis aga vähehuvitavaks liigne asjalikkus, teatud mehaanilisus, värvi-vaesus, lühike mõtlemine või hingamispuudus.

C-moll fantaasiast oli parim Ralf Taali kaalukas, targalt ehitatud ja kujundirikas (aga minu jaoks liiga steriilne) mäng. Tähelepanu äratas Taavi Kerikmäe a-moll rondo. Seal oli mõtestatust, julgeid kontraste (ja liialdusigi). D-duur rondo esitajail õnnestus tabada teose päikesepaistelised varjud, küll aga jäid vähehõlpsaks Adagio ja d-moll fantaasiad.

Nüüd etüüdidest Oli tõeliselt virtuosseid etüüde, kus ei puudunud ka kujundus ja erinevad nüansid. Põnevusega võis kuulata Ralf Taali, Marek Vilba ja Katja Fjodorova etüüde. Kujundamissoovist aga ei piisa, kui käsilevõetud tempoga tehniliselt toime ei tulda. Esines kõlalast jämedust, mustust ja "ülepressimist", mängimata noote. Mõni esitaja koondas tähelepanu ainult tehnilisele küljele. Kõige enam kavva võetud C-duur op. 10 ja c-moll op. 25 etüüdid õnnestusid

paljudel väga uhkelt ülespoole liikumised, aga ei olnud hoolitsetud ka allatulekute eest! Olavi saali akustilised tingimused nõuavad arvatavasti ettevaatlikumat pedaalikasutamist, eriti alumises registris. Väga mitmed etüüdid, eriti c-mollid uppusid pedaal "päästvatesse voogudesse".

Chopini paladest ja suurvormidest paelus kõige enam Dainis Valpeterise täisverelise kõlaga Nokturn H-duur ja sisukalt, oma poolse veenvusega esitatud Fantaasia f-moll. Hästi mõjus Taavi Kerikmäe Polonees-fantaasia põnevate kujundite ja mastape klaverikäsituse poolest. Vormiliselt keeruline teos oli hästi koos hoitud. Väga ilus oli Irina Zahharenkova mängitud "Hällilaul" nõtke liikumis-, nüansirikkus- ja hästitatud õrnakoelise kõlakoloriidiga. Üks õnnestumaid mitmest ülepingutatud c-moll nokturni esitusest kuulus Marek Vilbale. Head proportsioonid ning hästitatud tunde- ja mõttemaailm! Loomingulist lähenemist ja sügavat sisepinget oli märgata Katja Fjodorova Fis-duur Nokturnis ja g-moll Ballaadis, ilusaid momente Ann Reimanni As-duur Ballaadis. Hea meel on tõdeda, et kõige nooremad mängijad sel konkursil ei jäänud kogenumatele alla ja esinesid tõsiseltvõetavate muusikutena. Ralf Taali loogiliselt arendatud ja ilusa faktuuriga As-duur Ballaadi oli küll kena kuulata, ometi tahaks autojuhtide keeles küsida, kas ikka maksab nii hoolega hoida jalga piduril? Kui roheline tuli põleb, anna minna! Mitmeid konkursante vaevas fantaasiavähesus, kantileenipudus, enesekordamine või teatud kunstlikkus.

Ja kuhu jäi masurkadele omane rütmiline iseärasus, no sisemine vedru? Kuulsime palju ilusaid romantilisi palakesi või valsse. Karuteene osutas paljudele pedaal... Toredaid tantsuliselt mõnuvaid masurkasid oli siiski ka: Katja Fjodoroval, Taavi Kerikmäel, Ralf Taalil, Dainis Valpeterisel, Andrus Ranna-ärel, Maarit Saarmäel.

Marek Vilba.

Kahest voorust jäi valdavalt kursuse üleminekuksami mulje. Oli aktiivsust, oli püüdlikkust, oli õpetatust, aga paljudel kõrvad ja loominguulise fantaasia kanalid veel kinni.

Kui II voorus mängis 12 pianisti, siis III vooru oli võimalik lubada vaid 4 võistlejat. III vooru klaverikontsertidest ei tahaks üldse rääkida. Konkursile jäi igatahes kroon pähe panemata. Kõige rõõmstavam oli Rahvus-teatri Estonia sümfooniaorkester ja tema dirigent Jüri Alperten, kes tegid kontserdi õnnestumiseks kõik enesestoleva ja hoidsid muusikaliselt koos ka seda, mis solistide poolt ähvardas hajuda. Ilmselt puudub meie noortel esinejatel suure saali kogemus, et end uutes tingimustes (ka orkestriga) üldse kõlama panna. Toimusid ju esimesed voorud väikestes saalides. Ka ei osata suure kontsert-Steinwayga vajalikul määral ümber käia. Kehvakõlaline tulemus jäi üheplaaniiliseks ja igavaks. Arvatavasti mängis siin kaasa ka kõigi kolme vooru äärmiselt tihedajakava — selliseks järjepidevaks eneseületamiseks ei olda lihtsalt võimelised. Eks kõigest sellest tule asjaosalistel teha oma järeldused, kasu leida igast kogemusest.

Zürri liige prof. Jüri Slessarev ütles meie mängijate kohta leplikult palju positiivset. Ta leidis, et meil mängitakse kultuuriselt, teadlikult ja oskuslikult. Tööd on tehtud heal professionaalsel tasemel, aga muusikalist eredust ja julgust oleks rohkem vaja.

Konkursi auhind jagunesid järgnevalt: I preemia — , II preemia — Marek Vilba, III preemia — Ralf Taal, IV preemia — Katja Fjodorova, Taavi Kerikmäe (see preemia oli firma "Edition 49" poolt).

Tallinna Klaverivabriku eripreemia parima Mozarti esituse eest sai Ralf Taal, parima Chopini esituse eest Dainis Valpeteris. 2 ergutusauhinda läksid Ann Reimannile ja Irina Zahharenkova.

Konkursi žüriiliikmeteks olid prof. Jüri Slessarev Moskva Riiklikust Konservatooriumist, prof. Marje Lohuaru ja Tanel Joamets Eesti Muusikaakadeemiast ning Leelo Kõlar Eesti Klaveriõpetajate Ühingust, esimeheks prof. Kalle Randalu Karlsruhe Muusikakõrgkoolist. Tema lõpetas sõnavõtu konkursi lõppkontserdil ilusate sõnadega: "I preemia jääb ootama meie parimaid lootusi ja unistusi!"

LEELO KÕLAR

Laste klaveripidu

13. ja 14. märtsil oli Nõmme Muusikakooli saalis üle-eestilise klaveriõpilaste konkurs. See iga kahe aasta järel organiseeritav võistumängimine sisaldas seekord kõigilt neljal vanuserühmit vastavalt tasemele ühe polüfoonilise teose, ühe etüüdi ja ühe vabal valitud pala esitamise.

Mängijaid oli ligi 80, neist kõige aktiivsemalt olid esindatud Narva, Tallinna, Nõmme ja Tartu koolid. Rõõm oli kohata osavõtjate hulgas ka lapsi väikestest koolidest, nagu Keilast, Ahtimest, Karksi-Nuiast, Abjast, Maardust, Otepäält. Küll aga on kahetsustvääriv, et üritusest olid eemale jäänud sellised suured koolid

nagu Viljandi, Haapsalu, Kuressaare ja Põltsamaa, seda ka kuulajate poolest.

Kahepäevane klaverimängimine oli huviga jälgitav. Etüüdid tempod on julged, kiirust ei kardeta ja sõrmed töötavad väledalt. Mõeldakse ka kujuduse peale. Halvem on lugu akorditehnikaga, kui ollakse õlast ja küünarnukist "kinni". Ka võiks tähelepanu pöörata etüüdid monikord näiliselt lihtsa saatepartii iseloomule. Kui saade on formaalne või kõva, siis see ei abista, vaid hoopis segab arengulist joont. Rohkem peaks jälgima muusika rütmilist tuksumist — kiirustamine rikkus nii mõnedki head kavatsused.

Polüfooniliseski muusikas andis end tunda tempode ebastabiilsus. See võib teinekord olla ka vaevalt-märgatav, aga teose tervik on sellega juba lõhutud. Mitmehäälsust osatakse hästi kuulata ja ka vasemas käes toimuv (oluline edasimineki!) on enamasti selge ja väljenduslik. Võiks aga kindlaks teha teemade arenduse ja täpse artikulasiooni, et esitus ei kujuneks pelgalt teemade alguse äranäitamiseks ja iga teema artikulasioon isesuguseks. Ka võiks polüfoonilise pala ehitus olla selgem, et vältida monotoonsuse ohtu.

Eredaid palade esitusi oli kahjuks vähevõitu, kuigi võis eeldada mängija võimalust end tõeliselt avada just siin. Isikupäraselt ja omapoolse naudinguga esitasid Narva kooli õpilased **Maria Ivanova ja Jekaterina**

Gorina eesti heliloojate (!) muusikat, vastavalt Mart Saare "Pika ingliska" ja Ester Mägi "Mere pildid". Nemand olid ühtlasi ka oma rühmas I preemia saaja. Esinemisrõõmst pakatas noorema ühema esineja **Jaani Kapp** Nõmme koolist (I preemia), kelle mitmekülgsest kavast erilisel üllatas väärikalt ja tõsiselt esitatud Bach'i Duett. Jõhvi kooli väike õpilane **Aleksandra Kamenskaja** säras üleni muusikas ja tähelepanu äratas vahenditu musitseerimisega Pärnu poiss **Mark-Felix Šabalina**.

Kõiki premeeritud ei jõua üles lugeda, tublisid ja erksaid mängijaid jätkus igas vanuserühmis. Ettevõtmisse oli suhtunud suure soovi ja kohusetundega. Õpetajate töö on tunnustustvääriv.

LEELO KÕLAR

Noored puhkpillimängijad Viljandis

Viimasel ajal võib täheldada noorte huvi kasvamisest konkursside ja ülevaatuste vastu. Ajal, kui konkurentsivõime on muutunud oluliselt kõigil elualadel, on ka muusikakoolide ülevaastustel tunda suurt elavnemist. Õpilased ei esine pelgalt kohustusest, vaid nad on väga huvitatud omavahelisest võistlusest ja hea tulemuse ning tunnustuse saamisest.

Kõike seda võis täheldada 19. ja 20. märtsil Eesti muusika- ja kunstide koolide puhkpilliõpilaste konkursi lõppvoorul Viljandis, kus esines 120 mängijat 42 koolist. Kõige arvukamalt oli esindatud flööti (39 osavõtjat) ja trompet (koos kornetiga 23). Uueks lemmikuks eesti neidude hulgas on saanud saksofon (17). Oboe, fagott ja tuuba olid esindatud ainult ühe mängijaga.

Kahel päeval töötasid pingsalt kolm žüriid. Flööte hindasid Raivo Peäske, Kalju Vest ja Peeter Malkov, teisi puupuhkpille Hannes Altrov, Margus Vahemets ja Olavi Kasemaa, vaskpuhkpille Heiki Kalas, Uku Ratas ja Rein Sildna. Õpilaste mängu hinnati vanusegruppide järgi.

Kõige ühtlasem tase oli flöötidel. Esimesele ja viimasele kohale tulnud mängijate punktide vahe oli kõigest kolm-neli punkti (hinnati 25 punkti süsteemis). Ilmselt on selle põhjuseks õpetajate professionaalse taseme tõus. R. Peäske ütles, et lõppvoorust päsenute õpetajad on kõik vähemalt keskeriharidusega flöötistid, varasematel aastatel õpetasid flööti ka teiste pillide esindajad.

Žürii arvas, et tulevikus võiksid sellisest ülevaastusest osa võtta ka keskastme muusikakoolide õpilased, et noorte anda rohkem esinemisvõimalusi.

Kõikide pilliliikide suurimaks komistus-kiviks osutus **häälestamine ja intonatsioon**. R. Peäske soovitas julgelt kasutada häälestusaparati, mille abil saab juba enne lavale tulekut pilli hääle panna. Publiku ees närvierides ja kiirustades on seda raske teha. Ka vaskpuhkpillide žürii esimees H. Kalas tõdes, et paljud ei saa laval häälestamisega kuidagi hakkama. Võib-olla peaks kontsertmeister õpilast selles abistama? Igal juhul tuleb nii tähtsaks toiminguks võtta aega ja seda mitte häbeneda.

Margus Vahemets märkis, et õigete nootide äramängimine ei ole enam probleem, kuid **toonid kvaliteediga** ei saa veel rahule jääda. Tänapäeval on ju paremad pillid ja trostid kättesaadavamad kui varem, nii et kõike ei saa enam pilli süüks ajada.

Üks olulisi probleeme oli **repertuaari** valik. Viimastel aastatel on muusikakoolides hakatud palju viljelema levimuusikat. See on igati tervitatav nähtus, kuid "kas on mõtet konkursil mängida napi ulatusega lihtsaid lauluseadeid, mis sobivad paremini avalikele kontsertidele või ansambli tööks. Konkursi repertuaar peab olema rohkem läbimõeldud, et see annaks mängija võimetest täielikuma pildi," ütles R. Peäske.

Võib-olla peaks konkursi reglementi täiendama nõudega, et kaks ettekanale tulevat lugu oleksid erinevates žanrites?

See probleem tõusis eriti saksofonide hindamisel, kuna selle pilli spetsiifikast ja meil levinud suunitlusest tulenevalt mängiti palju ameerikalikku kommertsmuusikat. "Peaksime rohkem kultiveerima prantsuse akadeemilist saksofonikooli, kus on rangemad nõuded nii toonile, tämbrile kui ka strihhidele.

Konkursi väiksemaid osavõtjaid Tõnu Tubli Viljandist.

See annab õpilastele tugeva tehnilise baasi," kinnitas O. Kasemaa.

Korduvalt rõhutati, et konkursipalad peavad olema jõukohased, et laval ei toimuks võitlust nootidega, vaid et mängija tunneks oma mängust ka lõbu (Uku Ratas).

Selles osas saaksid õpilast palju abistada kontsertmeistrid. Kas liigest tagasihoidlikkusest või väsitavast rutiinist on mõned klaverisaatjad tõmbunud taustumängija rolli justkui unustades, et duett on terviklik muusikaline ansambel.

Konkurss näitas, et vaatamata mõningatele puudujääkidele on üldine mängutase tõusnud. Täielikku "läbipõlemist" ei olnud üheski vanuseastmes.

Iga esineja sai mälestuseks fonogrammi oma konkursilugudega. Lõppkontserdiks, mis toimub 11. aprillil Niguliste kirik-kontserdisaalis, valmistab Viljandi Muusikakool CD heliplaadi, kus on peal parimad mängijad.

MARET TOMSON

Konkursi tulemused

FLÖÖT

11-12-aastased

II koht - Liis Lulla (Kuressaare, õp. L. Tamm), Anneliis Medar (Rapla, õp. A. Katkosit). III koht - Madli Püss (Jõgeva, õp. K. Varrak), Maria Ehrenberg (Tartu I, õp. L. Krinal).

13-14-aastased

I koht - Taavi Hommik (Nõmme, õp. K. Kiik. M. Olesk). II koht - Martin Lumijõe (Vändra, õp. A. Andrekson).

15-16-aastased

I koht - Helen Pihlak (Tallinna, õp. E. Tomson), II koht - Katrin Saks (Tartu I, õp. L. Krinal), III koht - Kaidi Karm (Abja, õp. H. Värk). Natalja Stepanova (Narva, õp. L. Matvejeva).

17-aastased ja vanemad

I koht - Ülle Sirkas (Kehra, õp. E. Jürisoo), Maarja Tulik (Võru, õp. H. Vildo), II koht - Silje Saaret (Nõmme, õp. M. Olesk), III koht - Kairi Ervald (Keila, õp. T. Hunt).

OBOE

11-12-aastased

II koht - Konstantin Jelisseev (Paldiski, õp. I. Štšogolev).

KLARNET

11-12-aastased

I koht - Jorma Helenurm (Nõmme, õp. V. Musting), II koht - Märt Küün (Tartu I, õp. T. Veigel), Edgar Roditšenko (Tapa, õp. J. Tüli).

13-14-aastased

II koht - Tarvo Luide (Rapla, õp. E. Lill), III koht - Kristjan Parts (Nõmme, õp. V. Musting).

15-16-aastased

II koht - Oliver Gross (Maardu, õp. Ü. Üksik), III koht - Oleg Kisseljov (Kohtla-Järve, õp. M. Bakejeva).

SAKSOFON

11-12-aastased

II koht - Kirill Konobratkin (Sillamäe, õp. S. Karhhanin), Uku Kudu (Võru, õp. J. Randvere).

13-14-aastased

I koht - Maria Lepik (Viljandi, õp. A. Lääts), Maarja Kivi (Nõmme, õp. H. Reimann).

15-16-aastased

I koht - Merilin Kattai (Nõmme, õp. V. Musting), II koht - Rainer Vassiljev (Rakvere, õp. J. Takjas), III

koht - Raiko Uri (Tatu I, õp. A. Vendelin).

17-aastased ja vanemad

I koht - Jette Aus (Nõmme, õp. V. Musting), III koht - Marina Loštšina (Tapa, õp. J. Tüli).

METSASARV

11-12-aastased

II koht - Tene Havre (Elva, õp. K. Vakker).

13-14-aastased

II koht - Rodion Matvejev (Narva, õp. A. Sedler), III koht - Tõnu Jauris (Kehra, õp. K. Saar).

15-16-aastased

I koht - Päärn Brauer (Nõmme, õp. H. Mespak), III koht - Randar Kiilu (Võru, õp. H. Kostabi).

17-aastased ja vanemad

II koht - Jan Pentšuk (Tartu I, õp. K. Otsing), III koht - Priit Viljaste (Nõmme, õp. H. Mespak).

TROMPET

11-12-aastased

I koht - Sander Valdmaa (Kuusalu, õp. O. Kask, A. Kostabi), II koht - Tanel Kuusk (Nõmme, õp. A. Kostabi), III koht - Marek Kuk (Nõmme, õp. A. Kostabi).

13-14-aastased

I koht - Sten Seene (Nõmme, õp. A. Kostabi), II koht - Daniil Grunitšev

(Narva Kreenholmi, õp. Vjatšeslav Svan).

15-16-aastased

II koht - Inngmar Kurg (Nõmme, õp. A. Kostabi).

TENORSARV

11-12-aastased

II koht - Tõnu Tubli (Viljandi, õp. A. Sombri), III koht - Taras Josiptšuk (Alatskivi, õp. K. Kostabi).

13-14-aastased

I koht - Vladimir Rjabtšenko (Narva Kreenholmi, õp. Vjatšeslav Svan).

EUFOONIUM

17-aastased ja vanemad

I koht - Andres Kontus (Nõmme, õp. A. Kostabi).

TROMBOON

13-14-aastased

I koht - Daniil Ivanov (Narva, õp. A. Sedler), II koht - Taivo Kuusik (Viljandi, õp. A. Anton).

17-aastased ja vanemad

I koht - Andres Kontus (Nõmme, õp. A. Kostabi).

TUUBA

15-16-aastased

I koht - Madis Vilgats (Nõmme, õp. A. Kostabi).

Konkurss festivali sees

Juba kolmandat korda Jõgeval peetud Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevadel toimus mitmeid kontserte. Esinesid 4-liikmeline kammeransambel (Tatjana Lepnurm, Lille Randma, Lande Lamp-Kits, Peeter Malkov), kitarrist Tiit Peterson, Kiigelaulukuuik, Revalia duubel, kohalik kooliteater Liblikapüüdjad jt.

Põhiettevõtmiseks kujunes aga seegi kord kooliansambli võistlus. Kui varem olid võistelnud ainult vokaalansamblid, siis seekord

lõid 48 vokaalansambli kõrval kaasa ka 4 vokaal-instrumentaalansambli. Esmakordselt oli esinejaid Eesti venekeelsetest koolidest. Muusikakallakuga koolide ja stuudiote ning tavaliste koolide ansamblid olid jagatud vastavalt kategooriatesse A ja B. Tegelikult kippusid tavakoolide ansamblid olema isegi paremad.

Konkursi eel avaldati arvamust, et poisid võivad vähese arvu tõttu saada autoriteetse žürii lemmikuteks. Kas just sellepärast, aga

peaaühinna sai Thea Paluoja juhendatud Rapla laulustuudio meesansambel Nojahh. 2 laureaadiitiitlil läks veel Raplamaale — Rapla ja Kohila tütarlastele (viimased olid silma paistnud juba eelneval Kuressaare konkursil). Üks laureaadiitiitlil jäi kodukanti, peakorraldaja Maret Oja juhendatavale tütarlasteansambli. Laureaadiitiitliga sõitsid koju veel ansamblid Tallinna 37. keskkoolist, Kohtla-Järvelt, Kilingi-Nõmmelt ja Türiilt.

Jagati ka mitmesuguseid preemiaid, sh eripreemia ilusa eesti keele eest sai Narva Kreenholmi Muusikakooli tütarlasteansambel.

Andmed ajalehest Vooremaa

KANNELDAJAD PÄRNUS

VI Rahvusvahelise kandlefestivali meenutuseks (4.–7. III 1999)

Lõbus sissejuhatus

Oli pühapäev, 7. märts. Kandlefestival hakkas just lõppema, kanded olid juba vutlarites, osa bussigi viidud, kui Pärnu Õpilasmajas helises nõudlikult telefon. Paluti ELS ROODET ning hoiatati, et ta oleks valmis vastama reporteri küsimustele otse raadioeetris. Els Roode säras rõõmust — avalikkus tunneb huvi kandlemuusika vastu! Reporteri esimene küsimus oli aga hoopis ootamatu: isad-emad raadiote juures on põnevil — kuidas on ilm teil seal **Slovakkias**? Ja kuidas on lood teie **sportliku** vormiga? Els Roode tõsines vastates: Esialgu oleme Pärnus ja sportliku vormi asemel oleks õigem rääkida kanneldajate **muusikalisest** vormist, mis on üpriski hea. Reporter püüdis eksitust teha ning läks küsimisega uuele ringile: ja kui palju **pisikesi poisse-tüdrukuid** on sinna üle vabariigi kokku tulnud? — Nüüd oli Els päris ametlik: Pisikesi siin polegi, on suured õpilased, üliõpilased, magistrandid, magistrid ja dotsendid, tippklassi kutsetised kandlekunstnikud neljast riigist.

Reporter pidi tunnistama, et nii põõsasse polnud ta varem kukkunud. Aga kuulajatel oli kindlasti lõbus. Ja festival jäi ehk paremini meelde, kui oleks jäänud kõigiti vormikohase, "õige" intervjuu järel.

Tegelik elu ja olu

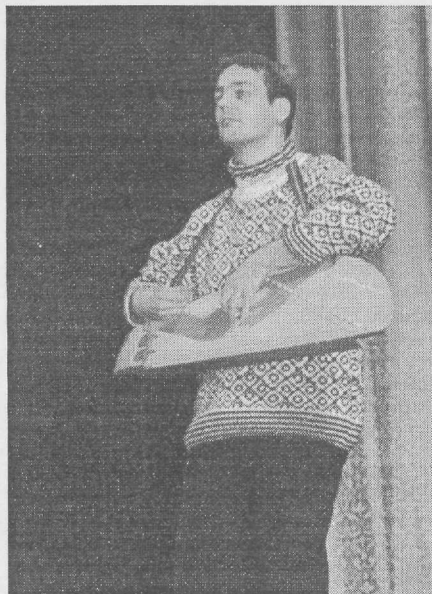
Pärnusse saabusid kanneldajad juba neljapäeval, 4. märtsil. Linnas oli sula, päeval lund ja vett ühepalju. Põhitegevus toimus Püha-vaimu t. asuvas Pärnu Õpilasmajas, kolm kontserti peeti ka mujal (Agape Keskuses, sanatooriumi Tervis klubis ning Vanalinna koolis). Kandlepäevad koosnesid kolmest osast — kandleteemalisest seminarist, praktilistest pillitundidest ning pidulikust rahvusvahelisest festivalist. Osalejaid oli Leedust, Lätist, Eestist ja Soomest. Seekord ei olnud esinejaid Rootsist ega Venemaalt. Nii seminari kui kandletunnid viisid läbi neli inimest — kogu ürituse vaimne ema ELS ROODE Tallinna Muusikakoolist, Otsa-nimelise muusikakooli õppejõud ning Sibeliuse Akadeemia magistrand KRISTI MÜHLING, Vanalinna Muusikamaja kandleõpetaja TUULE KANN ning folklorist IGOR TÕNURIST. Õpetati rahvakannelt, 6-keelset kannelt ning kromaatilist kannelt. Tasu oli sümboolne — 50 krooni kolme päeva eest. Kursuste põhikorraldaja ning -finantseerija oli riigieelarveline Rahvakultuurikeskus.

Kanneldajaid oli kolmanda päeva õhtul poolsada, varem võis neid ka rohkem olla. Kaugemalt tulnud elasid hotellis Kajakas, kogu hotell oli festivalikülaliste valduses. Õhtuti kestsid seal "ühisjämmimised", mängiti üksteise pillidel, lauldi ja tantsiti. Need olid festivali kõige toredamad, vabamad ja sundimatamad osad.

Festival ise

algas reede õhtupoolikul Agape Keskuses. Saal oli täis rahvast ja kandlemuusikat. Akustika oli suurepärane. Esines Tallinna Muusikakooli vilistlaste kandleansambel KUKULIND, solistideks Anu Kaal (laul),

Ellin Unt (viul) ja Ella Maidre (flööt). Kontsert oli läbilõige muusikaajaloost alates Bachist ning lõpetades Saint-Saënsiga, lisaks kena kimp eesti heliloomingut (Naissoo, Aarne, Sarapik, Vinter jt.). Kogu esitav muusika jäi meelde oma heliseva õhulisusega. Kannel on kummaline pill, kui ta oma lummusesse haarab, siis on sellest raske vabaneda. Pole ime, et Väinamõise mäng havi lõualuust meisterdatud kandlel pani kuulatama nii linnud kui kalad, nii mehed kui naised, taadil endalgi "pisar silmije sirises" ("Kalevala" 41. runo). Need pisaradki polnud harilik silmavesi, nad olid "herendunud helmesteksi / puhastunud pärlideksi" (samas, August Annisti tõlge). Nii on kandlemuusika võlvõimu märgatud juba ennemuiste...

Sibeliuse Akadeemia magistrand Timo Väänänen mängib soome-läti hübriidlugu.

Samal õhtul

jätkus kandlemuusika sanatooriumi Tervis klubis, kus astusid üles nelja rahva kanneldajad, igaüks oma rahvuspillidel ja oma rahvamusiikaga. Leedulannad mängisid oma *kanklestel* ja laulsid sinna juurde. Läti ansambel TEIKSMA mängis *kokle*-nimelisel pillil ja samuti oli agar laulma. Nende kavas oli ka ülestõusmispühade muusikat, mille kõlavust suurendasid triangel ja metallofon. Läti kokled paistsid silma oma ornamentidega, mängijad olid kaunites rahvariietes.

Soomlased, lätlased ja eestlased jämmivad õhtul hotellis üksteise pillidel, paremal K. Mühling.

Sibeliuse Akadeemia rahvamusiikaosakonna õppejõud Timo Väänänen on lühemat aega Riias õppinud. Ta mängis koklel ka läti ja soome rahvalaulu hübriidi. Mõtlike filosoofiliste paladega vaheldusid särtsakad tantsulood. Teine soomlane Kari Dahlblom üllatas oma väga hea vene keele oskusega. Kari on töötanud Petroskois, teinud karjala rahvamusiikat venekeelses keskkonnas.

Laupäevane päev

oli täidetud nn tõsisema muusikaga. Hommikupoolisel kontserdil Pärnu Õpilasmajas esinesid Sibeliuse Akadeemia üliõpilased Ritva Koistise kanteleklassist ning Leedu Muusikaakadeemia rahvapilliosakonna magistriklassi üliõpilased dots. Regina Tamošaitiene kankleleklassist. Mõlemad õppejõud olid Pärnus ka ise kohal. Eva Alkula ja Katja Laatikainen esinesid nii soolopaladega kui duona, nende esituses kõlas Sibeliuse Impromtu op 5 nr 5 ning Tapio Tuomela "Kangastus". Mängiti ka Van Deldeni ja Hameli lühivorme. Leedulased ei jätta kunagi mängimata oma nüüdisaegse kanklese-muusika isa Jonas Švedase (seekord toodi kuulajateni tema Prelüüd ja Fuuga), aga ka teiste kodumaiste heliloojate teoseid. Eriti nauditav ja rahvuslik oli Paulikase 3-osaline kanklese-süit, mis osutus väga rahvuslikuks teoseks (osad: Baltlased, Rasa pidu, Süit kodumaast).

Õhtusel esinemisel Vanalinna koolis tundus saal kokkutulnutele olevat liiga ruumikas. Valimiste aeg mõjus tõelise infosuluna — inimesed ilmselt ei lugenud enam ei müüri-lehti ega ajalehti, olles ette veendunud, et seal saab olla vaid valimispropaganda! Nii möödus kandlefestival paljude pärnulaste jaoks märkamatu.

Sellel kontserdil esinesid eestlased ja lätlased. G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli õppejõud ja õpilased esitasid eesti noori autoreid, aga ka klassikat (H. Eller). Õppejõu Kristi Mühlingu (Sibeliuse Akadeemia magistrand) ettekandes kõlas võluvalt Sergiu Natra müstiline Sonatiin. Juba ainuüksi tema graatsilist pillikäsitust vaadata oli nauding, kuulamine tõstis elamuse ülivõrdesse. Hedi Viisma (IV kursus) ettekandes kuulati Siiri Siimeri pala "Kellad". Siin vaheldusid harmoonilised ja dissoneeruvad akordid, nagu löödaks vaheldumisi tervet ja mõra-nenud kella, lõpuks aga oleksid nagu kellu-

kesed hakanud helisema, tekitades mulje tulvavatest kevadistest vetest. Kena oli ka alles Muusikaakadeemias Lepo Sumera kompositsiooniklassis õppiva Mirjam Tally "Quasi Q" kandlekvarteti (Mühling, Viisma, Lätt ja Rahula) esituses. Lepo Sumera pidavat kandlele kirjutamisele väga hästi suhtuma. Noore helilooja helevälget pead oli Pärnus kuulajate hulgas ka pidevalt näha.

Õhtu teises pooles täitus lava Läti Riikliku Noorte Huvikeskuse kokleensambliga TEIKSMA (tõlkes "legend"), seda juhatas Teiksmas Jansone. Lätlannad olid seekord õhtukleitides ja mõjusid väga kooskõlalisel ka silmale. Nad mängisid Lääne vanemat ja uuemat keelpillimuusikat kokle-seades J. S. Bachist Susan McDonaldini, lätlastest vaid Imants Zemzarise (ML Läti korrespondendi — toim.) Helget muusikat. See oli tõesti helge, kerge, õhuline, vulisev nagu läbipaistev allikavesi. Läti esinejatest paistis silma teise kursuse magistrand Kristine Ojala, kes ka soleeris kõige rohkem.

Võhikuna jälgisin hoolega, mis laval toimub. Meie kolme naabermaa (Läti, Leedu ja Soome) kontsertkannelde keeltele olid pilli serval mingid lisaseadeldised, millega mängijad tegutsesid väga nobedalt. Sain teada, et need on ümberlülitid pooltoonide saamiseks. Eestlaste kontsertpillid nägid hoopis lihtsamad välja, kuna nendel pole selliseid väljalatuvaid ümberlülititeid. Neid pole ka vaja, sest eesti kannel on kromaatilise instrument. Nimelt on Valgamaa pillimeister VÄINO MAALA loonud lõikuvate keeltega kandletüübi, millega saab mängida praktiliselt igasugust muusikat, sest temaga võib tekitada kromaatilise helirea kõiki 12 heli. Soome, läti ja leedu samalaadsed pillid saavad seda teha vaid tänu üpriski tülikatele ümberlülititele. Kui midagi läheb nendega viltu, võib terve teose esitus "käest ära minna" (kord juhtus nii ka selle festivali ajal).

Läti Teiksmas.

Muresid ja agasid

Festival oli imetore, ei väsitanud üldse. Kandlemuusika forte fortissimod ei rebesta kuulmenahku, piano pianissimod on aga nii õrnad, et kardad hingatagi. Kannel on kuulajasõbralik pill.

Esinejate ja organisaatoritega vesteldes selgus veel mõndagi, mida lihtsalt saalis istudes ei aima. Tore on, et juba kuuendat korda sai toimuda selline üritus. Ilus on, et Pärnus on Õpilasmaja ja sellel entusiastlik juht Tiit Erm, ka ise kandleõpetaja (kahjuks oli ta just festivali ajaks haigestunud). Kannelt õpetatakse kokku 18 kohas üle Eesti. Ent sellest ei piisa, et meie rahvuspill püsiks elus ja oleks piisavalt tuntud, mängitud, kasutatud. Õpetajaid ei ole veel piisaval arvul. Tallinna Klaverivabrik on monopoolset seisundit (kuri)tarvitades tõstnud kannelde hinnad õpilastele (vanematele) peaaegu kättesaamatusse kõrgusse: väikesed 6-keelsed pillid maksavad üle 2000 kr, suuri kromaatilise pilli juba 8000 krooni! Kui palju on peresid, kes oma lapsele sellist riista suudaksid osta? Ja mis peasi — kandleõppimise

tipuga on lood kehvad. Muusikaakadeemias ei ole kannelt põhipillina üldse võimalik õppida ei bakalaureuse-, magistri- ega doktoriõppes. Pole seal ei rahvapilliosakonda ega solistide osakonda, milles kõik pillid oleksid võrdsed.

Tõsi, kannelt saab õppida Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusikaosakonnas. Kuid eesti kannel pole ju vaid rahvamuusika-, vaid ka tõeline kontsertpill, pealegi, nagu märkisin, selles osas kogu maailmas ainulaadsete eelistega. Hispaania rahvapillist välja kasvunud kitarr ja muusikaakadeemias õpetatakse. Kas tõesti ei leidu selle õppeasutuse juhtidel rahvuslikku auahust ja originaalset mõtlemist viia ka üks eesti päritolu pill niimoodi maailma? Eeldused paistavad olevat ju olemas.

Järgmised kandlepäevad peaksid toimuma Pärnus aastal 2001. EMA-gi võiks minna uude aastatuhandesse, kannel kaelas. Ka Kristi Mühlingul on selleks ajaks magistriskraad käes.

ANNE-MALLE HALLIKU
tekst ja fotod

Palmiga Peterburis

13.–14. märtsil esines Brass Academy St. Peterburi Akadeemilise Filharmoonia Glinka-nim. saalis ja Heliloojate Liidus. Kahe Saksamaa ja Soome kontserdireisi järel oli see meie ansambli esimene sõit Venemaale. St. Peterburi Konservatooriumi mõju eesti vaskpillimuusika arengule on olnud ajalooliselt väga tähtis. Mee nutame J. Tamme, E. Tamme, J. Vaksi, J. Aaviku, R. Kulli jt. tegevust Eestis. Nad kõik olid Peterburi konsi haridusega muusikud.

Glinka-nim. saalis mängisime prof. M. Palmi saateorkestri rollis

noore helilooja Timo Steineri teost "Kohtumiseni". Esinemine võeti väga hästi vastu ning kaks osa sellest läks kordamisele. Heameel oli tunda ja näha, millise tunnustuse osaline on Venemaal Mati Palm nii laulja kui vokaalpedagoogina.

Vastutusrikas kontsert oli meie jaoks Heliloojate Liidu saalis, kus esines samas kavas ka Maria Teatri Brass-kvintett. 14. märtsi kontserdi menukaimaks teoseks osutus Goff Richardsi "Pilatus" Heiki Kalause õpilase Toomas Uustalu soleerimisel. Ansambli kõrget taset hinnati ka teistes teostes.

Väljapaistavalt esinesid solistid Andres Peetson (külalisena), R. Peltuhov (trompet), M. Kivi (flügelhorn), Igor Rootsi ja Hanno Mõlderkiivi (cornu), Toomas Uustalu (eufonium, tromboon), Martti Nõu (tromboon).

Esinemine 8. festivalil "Ot avangarda do naših dnei" oli meie ansambli tõiiseks eksamik, mida publiku poolt kõrgelt hinnati. Samuti näitab see Brass Academy elujõulisust ja ansambli klassi konkreetset tegutsemist.

On heameel, et TMKK 1980-ndatel aastatel tegutsenud vaskpilliansamblist on välja kasvanud Brass Academy ja ka Tallinn-Brassi enamik liikmeid on saanud oma koge-

mused meie ansamblist. Tänu Eesti Rahvuskultuuri Fondile ja Helikunsti Sihtkapitalile oleme saanud korralikud instrumentid (eufonium, bass-tromboon), milliseid meie üliõpilased kasutavad nii Tallinn-Brassi kui ka Brass Academy esinemistel.

Selgitaksin ka meie nime Brass Academy mõtet. Academy tähendab ju õppeasutust ning praktiliselt on meil ju õppeasutuse ansambel. Meil on olnud maailmanimega dirigendid D. Peroche (USA), Trevor Ford (Norra), N. Sumerkin (St. Peterburg) ja paljud teised.

Sügisel 1999 seisab ees meistrikursus Rootsi juhtivate vasemängijatega.

A. OTS

Võrulased Võru augustikuistest kontsertidest

(Vt. ka "Võru sündroom" — ML nr. 3, lk. 24)

Võru ootab tänava augustis rohkesti muusikahuvilisi lausa kahele vabaõhuüritusele. Esimene järve muusika kontsert Tamula kaldal toimus 1997. a., ERSO Eri Klasi juhtimisel esitas Händeli loomingut, korraldajaiks olid võrulased Peeter Laursoniga eesotsas. Mõte teha üks tõsise muusika kontsert populaarsemas vormis ja vabas õhus tekkis Händeli Suure Tulevärgimuusika Londoni kontserdi videosalvestust vaadates. Eesmärgiks oli tuua klassikaline muusika võrulastele koju kätte, et kasvatada huvi selle vastu. Suureks ootamatuseks oli nii suur ja pretensioonikas nõudlus piletite järgi. Suurte inimhulkade vaoshooldmine, soovitud suunas juhtimine osutus väga raskeks. Kellelgi

Eestis polnud kogemusi niisuguse komplitseeritud ja suurt koordineerimist nõudva kontserdi korraldamiseks. Võru omandas need kogemused väga valusa hinnaga, loodetavasti oli teistel siit kergem jätkata.

1998. a. järve muusika kontserdil esitati Tšaikovski surematut muusikat. Tulevark oli saanud Võru kontserdi nõutud osaks, korraldajad tahtsid lisaks pakkuda midagi uut ja huvitavat. Nii tekkisid taevasse lõpuks väga kalliks maksma läinud ja vales ajal vilkuma hakanud laserlinnud. Kulutused läksid suuremaks ka seoses erakordselt halva ilmaga. 1998. a. järve muusika viis Võru Linna Kultuurkapitali pankrotti.

APRILL 1929

Eesti Akadeemiline Helikunstnikkude Selts korraldas 13. aprillil Estonia kontserdisaalis hooaja suurima koorikontserdi. See algas organist J. Jürme etteastega, mille järel esinesid koorid. EMO J. Aaviku juhatusel kandis kõlavalt ja värvikalt ette dirigendi "Oh ma isegi ei tea" ja "Laulu võim", TKMÜ segakoori ettekannet V. Nerepi juhatusel võiks mainida meeleolukalt ja õrna pianissimoga kuuldavale toodud M. Saare "Hällilaulu". Segakooril Ilo D. Orgussaare taktikepi all kõlas rütmikindlalt ja kenasti fraseeritult M. Lüdigi "Laevnik". Rahvaülikoolide Seltsi segakoor T. Vettiku juhatusel esitas 5 laulu, millest 4 olid koorijuhil enda sulest.

Esines ka ühendkoor, kuhu peale eelnimetatute kuulusid veel Kaarli kiriku Lauluseitsi, Nõmme Ühenduse, Põhjala, Raudami ja Ühistege-laste klubi segakoor, kokku 600 lauljaga. Mõjuva mulje selle suure laulvää esituses jättis Kunileidi "Sind surmani", meeleolukalt kõlas V. Nerepi juhatusel M. Saare "Põhja-vaim", M. Lüdigi juhata oma "Karjase laulu". Publikul oli rohkem, jättes samal ajal Estonia Sinises saalis toimunud kammerkontserdi peaaegu kuulajateta.

R. Kull, kes käis sellel kontserdil, leidis, et Borodini 2. kvarteti esitus H. Schützi, R. Milli, H. Laane ja R. Bööcke tõlgitsuses polnud sugugi

laitmatu. Meeldivateks vahepaladeks olid Sibeliuse ja Kuula laulud A. Arderi esituses, kuigi, jah, tema suur hää oli väikeses saalis liiga vägev.

Estonia ooperikoor oli 23.–27. aprillini kontserdireisil Riias. Jaanuaris oli esinetud selle kavaga kohapeal, vahetult enne reisi proovitud veel Tartus. Riia Konservatooriumi avar saal oli publikust tulvil. Läti ajalehtedes ilmusid soosivad arvustused. Vastuvõtul Eesti saatkonnas osalesid Läti president ja peaminister.

Kuu algul oli omakorda kontserdireisil Eestis Riia Noorte Punase Risti koor J. Milzarai si juhatusel. 150-liikeline koor esines Kaarli kirikus ja Estonia kontserdisaalis. Suur ja huvitav kava oli peajasjalikult läti rahvalauludest ja pakkus tõsist muusikalist naudingut.

Meeleoluka kavaga esines 5. aprillil Tallinna Jaani kirikus Tallinna Meestelaulu Selts prof. A. Topmani juhatusel. Koor kütkestas oma puhta ja selge diktsiooniga. Solistina esinenud prl. E. Kikerpuul leiti olevat sisukas ja pehme kõlaga hää. Solistina astus üles ka tšellist U. Topman, mängides painduva, hästi kandva tooniga.

Jälle oli Eestis kontserte andmas Križkovsky meeskoor Prahas, hirmates kuulajaid mitte ainult tehniliste ja kõlaliste võimetega, vaid ka peene ettekandega. Tšehhi muusika kõrval torkas aga parimana kõrva A. Kapi "Püha paik".

Kooliaasta hakkas läbi saama ja enamik era-muusikaõpetajaid tuli

oma õpilastega publiku ette, et laiemale ringkonnale oma töö tulemusi tutvustada ja iseendale reklaami teha. See õnnestus täiesti lauluõpetajal G. Nasimoval. Nasimova õpilaste oskuste arendamisel töötas kaasa tolleaegne Estonia teatri repetiitor S. Mamontov.

Ka Aino Tamm oli oma õpilastega publiku ees. Õpilaste edusammud olid siingi märgatavad, eriti paistis see silma A. Riomeri, T. Krooni ja Aleksander Tamme juures.

Glazunovi-nimelisel kvartetil, kes aprilli lõpus käis Eestis esinemas, olid tarvitada Stradivari ja Amati pillid. Ja iga mängija (J. Lukaševski, A. Petšnikov, A. Rõvkin ja D. Mogilevski) oli omaette virtuoos. Griegi g-moll, Schuberti d-moll ning Tšaikovski kvartetid nr. 2 ja 3 leidsid siis ka kunstiliselt kauni tõlgitsuse. Saalid nii Tartus kui ka Tallinnas olid viimseni välja müüdnud.

Vanemuises oli aprillis 1929 arvustajate närida Kalmani operett "Hollandlanna". Primadonna E. Pöder-Roht veeres nagu tavaliselt arnasmagusalt üle lava, innustades publikut käteplaginale. A. Konsa aitas naljategemisele omalt poolt kaasa, ainult tema kriiskavad "Jaa-jaad" ning hüsteerilised hüüatused muutusid pikapeale tüütuks. Kõige rohkem häiris meie operettide igavene puudus — vilets ja lohakas tõlge, eriti värsside puhul. Muud riimi polnud selgi korral kuulda kui "armastan sind — lõhke rind" ja "lähed sa — suren ma".

Pärnu Endlas esietendus Viktor

Krulli tuluõhtuna "Mariza". Lavastus oli üks parimaid selle hooaja Pärnus. Peaosade kandjad pr. Hilden ja V. Krull leidsid teineteist sobivas koosmängus.

Eesti Muusikute Ühing korraldas teisel kevadpühäl Estonia kontserdisaalis oma 10. aastapäeva kontserdi. Orkester uiaus 90-100 liikmeni ja see imponeris oma kõlajõuga. Eriti soliidne oli J. Aaviku juhata tud Kalinnikovi g-moll sümfoonia. Kava 2. poolt juhatas suure bravuuriga R. Kull. Kordamisele tuli Wagneri "Valküüride lend". Tšellist K. Bachblumile sobis hästi Boccherini B-duur kontsert, kus ta sai soodsalt kasutada oma ilusat ja pehmet tooni.

Sümfoonilise muusika kandja Viljandis oli maakonna gümnaasiumi orkester. 20. aprillil anti Joosep Saare juhatusel hästiõnnestunud kontsert. Esines ka kooli koor, kava ilmestasis klaveri- ja viiulisoolod. Lõpuks oli tants, kus esines esimest korda kooli jazzorkester ja seda suure eduga.

Kuid Viljandist tuli ka kõmuline teade, mis mahtus ravaste pealkirjade alla: "Köster-orkestrijuht sattud vanglasse", "Ugala teatritegela sekeldused", "Suured vekslivõltsimised". Nimelt vangistati 9. aprillil Viljandi maakoguduse köster Elmar Rossmann. Ta olevat võltsinud käemeeste allkirju vekslitel ligemale 10 000 krooni väärtuses.

MATI MÄRTIN

1999. aastal oli Võru linna ees kaks võimalust — kas loobuda muusikäritusest Võrus või leida uus korraldaja. Senisel korraldajal, Võru Maavalitsuse kultuuriosakonna juhatajal Peeter Laursonil oli küll olemas kava, kuidas siiski püüda päästa nii kapitali kui järve-muusika kontsert. Võru linnavõimud seda plaani ei aktsepteerinud ja andsid kontserdikorralduse õiguse Tallinna firmale BDG. Üritus toimub 20.–22. augustil. Otsustajatest võib aru saada: raske oli uskuda, et üritaja, mis ühel aastal jäi väga suurelt võlgadesse, suudab uuel suvel nii kontserdi korraldada kui võlad maksta.

Kosilasi järve-muusikale oli teisigi, linnakodanik ja pürotehnika poe omanik Jüri Luik nende seas. Kui linnavolikogu järve-muusika kontserdi korraldusõigust temale ei andnud, tegi Jüri Luik taotluse lubada tal korraldada üritus nädal hiljem, 28. augustil Tamula kaldal muusika ja tulevärgiga. Selle nimetas ta Tulemuusikaks. Ettekantava Peeter Vähi neljaosalise heliteose kõiki osi saadab eriilmeline ja muusika iseloomu arvestav ilutulestik. Jüri Luik soovib tõestada, et saab organiseerimisega hakkama ja suudab teha odavamalt. Linn vastas tema taotlusele jaatavalt, väites, et ei olnud mitte mingisugust alust keeldumiseks, kodanikualgatus on kiiduväärne asi ja selle mahsurumine karistatav.

Peeter Laurson: "Tegu on vaba konkurentsiga. Tugevamad jäävad peale! Vaadake, mis toimub tänavu, kui palju tõsiselt häid kontserte ja tõelisi tippesinejaid võib meil Eestis näha ja kuulda! Paar lähemat aastat panevad siin asjad paika, nii palju neid kontserte Eestisse kindlasti ei jää. Tahaks muidugi, et püsiks Võru üritus kui esimene omalaadsete seas. See võiks jääda n-ö Lõuna-Eesti suurkontserdiks, teised projektid võiksid liikuda kohast kohta. Mõlemal Võru kontserdi korraldajal on võimalus ennast näidata, aga selge on seegi, et ilma meie eelmiste aastate kogemusteta oleks neil raskem. Eks Jüri Luik korraldajana võttis riski enda kanda, kui soovis teha oma kontserti nädal pärast järve-muusikat. Täpselt samal ajal on ju Paldiski kontsert, mis tõmbab ligi tänavu juba sellepärast, et sinna ei ole enamik meist seni saanud. Ehk oleks Jüri Luige üritus mõnel teisel kuul tõesti olnud Võrule parem? Hoian põialt, et kõik õnnestuks!"

Luule Lipp Võru Turismiinfokeskusest: "Pileteid müüme rahulikult, aga stabiilselt, iga päev ostetakse. Sellist tormlemist ja närvilist nõudlust nagu eelmisel aastal tänavu ei ole, vara ka veel. Inimesed meenutavad eelmisi ebaõnnestumisi, ütlevad, et esimesel aastal ei

kuulnud rannaribal seisjad midagi ja et eelmisel aastal ei olevat istuma pääsenud ja jalad said märjaks. Kui ütlen, et tänavu ongi vaid nummerdatud istekohad, nõutakse ilmingimata seisukohti. Järve-muusika festivali olemine müünud enam, Jüri Luige kontserti vähem. Inimesed küsivad, mis seal hakkab toimuma, vastame nii palju kui suudame. Meil on piisavalt infot kõigi kontsertide kohta. Asjaajamine nii BDG kui Jüri Luigega on olnud korrektne. Piletid on lõunaestlase jaoks ka küllalt kallid, eriti veel, kui tahetakse minna vaatama ka Carrerast, Brightmani jne. Paratamatult tuleb teha valik.

Jüri Luik olevat oma kontserdile pileteid müünud Venemaal, teinud koostööd Pihkvaga. Miks ka mitte, see tooks meile turiste Venemaalt, viiks infot meie kohta kaugemale. Väga teretulnud oleks, kui inimene tuleks Võru järve-muusika ürituseks ja jääks veel nädalaks, kuulaks ära Jüri Luige kontserdi ja lahkus siis meilt rahulolevana."

Arved Breidaks, Võrumaa Teataja ajakirjanik: "Kui tõsine asi see Jüri Luige üritus on, ma ei tea, jutte ja vastukajasid on igasuguseid. Aga see, et on kaks kontserti, on iseenesest hea. Tuleb turiste, on tööd nii teenindajatel kui ajakirjanikel. Kontsertide nii lähestikk toimumine võib osutada siiski segavaks, inimene võib kogemata osta tahtmatult vale pileti. Loodan, et mõlemal üritusel läheb hästi, et suudavad kasumitki teenida. Kurvem lugu oleks, kui kõrbevad mõlemad ja järgmisel aastal ei korraldatagi Võrus midagi."

Inimestega kõneldes on jäänud kõlama veel mõned mõtted. Ollakse pettunud ja pahasedki, et eelmiste järve-muusika kontsertide kohta oli nii palju sarjavat, lausa tendentslikke arvustusi. Kardetakse, et kaks kontserti lähestikk ajavad asjalood tänavu veelgi enam segaseks nii publikule kui arvustajatele. On olnud neid, kes ei mõista, miks Jüri Luige ettevõtmist üldse ära ei keelatud, ja neidki, kes juba täna loevad tema üritust läbikukkunuks. Tean peret Tallinnas, kes on lubanud järve-muusikale ikka ja jälle tulla kuni korraldatakse, ja peret Tartus, kes tänavu valis just Tulemuusika ja peab järve-muusikat liiga tõsikslikuks. Ärgem rutakem asjade kulust ette, nautigem heatahtlikult ja oma võimaluste ning hvide piires meie pakutavaid üritusi. Vägisi ei sunnita kedagi kusagile, kõige targema valiku teeb igaüks ikka ise.

Arvamuste paljususes, võimaluste rohkuses peitub elu võlu ja ilu.

SIIRI TOOMIK,

Kreutzwaldi Memoriaalmuseumi direktor, kahe esimese järve-muusika kontserdi korraldustoimkonna liige

MÄLESTUSKILDE ÜHISTELT RADADELT

LEO TAUTS oli sajaprotsendiline muusik: pianist, helilooja, dirigent. Teda aga kõrvalt vaadates jäi vahel mulje, et muusika on talle vaid üks paljudest elu sisustavatest tegevustest. Tema teadmistejanu oli piiritu; ta oli nagu laps, kes uue mänguasja kohe lahti lõhub, et näha, mis on seal sees. Aga erinevalt lapsest oskas ta saadud teadmisi praktiliselt kasutada. Ta ehitas aparatuuri heliplaadistamiseks ja sai sellele kiitva hinnangu ringhäälingu direktorilt F. Olbreilt, pani mingitest vanadest "juppidest" kokku sõiduauto, parandas raadioaparaate ja telereid, oli asjatundlik fotograaf jne.

Esmakordselt kuulsin Leo Tautsi nime 1941. aasta suvel, kui mängisin Pärnu rannasalongis. Kord, kui kiitsin meie orkestri klaverimängija Ovid Avarmaa elegantset swingstiili, ütles ta: "Sa peaksid kuulma minu akadeemilist isa Leo Tautsi. Tema on parim džässipianist Eestis!" See nimi jäi mulle veel mõneks aastaks vaid nimeks, mida ei unustanud.

Mängides John Pori orkestris (1942–1943) restoranis Gloria (praegune Astoria) juhtusin ühel õhtul Leo Tautsi esmakordselt nägema. Istusime poodiumil, kui Pori mind müksas ja ütles: "Vaata! Seal lauas istub Leo Tauts." Lootsin salakesi, et Pori paluks Tautsi orkestri puhkepausi ajal poodiumile mängima. Sakslased kasutasid seda võimalust mõnelgi puhul, nende hulgas helilooja Helmut Wernicke, kes meie nootidele ka oma autogrammi jättis. Tautsi mäng jäi tookord siiski kuulmata, ka isiklik tutvumine lükkus hilisemasse aega.

Tauts juhatas tollal Landessender Revali tantsukapelli, millest 1944. aasta sügisel sai sujuvalt Eesti Raadio džässorkester. Kui mina aasta hiljem sellesse kollektiivi jõudsin, oli Tauts juba taktikepi üle andnud Rostislav Merkulovile. Kuulsin kolleegidelt, et talle ei meeldinud iga päev kella järel tööl käia ja ta otsustanud hakata elatuma loomingu. Ringhäälingu fonoteek oli hävinud Tallinna pommitamisel, seetõttu andis orkester sageli päevas kaks kontserti, neile lisandusid eelnevad harjutused. Nii oli tööd tõepoolest palju, kuid mulle tundus kummaline otsus loobuda sellepärast esindusorkestri juhi kohast. Aga niisugune Tauts kord juba oli.

See siiski ei tähendanud, et Tauts meid enam ei juhatanud. Merkulov põdes tuberkuloosi ja käis vahetevahel haiglaravil. Siis asendas teda Tauts. Mängisime mõnuga tema efektseid instrumentaalpalu, mida ta juhatas väga temperamentselt. Meeles on "Kirglik serenaad", hoogne "Pasodoble" ja džässipala klaverisoolooga "Annus swingi". Tautsi huumorimeel avaldus viimase pala pealkirjas. Seda võib mõista kui annust (doosi) swingmuusikat, kuid kuna soolot mängis orkestri pianist Endel Annus, siis oli teiseks pealkirjaks käsk: "Annus, swingi!"

Töötasime tollal ajutises studios Tallinna merekoolis (praeguses Inglise kolledžis). Teadustaja oli aga Kreutzwaldi tänavas raadiomaja keldris. Ükskord istusime saate algust oodates pultide taha, puudus aga dirigent — Tauts. Viuldaja Eduard Kurt oli juba valmis saadet läbi viima. Kõlaski teadustus: "...juhatab Leo Tauts." Äkki avanes uks, sisse jooksis Tauts, peas karvamüts, seljas kasukas, käes taktikepp, ja jooksu pealt lugu lahti lüües naeris südamest. Ta oli oodanud ukse taga just neid teadustaja sõnu!

Teinekord olime esinemas Riia ülikooli aulas. Pidulikel puhkudel mängisime frakis. Enne poodiumile minemist selgus aga, et Tautsil pole frakipükse. Vajalikud jalavarjud võeti saksofonisti Viktor Reinla jalast, kes istus laval frakis, kuid Tautsi hallide pükstega, mis aga ei paistnud puldi tagant eriti välja. Selgus aga, et Reinla püksid olid Tautsile nii avarad, et ta pidi kontserti juhutama, hoides ühe käega pükse üleval. Nii mõnigi pillimees võitles naeruga, kõige rohkem nautis olukorda aga Tauts ise!

Merekooli studios kuulsin esmakordselt ka Tautsi klaverimängu. Teades minu huvi džäss vastu, küsis ta kord proovi vaheajal, kas tean pianisti Meade Lux Lewise "Honky Tonk Train Bluesi". Ta oli selle pala plaadilt maha kirjutanud ja mängis selle mulle ette, tabades viimase nüansini originaali. Pala on aga tehniliselt väga raske, eriti komplitseeritud rütmi tõttu, mida noodis ei saagi täpselt edasi anda. Samas demonstreeris ta kuulsate pianistide Teddy Wilsoni, Art Tatumi, Fats Walleri ja Earl Hinesi stiili, tehes seda hämmastava meisterlikkusega. Ovid Avarmaa polnud põrmugi liialdanud. Kurvaks teeb praegu teadmine, et Tautsi kui džässipianisti (või üldse soolopianisti) pole kunagi lindistatud. Oma mängu on ta ise salvestanud plaatidele, nende leidmiseks tuleb aga tõsine töö ette võtta.

Tautsi improviseerimisoskust kasutas Gennadi Podelski, tutvustades konservatooriumi lõpueksamil oma diplomitööd — klaverikontserti. Rääkimata sellest et tal puudus orkestripartituur, oli teos üldse korralikult nooti panemata, olemas olid vaid teemad ja mingid visandid. Eksamil mängis ta improvisatsiooniga pooleks soolopartiid, orkestripartiit mängis teisel klaveril samamoodi Tauts, orienteerudes enamasti vaid akordijärgnevuste abil, mis olid Podelski antud visanditel. Sisuliselt sündis orkestripartii kohapeal, erandiks vaid sissejuhatus ja mõned orkestraalsed episoodid. Muidugi oli niisugune asi võimalik vaid kahe nii hiilgava muusiku koostöös. Võib arvata, et eksami komisjonile ei jäänud teose viimistlematus märkamata, kuid Eugen Kapi õpilasena oli Podelski arvatavasti professori pehmeks rääkinud, lubades kõik hiljem korda panna. See kontsert pole aga pärast seda küll kordagi kõlanud.

85

Neljakümnendail aastail alustati nõukogude filmide dubleerimist eesti keelde. Muusikafilmesid kõlavad laulud orkestreeris Tauts meie orkestrile, laulma kutsuti kohalik laulja. Mäletan näiteks Ia Uudeleppa. Laul tuli viia sünkrooni filmiga, mida Tauts dirigeerimise ajal ekraanilt jälgis. See oli vist "Esimene kinnas", kui Tauts tuli salvestamisele tindimärja partituuriga, kuid orkestrihäälteta, mille väljakirjutamiseks tal ei jätkunud aega. On meeles, kuidas ta jagas partituuri lehtede haaval laiali, pillimehed gruppidega nende ümber, igaüks oma partiid välja kirjutamas. Dublaaz tehti aga õigeaks ajaks ära! Tõele au andes peab ütleva, et paljude andekate muusikute kombel jättis Tauts mõnegi asja viimasele minutile. Täpne töönohkiteja ta polnud.

Pillimeestega sai ta väga hästi läbi, kuigi vahel ka solvus, kui tema sõbralikkust proovi ajal kuritarvitati lobisemiseks. Kui keegi püüdis talle seletada, et mingi koht on mängimiseks liiga ebamugav, ei jäänud ta uskuma asja lähemalt uurimata. Tean juhtumeid, millal ta õppis ise vastavat kohta mängima, ükskord trummidel, teinekord aga koguni tromboonil! Võttis pilli koju ja harjutas teatavat takti, kuni ta sai mängijale öelda, et on ikka mängitav küll, vaja vaid harjutada.

Leo Tauts oli selleks liiga keeruline isikus, et luua üksikuist mälestuskildudest temast tõetruud pilti. Heliloojana tegi ta ära palju vähem, kui ta oleks suutnud või pidanud suutma. Olles kirjanutanud tõepoolest hea marsi, džässipala, laulu, instrumentaalse estraadipala või süvamuusikateose (kantaat "Surematust" äratas kolleegide hulgas siirast imetlust), siirdus ta mujale nagu mesilane, kes ei jää kaua ühele õiele peatume. Tema püsimatuse viimane avaldus oli käegaheit muusikale, eluaseme rajamine maale, kuhu ta mindki külla kutsus, lubades pakkuda õunu oma aiast...

V. OJAKÄÄR

75 aastat tagasi anti esimest korda Eestis raadio kaudu eetrisse muusikat

HEINO PEDUSAAR

Eellugu

Tänapäeva inimene on raadioga ja televisiooniga nii harjunud, et jääb mulje, nagu oleksid need ikka ja alati teda saatnud. Tegelikult seisame just praegu olulise tähtpäeva künnisel: täpselt 75 aasta eest hakati Eestiski mitme riigi eeskujul katsetama laiale publikule adresseeritud saatetega. Inglismaal levitas neid juba varem Marconi kontsern ja sama tehti ka Prantsusmaal. Saksamaa lisanud aastapäevad hiljem ja Läti 1925-ndal. Eestis jõudis see tehnikauudis kanda kinnitada 1926. aasta lõpus.

Huvitav, et juba 1923. aastal pöördus toonase Posti Peavalitsuse ülem H. Rikand keelemeeste poole palvega leida sobiv oskuse, mis väljendaks seni meil puuduvat üldmõistet kõne (info), muusika jms. levitamist raadio kaudu. Samas leidis ka tore ettepanek. Uudissõna jäi – rahvale kuulamiseks mõeldud on muuotstarbelise raadioside kõrval seniajani *ringhääling*.

Esimene tutvustus...

...äpardus. Veel enne, kui ringhääling Eestis tegutsema hakkas, leidis siingi meistrimehi, kes enesele detektoraparaadi meisterdasid, et

jaam. Paluti vaikust. Ja tõepoolest kuuldi mingisuguseid tasaseid helisid ja piuksatusi. Aga et see oleks olnud muusika, seda tõepoolest ei saanud öelda. Oldi siiski üldiselt vaimustatud raadiost kui uuest maailmaimast ja — lõpetati demonstratsioon..

Saatekatsed Eestis

Ebaõnnestumine ei heidutanud. Hoopis vastupidi, nutikad mehed hakkasid mõtisklema omaenese eestikeelse ringhäälingu käikulaskmisest (võrkeelseid saateid mujalt kuulati juba üsna agaralt). Teatav tehnobaas selleks oli olemas juba aastaid töötavate telegraafisidesaatjate näol.

Ringhäälingutaolisi katsesaateid hakkas esimesena korraldama Ernst Laurmann Haapsalu saatejaama kaudu (lainepikkus 3500 m, võimsus 10 kW). 11. mai hommikul 1924, niisiis parajasti kolmveerandsajandi eest, võisid lähemal asuvad aparadiomanikud jälgida üle tunni väldanud programmi. Laulis Läänemaa Ühisgümnaasiumi koor õpetaja Tigase juhatusel ja tutvustavate kõnedega esinesid katse läbiviijad.

Juuni lõpul toimus teine saade, seekord kammermuusikast ja kolmandat kandis

raadio vastu.

Kontsert toimus otse saateaparatuuri ruumist, mis asus ühekorruselise saatjahoone keskel ja oli suurim kogu majas. Ühe seina akende vastas võitis täielikult enese alla saateaparatuur. Vaba ruumiosa ühes otsas oli näha mikrofon. See oli tavalise telefoni eboniidist helitrehteriga kuuldetoru väikese kaaretaolise kõvera puujala küljes.

Detektorvastuvõtja "Brownie No. 2"

Samal suvel hakkas Tallinnas proovisaa- teid tegema koguni mingi Rootsi firma. Toompeale paigaldati nigelavõitu saatja, küllap lootuses hiljem äri ajama hakata. Kuid üsna peatselt vajus kõik mitte varju-, vaid päris-surma.

Tõeline ringhääling

Toona Haapsalu raadiojaama juhatanud insener E. Laurmann asus peatselt Tallinna ja jätkas visalt ringhäälingu katsesaateid tolleaegse postimaja keldrist Kreutzwaldi tänaval (muide, praeguse Raadiomaja kõrvalt!). Selleks oli kokku pandud üsna primitiivne väikese võimsusega saateaparaat, mis ei tahtnud kuidagi viisi korralikult häält sisse võtta.

Saateid edastati regulaarselt kaks korda nädalas, esinejateks peamiselt konservatooriumi õppurid. Loeti ka päevauudiseid, esitati kõnesid ja mängitati heliplaate. Raadioõhtud toimusid 1925. aasta septembrist kuni järgmise varakevadeni ja kuuldavus ei ulatunud Tallinnast kuigivõrd kaugemale.

Tasapisi õnnestus kogu üritus kindlimatele jalgadele seada ja muidugi süvenes idee rajada püsivalt tegutsev, senisest parem ja võimsam ringhäälingujaam. Mõtte peamiseks algatajaks olid tehnikakauged inimesed, omaaegse Eesti Reisibüroo asjaajaja H. Oll-Reinson (hiljem Leinsaar) ja samas töötav Aleksander Tamm, tegelikult koolimees. Suurivaevu leiti ka esimesed rahastajad, kes riskisid oma kapitali „õhku investeerida“.

Maiks 1926 jõuti selleni, et värske osahühisus "Raadio-Ringhääling" sõlmis valitsusega kontsessioonilepingu nelja aasta peale, põhikirjakohaseks eesmärgiks regulaarsete ringhäälingusaadete korraldamine.

Esimese tõelise ringhäälingusaateni, kus esines Hugo Schütsi keelpillitrio, jõuti 18. detsembril 1926. Sellest aga lähemalt siis, kui on käes 75. aasta juubel.

Helilooja ja dirigent Raimund Kull kuulab raadiot.

kinni püüda kaugemaid raadiohäält. Sügis- sisse 1923 asetus ka teadaolevalt esimene avalik ringhäälinguvastuvõtu demonstratsioon Tallinnas Mustpeade „kõveras“ saalis Pikal tänaval. Kasutati Tallinna Tehnikumi aparati. Kuigi kõik tookord viltu vedas, peeti asja siiski väga põnevaks ettevõtmiseks. Kümme aastat hiljem kirjutab sellest tagasi- vaatena ajalehes esimesi raadioinseneri C. Freiberg (Tallinna Post, 25. X 1935):

Aparaat — aukartustäratava suurusega ja aukartustäratavalt paljude nuppudega kast — oli üles seatud saali rõdule. Neli-viis meest askeldasid selle ümber, keerasid nuppusid ja kohendasid. Ja lõpuks saadi kätte mingi

kohalik segakoor Heli Cyrillus Kreegi juhatusel. Selleks korraldati juba tõeline heliülekanne saatjast paari kilomeetri kaugusest Kungla seltsimajast.

Ajakirjanik Vello Lään on talletanud vestluse tuntud raadiomehe Paul Sammetiga, kes oli 14-aastase koolipoisina esimeses Eesti ringhäälingusaates osalenud:

See oli vist aprillikuu aastal 1924, kui koolis levis kulutulena uudis, et kooli koor läheb raadiosse laulma. Minu õppeajal ehitati Haapsallu raadiotelegraafi saate- jaam. Mida kõrgemale kerkis üle Kilti poole männiku latvade jaama sajameetrine antennimast, seda rohkem süvenes minus huvi

Sündis 16. septembril 1944.

Õppis Moskva Konservatooriumis algul G. Neuhausi, hiljem L. Naumovi juures, lõpetas 1968. a. Rahvusvahelise tuntuseni jõudis juba üliõplassena tänu konkursivõidule Rio-de-Janeiros 1965. a. 1968. a. sai rahvusvahelisel konkursil neljanda preemia, samuti eripreemia Montrealis nüüdisaegse muusika interpreteerijana. Sellest ajast algab ta intensiivne kontserditegevus ja õpetamine Moskva Konservatooriumis. 1988. a. korraldas Moskvas avangardmuusika festivali Alternativa.

Koos viuldaja Galina Grindenkoga asutas Moskva vanamuusika akadeemia kammerorkestri. On sagedane külaline J. Menuhini

ALEKSEI LJUBIMOV

festivalil Gstadtis, G. Kremeri korraldatud Lochenhauseni, Berliini, Salzburgi, Moskva sügise festivalil. Tallinna vanamuusika päevadel osaleb 1978. aastast.

A. Ljubimov on nüüdisaegse, 20. sajandi muusika suur propageerija. Mitu heliloojat on kirjutanud spetsiaalselt tema jaoks muusikat. Ta on palju esitanud ka barokkmuusikat,

kasutades vanu autentseid pille. Peale klaveri mängib suurepäraselt klavessiini ja orelit, ka ansamblikes. Moskvas on olnud väga populaarsed kammermuusika õhtud, kus astusid üles N. Gutman, G. Grindenko, O. Kagan, O. Hudjakov, L. Mihhailov. Nende "hingeeks" on alati olnud A. Ljubimov.

1968–75 oli ta Moskva Konservatooriumi kammeransambelite klassi eesotsas, praegu selle õppeasutuse professor. Ta muusikaliste huvide diapasoon on üllatavalt lai. Ta on plaadistanud Mozartit ja Chopini teoseid, vene klaverimuusikat, nüüdisaegsete heliloojate teoseid, sh esiettekannetena. Eestis on A. Ljubimov viibinud korduvalt.

“Esitada iga ajastu muusikat tema kaasaegsetel pillidel”

Alles see oli, kui Aleksei Ljubimov rõõmustas meid oma peene mänguga Tallinna vana- ja nüüdisaegse muusika festivalidel mullu novembris, aga barokkmuusika festivalil selle aasta jaanuaris-veebruaris esines ta meie ees teises amplituudis, kui Beethoveni ja Schuberti muusika tõlgendaja mitte nüüdisaegsel pillil, vaid 1828. a., aasta pärast Beethoveni surma valmistatud haamerklavieril, autentsel pillil, mille jaoks need palad olid loodud. Ning seda vaid kolmandat korda pärast kahte esinemist Soomes.

AL: Aastat viis tagasi rääkis mulle mu Soome sõber Pekka Vapaavuori, et ta on Rootsisis leidnud selle instrumendi. Siis ta restaureeriti Hollandis ja ma esinesin temal Soomes suvisel festivalil. Üldse olen ma mänginud ja mängin ka praegu palju 19. sajandi alguse pillidel, originaalidel ja koopiatel. On suur nauding puudutada originaalinstrumente, mille jaoks kunagised suured meistrid löid oma teoseid.

Mille poolest erineb see pill omaaegsetest?

Igas selle ajastu pillis avaldub teda valmistanud meistri hinge individuaalsus. Selliseid meistreid oli tollal suhteliselt palju, nagu ka suurepäraseid heliloojaid. Iga helilooja, kes oli ühtlasi ka esineja, tellis meistrit pilli oma maitse kohaselt. Mozartil, Beethovenil, Czernyl jt olid need erinevad. Kõik nad tegid koostööd pillitöökodade omanikega, meistritega ning instrumendid täiustasid heliloojate, eriti palju Beethoveni mõjul. See pill on nähtavasti tehtud Viini meistri Konrad Grafi tegevuse kõrgerpoodil ning seda iseloomustab kõla eriomane soojus. Temal on võimalik suurepäraselt nüansseerida. Kuid mängida on temal raske, raskem kui nüüdisaegsetel koopiatel, kuna aegade jooksul nõrgeneb instrumendi mehaanika mõnevõrra, võimalik, et moonduki. Sellel pillil on raske mängida just tema kerguse tõttu. Aga mulle tundub, et kokkupuude originaaliga annab siin muusikale täiesti teise mõõtme, isegi väga hea koopiaga võrreldes. On ju originaalpillile omane mitte ainult ajaloolisus, vaid ka mingi minevikust kõnelev raugus ja haprus. Ja minu meelest avaldub see klahvpillidel enam kui puhk- ja keelpillidel.

Võib-olla tajute Te seda rohkem, kuna olete ise pianist, Teil on suur vanadel instrumentidel mängimise praktika ja Te taotlete autentset. Aga on ka teine vaatenurk. Hiljuti Tallinnas mänginud Grigori Sokolov leiab, et tähtis pole mitte niivõrd see, millisel pillil mängitakse, vaid kes mängib.

Jah, ta räägib, et pole vaja taotleda autentset ja ise ta taotleb täpsust. Siin on teatud vastuolu. Ma olen temaga nõus selles osas, et interpreedi isiksus on ajastu instrumendist tähtsam. Kuid vaid osaliselt, kuna minu meelest on iga ajastu konkreetne pill interpreedi

isiksuse väljendamise optimaalne baas. Oletagem, et ühele interpreedile sobib nüüdisaegne Steinway 100-protsendilisel ja ta suudab sellel end täielikult väljendada. Aga teine interpreet toob vanast pillist välja selle, mis on seal peidus ja avab lisaks mingid muusikas endas peituvad seni avastamata nüansid, mis on latentselt olemas ka selle interpreedi isikus. Vana instrumendi puhul eksisteerib kontakt muusika, helilooja ja nüüdisaegse esitaja vahel mingil sügavamal, ütleksin, metafüüsilisel, müstilisel alusel. (Naerab.)

Ollakse just nagu helilooja hingele lähemal.

Raske öelda. Me oleme juba nüüd niivõrd harjunud nende rekonstruktsioonidega, et vanema muusikaga tegelevatele inimestele on see juba omane, pole vaja ületada ajalist distantsi. Mõned piinlevad Mozartit Steinwayl esitades. Nad tajuvad Mozartit isiksust, hinge stiili kaudu. Kuid see pole õige. Mozarti ajastu stiilis kirjutavad paljud tema kaasaegsed heliloojad. Ja väga raske on Mozartit sellest “välja püüda”. On väga palju eredaid 19. sajandi muusika nüüdisaegsetel instrumentidel esitajaid. Aga 18. sajandi muusika puhul tekivad mõned hindamisprobleemid. Milline suurepärase stilist interpreet ka poleks, tal tuleb nüüdisaegsel instrumendil justnagu transkribeerida.

Teil tekkis huvi vanamuusika ja vanade instrumentide vastu juba konservatooriumis õppides.

Mingid katkendid vanamuusika antoloogias sattusid Ameerika plaadi kaudu minu kätte juba varem, kooli aja. Ent see oli vaid tutvumine. Huvi süttis tänu meile kõigile imponeerinud Andrei Volkonski mõjul. Esimesena meie maal klavessiinimuusikat

mängides avas ta meile täiesti teise maailma, teise akadeemilisusest vabastatud muusitsee- rimise viisi. Tema esimene klavessiinikontsert oli vist 1959. a. ja sellega algavad mu muljed elavast vanamuusikast.

Konservatooriumis püüdsin ma teadlikult mitte mängida Bachi: ma ei talunud teda klaveril. Mängisin ainult mõningaid tema prelüüde, mis olid konkursside kavas. Mängisin ka mõningaid Busoni Bachi-töötlusi, kuid need on ju töötused. Ootasin klavessiinil mängimise võimalust. See aeg tuli, kui meie maal hakkasid levima Saksa Demokraatlikus Vabariigis vabrikusvalmistatud klavessiinid. Minu lähedus ansambliga Madrigal andis mulle võimaluse anda klavessiinikontserte koos teiste muusikutega Beethoveni loomingu- gust. 70-ndate aastate lõpul tegin ma Bachi Matteuse passiooni esimese autentse lindistuse Austria dirigendi Nikolaus Arrancouri taktikepi all.

1979. a. töin ma klavessiini Läänest — flaami 17. sajandi instrumendi koopiat, s.o esimese autentse pilli. Seejärel hakkasin omandama teisigi vanu pille ja intensiivselt neil mängima. Vahepeal mõtlesin klaverist loobuda.

Kas üks segas teist?

Algul segas. Klaverikooli kindlus ja põhjalikkus ning harjumus mängida ühel-samal instrumendil segasid kätel ja kõrvadel kohanemast vanade pillidega. Aga praegu ma lähen kergesti ühelt pillilt teisele. Praegused noored nii Läänest kui ka meie konservatooriumis, näiteks Moissejev, kes mängivad mitmeid pille, adopteeruvad kergesti. See avab uusi võimalusi. Niisugune universaalsus on suur pluss.

Aga kas siiski pole küllalt keeruline minna üle ajastust ajastusse, pillilt pillile? Te ju mängiti erinevate ajastute muusikat.

Jah, algul pandi mulle külge silt: “vana- ja nüüdisaegse muusika mängija”.

Tollal oli see midagi uutset, harjumatu.

Seetõttu ma sellega tegelesingi. Mitte selleks, et teistest erineda. (Naerab.) See oli omamoodi valgustuslik tegevus. Ma tahtsin, et meie publik tunneks ka seda muusikat, mida tunnen mina ja mida tuntakse Läänest. Ja ka endale tõestada: ma suudan saada vanamuusika esitajaks, kuigi meie maal pole selleks olemas egi kooli ega traditsiooni. Sama võib öelda kõigi meie barokkmuusika esitajate kohta. Tatjana Grindenko, Ivan Monighetti, Andres tema Hortus Musicusega. Meid võib kõiki lugeda pioneerideks.

Andres Mustoneniga olete Te juba 20 aastat tuttavad.

25. Temaga ma tutvusin juba siis, kui ta tuli Moskvasse oma Hortuse väikese koosseisuga, kus kõik olid alles üliõpilased. See oli konservatooriumide-vaheline vahetus.

Harukordne viuldaja ja võluv inimene

Yehudi Menuhin, kes kavatses jälle üles astuda Berliini Filharmoonikute dirigendina, haigestus Saksamaa pealinna saabunud, jättis kontserdi ära ja suri pisut enne oma 83. sünnipäeva Berliini Martin Lutheri haiglas.

Lahkunu oli kahtlemata üks 20. sajandi suurimaid muusikuid. Sündinud New Yorki emigreerunud vene-juudi perekonnas, näitas ta juba varases nooruses harukordset viulimänguoskust, andis oma esimese kontserdi 7-aastaselt ning 13-aastaselt pärast esimest edukat turneed mööda Euroopa tuntud muusikakeskusi sai kogu perekonna toltjaks. Palju tänu ütles ta end võlgu olevat Edward Elgarile ja George Enescule, kellelt ta Euroopasse saabunud tunde võttis. Teda Berliinis kuulsalt ütles Albert Einstein, kes ka ise teatavasti viulit mängis: "Nüüd ma tean, et jumal on taevast."

Kogu maailmas ringi rändav Menuhin, kes vaheldumisi oli USA, Šveitsi

ja lõpuks Inglismaa kodakondsuses (1993. aastast peale lord), organiseeris ka mitmel pool viulifestivale. Oma elu lõpul oli ta 27 ülikooli audoktor ja 6 orkestri audirigent ning I. külaldirigent.

1964. aastal asutas Y. Menuhin Lääne-Inglismaal Stock d'Abernonisi muusikakooli eriti andekate laste jaoks ja 70-aastasena, kui ta kuulmine halvenes, pühendus peaaegu täielikult pedagoogilisele tööle, seehulgas dirigeerides vähemalt kord kuus.

Tuntud Inglise viuldaja Nigel Kennedy ütles, et teda võlusid mitte ainult Y. Menuhini pedagoogioskus, vaid ka ta heldus ja heasüdamlikkus: "Alati oli tal kaasas karp šokolaadi ning ta jagas seda oma õpilastele."

Y. Menuhini Inglise kooli praegune majandusdirektor Nicholas Chisholmi sõnul olid lapsed Menuhini surmast teada saades otse šokiseisundis, sest kõigele lisaks oli ta ka väga võluv inimene: "Ta oli igatüüpe sõber, igauks võis temaga rääkida. Tema ei olnud kübetki sobismi. Ta käitus kõigiga ühte moodi. Ta oli erakorraline isiksus"

Y. Menuhin oli ka agar ühiskonnategelane, püüdes tasandada konflikte kogu maailmas. Erilist tähelepanu pööras ta Iisraeli-Palestiina vastasseisule ning tema esinemisel Iisraeli Knessetis oli oma mõju sellele, et pinged on seal hakanud mõnel määral raugeta.

Reuters-dpa-ETA

Abi Zeideri mälestuseks

12. märtsil k. a. lahkus meie hulgast viimaste aastakümnete Eesti parimaid trompetiste Abi Zeider. Vaatamata spetsiaalsete muusikaliste eripõlvete puudumisele saavutas ta niisuguse mängutaseme, et teda õigustatult nimetati maailma ühe kuulsaima swingiajastu Ameerika džässitrompetisti nime järgi Eestimaa Harry James'iks.

Narva linna poisina kasvas A. Zeider muusikat armastavas perekonnas, kus vanem vend mängis trompetit. Nii tekkiski tal huvi selle pilli vastu. Ja kui mitte arvestada vanema venna hilisemaid näpunäiteid, saavutas Abi pea kõik muusikalised põhioskused oma nõu ja jõuga. Oma esimese trompeti sai Abi 1941. aastal.

Sõja ajal mobiliseerituna mängis Abi väga mitmetes, algul puhkpilliorkestrites, mida juhatasid Jossif Šagal ja Jaan Kääramees, hiljem Eesti Laskurkorpuse džässorkestris Emil Laansoo käe all. Pärast sõda Tallinna Noorte Maja ja Tombi-nimelise Kultuurihoonde ja alates 1954. aastast Laevastiku Ohvitseride Maja orkestris. Muide, seal mängis tenorsaksofoni ka Siim Kallase isa Udo Kallas, keda mul vajaduse korral tuli asendada ja kus ma nii Abi Zeideriga esmakordselt kohtusin ja tutvusin.

1957. aastast kuulus Abi ETV ja Raadio Estraadiorkestrisse, kus teda juba varem kasutati täiendusjõuna ja solistina tähelepanu äratanud kauni tooni, säravate kõrgete nootide ja väljendusriikka mängu poolest. Peale töö Raadio Estraadiorkestris mängis ta paljudes ansambelites, on esitanud eriti nõudlikke trompetipartiisid ka sümfoniaorkestriga. Tema lindistatud soolopalade arv ületab paarisaja piiri. On tehtud ka mitu TV-filmi — "Helisev päev", "Hõbetrompet" ja "Päikese trubaduur".

Aastast 1980 loobus Abi Zeider tööst Raadio Estraadiorkestris, esines edaspidi solistina filharmoonias. Tegime palju kontserdireise Eestimaa koos Heli Läätsa ja meeskvaritetiga RAM-I. Eriti meelde jäävaks kujunes

turnee Hiiumaale oktoobris 1988. aastal See oli ainuke rajoon Eestis, kus nii väikesel territooriumil oli selleks ajaks rajatud kolm võrratult uut kultuurikeskust: Emmaste Kultuuripalee, Kõgessaare (Viskoosa) Spordi- ja Kultuurikeskus ja Ühtri kolhoosi kultuurimaja. Kõigis neis ja teisteski toimusid Heli Läätsa ja Abi Zeideri soolokontserdid suurima eduga täismajadele. Niisama õnnestunud möödusid Abi Zeideri ja RAM-I kontserdid Kohtla-Järve rajoonis ja Narvas.

Abi oli suurepärase sõber ja reisikaaslane kogu grupile. Alati heatujuline, huumorimeelne ja tal oli

alati tuua näiteid elust ükskõik mis alalt. Ei puudunud ka anekdoodilähedased näited pikaajalisest tööst raadio estraadiorkestris. Pealegi viibinuna kirgliku jahi- ja kalamehena palju looduses, tundis ta erakordselt hästi selle iseärasusi. Jutust ei tulnud cales puudust, igav ei hakanud kellelgi ja nii käisid mõned kontserdijärgsed istumised ja jutustemised hilisööni.

Unustamatuks mälestuseks jääb Abi poolt esitatud õhtu- või öörahu fanfaarne signaal, mida mängitakse nii USA kui ka paljude teiste riikide sõjaväelaste muldasängitamisel. Abi mängis seda kolleegi Richard Mölderit matustel 6. juulil 1975. a. Metsakalmistul. Seda meenutades jooksevad veel praegugi külmajadinad üle selja.

See meenus, kui kuulsin 12. märtsi õhtul raadiost kurba sõnumit. Väga lootsin ja soovisin, et seda mängitaks ka Abile. Ja tõepoolest, matusetalitusel see kõlas, seda mängiti. Kes mängis? Ei tea, aga minu poolt suur tänu lootuse täitumise eest.

Abi Zeideri näol oleme kaotanud mehe, kes elas täisväärtuslikku, ausat ja pidevais otsinguis loomingulist elu.

Minu sügavaim kaastunne Abi tütardele ja nende peredele, kes kaotasid oma armastatud isa ja alles mõne aasta eest niisama armsa ema.

HARRA KÕLAR

Laabus omavaheline koostöö. Pärast mälestusväärset Tallinna 1978. aasta vana- ja nüüdismuusika festivali olen ma koos sõpradega korduvalt sõitnud siia ja korraldanud kontserte raekojas. Hortus tegeles siis renessansi, meie barokkmuusikaga. Meil oli tihe koostöö.

Neil aegadel olime vana- ja nüüdismuusika uudsuse lipulaevad. See oli nagu mingi kultuuriline läbimurre. Esitati ju tol ajal vaid klassikalist ja romantilist muusikat. Kui meie poolt esitatud muusika sai rahvale omaseks, pöörduisime ka meie klassikalise ja romantilise muusika poole. Tänu teistsuguse muusikaga tegelemisega tajusime paremini kõiki seoseid muusikas, meie lähenemises oli värskest ja vahenditust. Nüüd ma ei eelista ühtki eposhi. Mõnus on olla vaba igasugusest tinglikkusest, kõndida, kepp käes, mööda eposhe ja uurida, kas jää pole kuskil liiga õrn. (Naerab.) See on nagu mitme keele valdamine. Erinevaid eposhe, erinevaid pille vallates saab rääkida muusikast tema oma keeles.

Te olete osalenud paljudes festivalides - tollastes ja praegustes. Milles te näete erinevust?

Festival on tulemus. Praegu püüavad festivalid korraldada peaaegu kõik demonstreerimaks teatud esituses taset ja koguda kokku häid kunstnikke. Tol ajal põhines festivalide vajadus millelgi muul: tundsime oma isikliku informatsiooni välja kitsust ja tahtsime seda laiendada. Siis tekkisid festivalid meie sisemusest, rahuldamatusest, vajadusest vastastikku informatsiooni vahetada. Sellisteks ebaharilikeks festivalideks võib lugeda Tallinna 1978. aasta ja Riias 1977. a. polütehnilise instituudi tudengite poolt korraldatud festivalid. Need olid omal ajal haruldased, torkasid süsteemi augu.

Olete te alati olnud veidike opositsionäär?

Kahtlemata. Opositsionäär, aga mitte dissident. Seejuures mitte poliitilises, vaid kultuurilises plaanis.

Agaga praegu? Kas Teie positsioon pole muutunud?

Ma olen opositsioonis ka Lääne süsteemi suhtes. Arvan, et igas süsteemis on vabaduse piiramise momente, mida kunstnik, muusik hakkab teatud momendil tajuma. Kui ta

mõtleb, siis ta mõistab, et kõikjal on puudust vabadusest. Tema vabadsus on tema loomingu ainus garantii. Vabaduse piiramisest mööda hiilimise vorme leidub igas süsteemis. Ainult ühes süsteemis on vaja kulutada selleks vähem energiat, teises rohkem. Isiksust deformeeriv väline surve aga annab ka vabaduse taotlusele kolossaalse jõu.

Võib-olla sellel ajal seepärast tekkiski nii palju andekaid, suuri isiksusi?

Jah, Nõukogude Liidus oli palju talente, geeniusi. Ning selles süsteemis mõistsime me üksteist hästi. Igal vabariigil oli seejuures oma koht. Meile, moskvalastele, oli õhuaukuks Taga-Kaukaasia, Baltikum.

Mis Teil on praegu hinges?

Väga lihtne asi. Püüda hoida enda ümber mingi ring inimesi, kellele võid edasi anda meid kujundanud mõtete, energia laengu. Ja mida ei hävita praegune nivelleeriv süsteem. See on minu arvates praegu põhiline ülesanne.

Aitäh ja jätkugu Teil selleks energiat!

Küsitles
TAMARA UNANOVA

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

KIRJANDUS

- Eesti Meestelaulu Selts 1988-1998 / [koostanud ja toimetanud Toivo Ojaveski ja Enn Oja]. - EMS, 1998. - 104, [2] lk., ill., portr.
Haapsalu laulumeestest Haapsalu meeskoorini: 1927-1997. - [Haapsalu, 1998]. - 25 lk.: ill.
Siitan, Toomas. Õhtumaade muusikalugu. I / Avita, 1998. - 381 lk.: ill., portr., noot.
The Cambridge companion to Handel. - Cambridge, 1997. - 349 lk.: ill.
The Cambridge companion to Schubert. - Cambridge, 1997. - 340 lk., nooid.
Campbell, Michael. And the beat goes on: an introduction to popular music in America, 1840 to today. - New York, 1996. - 348 lk.: ill.
Clive, Peter. Schubert and his world: a biographical dictionary. - Oxford, 1997. - 310 lk.: ill.
Hillier, Paul. Arvo Pärt. - Oxford, 1997. - 219 lk.: nooid.
Kennedy, Michael. A catalogue of the works of Ralph Vaughan Williams. - Oxford, 1998. - 322 lk.: nooid.
Mann, Alfred. Händel: the orchestral music: orchestral concertos, organ concertos, water music, music for the royal fireworks. - New York, London, 1996. - 182 lk.: ill., nooid.
Schmidt, Carl B. The music of Francis Poulens (1899-1963). - Oxford, 1995. - 608 lk.: ill.
Shepherd, John. Music and cultural theory. - Cambridge, 1997. - 230 lk.: ill.
Scruton, Roger. The aesthetics of music. - Oxford, 1997. - 530 lk.: nooid.
Shuker, Roy. Understanding popular music. - London, New York, 1997. - 330 lk.
Snarrenberg, Robert. - Schenker's interpretive practice. - Cambridge, 1997. - 175 lk.: ill.
Thomas, Adrian, Gorecki. - Oxford, 1997. - 187 lk.: ill., nooid.
Walsh, Stephen. The music of Stravinsky. - Oxford, 1993. - 317 lk.: nooid.

NOODID

Brahms, Johannes. Sämtliche Werke: Band 1-26. - Wiesbaden [1965].

HELISALVESTISED

- Carpenter, Mary Chapin esitaja. Stones in the Road. - Sony, 1994.
Etnische Orgellandschaft 1. - 1999.
EÜE laulud: Vol. 2. - [Tallinn], 1998.
Fragile. Manifest / Robert Jürjendal. - Tallinn, 1998.
Itaalia armastuslaulud / Ü. Rebane, T. Eespere, R. Taal. - Forte, 1998.
Hanson, Hedvig. Love for Sale. - Tallinn, 1997.
Kaia Urb, Heiki Mätlik, Jaan Õun, Ulrika Kristian. - Helikassett + CD.
25 aastat Suveniiri: 25 lugu ja muusikat. - 1998.
Kangro, Raimo. Helisev maailm. - 1995.
Kuldset linnid '98. Ansambel. - [Tallinn], 1998.
Laulud ja aastad. Sirje ja Rein Kurg. - 1998.
Lullabies for Husbands / Kirile Loo. - Erdenklang, 1999.
Lustibänd Pärjament. - Jüri, 1998.
Michael, George. Ladies & Gentlemen. - 1998.
Mozart, W. A. Lieder, esitab Anne-Liis Poll. - 1998.
Mätta Fondi 25 kuldset lööklaulu. 2. osa. - [Tallinn], 1998.
Oota, kallim! / Esitavad Toivo Nikopensius, Aivar Teppo, Olev Vestmann, Voldemar Kuslap, Lembit Majas, Heldur Jõgioja. - 1998.
Penderacki, Krzysztof. Konzert für Flöte und Kammerorchester. - 1997.
Politseiorkestri Big Band. Groovin' Hard / Solistid. - 1998.
Punk on sur'n'd III. - Tallinn, 1998.
Põhjala saarte hääled = Sound of the Nordic Islands / Tiit Kalluste, akordion, Villu Veski, saksofon. - [Tallinn], 1998.
Schnittke, Alfred. Psalms of Repentance. - 1999.
Sisask, Siiri. Mis maa see on. - [Tallinn], 1998.
Vinyl Confessions [helisalvestis]. - Sony, 1982.
Winter Classics. - 1998.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID MAIS

- 1.V kell 18 Pärnu Eliisabeti kirik - **PIDULIK BAROKKMUSIKA**. Duo **Jüri Leiten** (trompet) & **Andres Uibo** (orel). Purcell, Bach, Vienne, improvisatsioonid.
L 1.V kell 12 Kärdla kultuurikeskus - **TALLINNA KEELPILIKVARTETT**. Mozart, Tobias, Eller, Grieg.
6.V kell 18 Kuressaare muusikakool - **TRIO**. **Andrus Haav** (viul), **Henry-David Varema** (tšello), **Lauri Väinmaa** (klaver). Beethoven, Debussy, Schumann.
8.V kell 16 Väravatorn - **KEVAD KESKAJA MUUSIKAS**. **Hortus Musicus**.
8.V kell 19 Estonia Kontserdisaal - **Rootsi aeg 1998-1999**. **GÖTEBORGI SÜMFOONIKUD**. Dirigent **Neeme Järvi**. Hillborg, Nielsen, R. Strauss.
9.V kell 18 Põlva Kultuurikeskus - **EMADEPÄEVA KONTSEERT**. **Tallinna Poistekoor**. Dirigent **Lydia Rahula**. Eesti ja Lääne koorimuusika.
9.V kell 19 Tartu Ülikooli aula, 10.V kell 19 Estonia Kontserdisaal - **MUSICA ANTIQUA KÖLN** (Saksamaa). Ansambli juht **Reinhard Goebel**. Musica Baltica - Anonym, Albrici, Becker, Baltzer, Telemann jt.
11.V kell 19 Mustpeade maja Valge saal - **NEW HELSINKI QUARTET** (München). Beethoven, Bartok.
16.V KELL 19 Vanemuise Kontserdimaja, 18.V kell 19 Estonia Kontserdisaal, 19.V kell 18 Valga Muusikakool, 20.V kell 17 Jõgeva Muusikakool - **TOOMAS VANA** (klaver). Mozart, Beethoven, Chopin, Brahms.
20.V kell 18 Estonia Kontserdisaal - **HOAJA LÖPPKONTSEERT**. **Riiklik Akadeemiline Koor Latvija, ERSO, RAM, solistid**. Dirigent **Arvo Volmer**. Wagner. Nürnbergi meisterlauljad (kontsertversioon).
23.V kell 19 Vanemuise Kontserdimaja - **HOAJA LÖPPKONTSEERT**. **Tampere linnaorkester ja koor**. Dirigent **Eri Klas**. Mahler.
25.V kell 19 Viljandi Pauluse kirik, 26.V kell 19 Niguliste - **AABI AUSMAA** (tromboon), **PIRJO LEVANDI** (sopran), oreil **JUHANI ROMPPANEN** (Soome). Bach, Händel, Holst, Satie, Pezel, Mendelssohn.

11. augustil 1999. aastal möödub 90 aastat teoloogi, kirjaniku ja filoloogi Uku Masingu sünnist.

Seoses eelseisva tähtpäevaga kuulutavad juubeliaasta toimkond ja Rapla Maavalitsus välja

VOKAALSÜMFOONILISE JA KAMMERMUSIKA LOOMISE VÖISTLUSE UKU MASINGU LUULETEKSTIDELE

Märgusõnaga varustatud võistlustööd palume esitada hiljemalt 30. maiks 1999 aadressil Rapla Maavalitsus, Tallinna mnt. 14, Rapla.

Võistlustööle palume lisada kinnine ümbrik autori andmetega.

Võistluse auhinnafondiks on 20 000 krooni, millest
I preemia on 7000 krooni,
II preemia on 5000 krooni,
III preemia on 3000 krooni ja kümme ergutuspreemiat á 500 krooni.

Žüriile jääb õigus auhinnafondi ümber jagada ning eraldi hinnata suur- ja väikevorme.

Auhinnatud tööd tulevad esitamisele Rapla kihelkonnapäeva kontserdil 22. juulil Rapla kirikus. Valimik korraldustoimkonna poolt välja valitud Uku Masingu luuletekste on saadaval Heliloojate Liidus ja Muusikaakadeemia raamatukogus. Informatsiooni saab Rapla Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna kultuuritalitusest telefonil 248-55 538.

KONVERENTS "LAPS – PÄRIMUSE KANDJA" 8.–9. mail 1999 Tallinna Matkamajas (Raekoja plats 18)

Eesti Rahvuslik Folkloorinõukogu on kuulutanud aasta 1999 lasteaastaks, mille eesmärgiks on väärtustada laste osa folklooripärandi järjepidevuse hoidmisel. Eesti osaleb rahvusvahelises CIOFF-UNESCO laste ja noorte folklooriõpetuse programmis, mis eeldab meie kogemuste levitamist ka mujal maailmas. Konverents on lasteaasta kesksemal üritusel, kus käsitletakse teemat teoreetiliselt ja tutvustatakse praktilisi vorme ja meetodeid töös lastega. Konverentsile oodatakse kõiki huvilisi, eelkõige aga neid, kes tegelevad laste folklooriõpetuse või -harrastusega lasteaia, koolis ja kooliväliselt. Konverentsi läbiviijaiks on Eesti Rahvuslik Folkloorinõukogu koostöös kultuuriministeeriumi, haridusministeeriumi ja Eesti Keele Instituudi ja Tallinna Pedagoogikaülikooliga.

KONVERENTSI PROGRAMM (esialgne variant)

Laupäev, 8. mai

K 11-13.30

Laps ja folkloor tänapäeva ühiskonnas - Ingrid Rüütel, EKI; Folkloori osa lapse arengus - Maie Vikat, TPÜ; Rahvamuusika ja isiksuse terviklikkus - Airi Liimets, TPÜ; Mida lauldakse lastele tänapäeva eesti kodus - Anu Vissel, EKI; Kõnekeelest regilauluni - Monika Pullerits, TPÜ.
K 14.30-18

Praktilisi kogemusi rahvalaulude õpetamisel emadele ja väikelastele - Celia Roose, Viljandi Kultuurikolledž ja Vanalinna Muusikamaja lapsed; Rahvalaulude õpetamisest lasteaia ja Lõuna-Eesti lasteaedade folkloorifestivalidest - Ülle Podrekrat ja Põlva lasteaia lapsed; Rahvalauluõpetus koolis (Unipiha algkooli kogemused) - Eha Jakobson ja Unipiha algkooli õpilased; Lastemängudest - Anu Vissel ja Kihnu Põhikooli lapsed (õpetaja Anne Buravkova); Loomingulisuse arendamisest folklooriõpetuse kaudu - Toivo Luhats, Viive Puusepp ja Tallinna Üldgümnaasiumi õpilased.

Pühapäev, 9. mai

K 10-13-30

Valgamaa lasteaedade folkloorifestivalide kogemustest - Ene Kulasalu; Regilaulu kasutamise võimalusi põhikooli muusikatundides - Inge Raudsepp, Haridusministeerium; Tallinna Kristiine linnaosa kogemustest folkloori õpetamisel lastele - Aime Kaasik, Helgi Tõnnemaa; Eesti Vabaõhumuuseumi lastemuuseumi tegevusest - Triin Siiner; Vabatahtlikkus ja kohustus folkloori omandamisel (Leegajuse lasterühma ja Vanalinna Kooli kogemused) - Õie Sarv koos lasterühmaga; Teismeline ja regilaul - Janika Oras ja Väike Heltter; Lapsed ja laulumängud - Ene Lukka, Viljandi Kultuurikolledž; Mõttevahetus.

Registreerimine osavõtuks: Eesti Rahvuslik Folkloorinõukogu - Anne Ojalo, vastutav sekretär. Tell/faks (2) 6 442 927, e-mail: anne@kul.ee.

Arvo Pärdi loomingu analüüsi seminar...

...toimus 1. aprillil 1999 algusega kl. 11 Teatri- ja Muusikamuuseumi Assaawe tornis TMM-i algatusel ja koostöös Eesti Muusikaakadeemiaga. Niisugune üritus oli Eestis esmakordne ja sellele kogunes arvukalt A.Pärdi muusika huvilisi, eriti palju oli noori õppureid Muusikaakadeemiast ja Tallinna muusikakoolidest.

Seminaride idee sündis 20. novembril 1998 Berliinis, kui TMM-i direktor A. Saar ja allkirjutatu olid A. Pärdi kodus, tutvumaks tema arhiiviga ja selleks, et osa sellest Tallinnasse tuua. Seminaride mõte süvenes 3 nädalat hiljem seoses A. Pärdi ja tema mäendzerist abikaasa Nora Pärdi külaskäiguga TMM-i ja analüüsi läbiviimise ajaks jäigi 1. aprill.

Arvo Pärt pakkus analüüsiks välja neli 70-ndate aastate teost, kui tema heliloomingu meetod nimetusega "tintinnabuli" oli juba välja kujunenud. Need teosed olid: "Cantus B. Britteni mälestuseks", "De profundis", "Peegel peeglis" ja "Fratres". Analüüsijad — Eesti Muusikaakadeemia magistrand Saale Kareda ja EMA doktorant Kerri Kotta — valisid välja neist kaks esimest. Nad lähtusid Schenkeri analüüsimeetodist. Et seminaril viibiks võimalikult palju aktiivselt analüüsile kaasaalavaid inimesi, jagati analüüsitava teoste noote (lisaks põhiettekandjaile) ka EMA üliõpilastele ja õpilastele G. Otsa Muusikakoolist, Tallinna Muusikakeskkoolist ja Nõmme Muusikakoolist.

Huvi seminarile vastu tõstis seegi, et õppureil ja nende õppejõududel oli võimalus viibida A. Pärdi uue helitöö "Otsaku hirm kisendab" ("Como anhela la cierva") peaproovil, mille esiettekanded Eestis toimusid hiigelmehena 29. märtsil Tartus ja 31. märtsil Tallinnas. Pärdi teoseid kirjastav Viini firma Universal Edition saatis siia analüüsi eesmärgil 5 eksemplari "Como anhela..." partituuri. See teos on väga huvitav sümbioos "tintinnabulist" ja moodsamast helikeelest. Ka koosseis on ebatavaline võrreldes Pärdi viimase aja teoste omaga — sopran ja sümfoniaorkester.

Seminaril lõppedes ütles Arvo Pärt, et on üllatunud seminaril osalejate kõrgest tasemest. Järgnenud kohvijoomise käigus tekkis mitmel korral huvitavaid küsimuste- vastuste plokkide. Ühel neist istus A. Pärt klaveri taha ning vaheldumisi mängides ja rääkides analüüsis ligi poole tunni jooksul "tintinnabuli" süsteemi oma klaveripalade põhjal. Pärdi ümber kogunenud paarkümme inimest said huvitava elamuse osaliseks ja see pani ilusa punkti kogu ettevõtmisele.

Ürituse õnnestumiseks ning sujuvaks ja sisukaks kulgemiseks aitasid hästi kaasa EMA õppejõud M. Humal, U. Lippus, T. Siitan, M. Vaitmaa jt., samuti G. Otsa Muusikakooli õppejõud M. Lilje ja R. Sule, kellele kõigile siinkohal tänusõnad.

ALO PÖLDMÄE,
seminari juht

FORTE läbimurre maailmaturule

Pärast pikaajalisi ettevalmistustööd kandis esimest vilja Eesti heliplaadifirma FORTE pikaajaline koostööoleping USA heliplaadifirmaga AO!Records.

Ilmusid müügile esimesed FORTE produtseeritud ühisprojekti CDd — Veljo Tormise "Muistsed hääled", esitajaks RAM, ning Eduard Tubina 6. ja 10. Sümfonia, esitajateks Eesti orkestrid, dirigent Neeme Järvi. See CD on märgistatud eriliselt: "10. sümfonia on sellel CDI maailma esmalindistus ja Neeme Järvi viimane lindistus NSVL-s, imeilus Tubina 10. Sümfonia tõlgendus".

CDd hakatakse levitama USA-s, Jaapanis, Euroopas, mängitakse vähemalt 500 klassikaraadio jaamas jne.

Pärast pikaajalist müügestrateegia väljakujundamist on juba ettevalmistamisel järgmised eesti heliloomingu CDd.

ML

Kolm korda Elma Millerit möödunud aasta märtsis

Endisel vabal kodumaal olime teadlikud üheainsa eesti naishelilooja olemasolust — Miina Härma. Tänapäeval on pilt selles osas tundmatuseeni muutunud.

Sõjajärgsetel aastatel on Eestis võrsunud mitmeid andekaid naiskomponiste, edukaim neist ehk Ester Mägi. Rootsist tegutsevad Salme Purre ning Diana Krull, USA-s Helen Duesberg ja Kanadas Kristi Allik ning Elma Miller. Kõik mõjukad ning eripalgelised heliloojad. Alljärgnevalt pöörame põgusalt tähelepanu viimasele ta teoste 1998. a. ettekannete tõttu Ottawas ja Torontos. Seda enam, et kontserdid, millede kavades figureerisid Elma Milleri helitööd (neid oli kolm), toimusid kõik ühe kuu jooksul. Tähelepanu ning õnn, mis harva ühele komponistile osaks saab.

Esimene kontsert toimus 6. märtsil Ottawa Carletoni Ülikoolis, kus pianist Elaine Keillor kandis ette Milleri helitöö "Hääled kivis" (Voices in Stone). Kompositsiooni, mille loomisele heliloojat inspireeris Pärsia kuninga Dareios Suure (521–485 e.Kr.) kuneiformkirjad, iseloomustab Miller ise järgmiselt: "Käesolev muusika peegeldab kolme perioodi alates originaalse kirjutisega "kirjutet vasaraga kivisse": esiteks kivisse raiumine, siis kodusõda, kaos ja 20 unustet sajandit kuni nende leidmiseni ning lahtimõistatamiseni ja lõpuks silmapilk, mil muistsed kirjad saavad taas loetavaks ning arusaadavaks."

Teine E. Milleri helindi esitus leidis aset 13. märtsil Toronto Glenn Gould Studios, Kanada naiskomponistidele pühendatud kontserdi raames. Üritus kandis pealkirja "Ex-centricities" ja Elma oli selles esindatud orkestrilapaga "Seitse öde tõusmas". Nimetatud on valminud tellimistöona Windsori sümfoniaorkestrilt ja selle esiettekannet toimus 27. jaan. 1997. a. Seekord kandis pala ette Heliloojate orkester Gary Kulesha juhatusel. "Seitse öde" on traditsiooniline nimetus oivalisele avatud kobarale Pleiades. "Väljaspool meie päikesesüsteemi kuuluvad need kõige enam pildistatud taevakehade hulka ja neid tunnevad kõik maailma kultuurid: alates e.Kr.-aegse Kreekaga, Põhja-Ameerika pärisrahvad, Hiina ja India."

"Kesksuue varasel hommikul, mil taevast on veel pime. Pala algab üldise taevaaloatuse vaatlusega, viulid toovad esile vaikust ning rahu. Silmad harjuvad pimedusega; aina rohkem tuleb nähtavale tähti, kobaraid ja mustreid. Löökkriistad lubavad ajal tiksuda, samas liiguvad silmad ühelt tähelt teisele, saades tuttavaks konstellsioonidega. Aldebaran, Härja silm marketeeritakse puupillide poolt. Pleiades esimese vilksatuse kinnipüüdmisel ehitub muusika seitsmenoodilisele puupillide, löökkriistade ning keelpillide akordile ja siis äkilisele vaikusel. Päikesetõusu kuulutab vase sisseast. Selle pingeline valgus blokeerib kõik tähed, mida kujundab täisorkester."

Kolmanda Milleri helitöö esitas klarinetist Stephen Pierre 26. märtsil ja jällegi Glenn Gould Studios. Pala nimi — "Öö avanemine" (La nuit s'ouvre) ja see on mõeldud sooloklarnetile. Mainitu sai otsemaid teenitud tähelepanu osaliseks ja saadeti CBC raadio poolt ettrisse 29. märtsil.

KALJO RAID
Vaba Eestlane, 30. apr. 1998

Märtsinumbri materjali jälgedes

Jaan KUNDLAT, kes kahe maakonna (Viljandi- ja Järvamaa) koolidele Muusikalehe tellis ning nii selle kultuuriväljaande saajaskonda saja tellija võrra suurendas, ei valitud seekord Riigikogu saadikuks. Ta tõusis küll oma (Möödukate) nimekirjas hääle arvu poolest Viljandi- ja Järvamaal teisele kohale Toomas-Hendrik Ilvese järel, aga kuna nimekirjale kokku antud hääled ei võimaldanud Möödukatele seal enam kui ühe mandaadi, läksid need veidi vähem kui

kuussada hääle erakonna "ühisklassile".

Pole ometi kahtlust, et varem vähemalt Viljandimaal suhteliselt tundmatu kandidaat pälvis sel moel rohkem toetust ja sümpaatiat, kui ta oleks saanud õõnsate lubaduste või vastasparteide mustamisega. Jaan Kundla tänab kõiki, kes oma poolthäälega teda usaldasid. Ühtlasi loodab ta, et koolides Muusikalehte hoolsasti loetakse ning tellimust juba kohapeal ka teiseks poolaastaks pikendatakse.

A.-M. H.

Muusikalehe üksiknumbreid võib osta
Tallinnas EMA valvuriilt Vabaduse ja Kaarli pst.,
Eesti Kontserdi valvelauast, Estonia Teatri kioskist, Eesti Kooriühingust,
Otsa-kooli noodikogust
ja samuti suurematest Eesti postkontoritest.

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht EV Kultuuriministeeriumi, Eesti Rahvuskultuurifondi ja Neeme Järvi toel. Telefon 423-089, 525-124, fax 421-456, e-mail mv@netexpress.ee. Kirjad 13402, Tallinn pk 996. Honorari saab kätte igal teisipäeval kella 9 - 14 Narva mnt. 40 (Pedagoogikaülikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Või lasta kanda pangavarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.